

Kárpátaljai Hírmondó

XIX. évfolyam 2. (72.) szám, 2023. Nyár

Horváth Imre

Jegenyék éneke

Figyelj, figyelj a jegenyék dalára!
Minő hatalmas és minő fenséges
kórus dalol a komor éjszakába...
Füfel a fű és elsápad a fényes
esti csillag... A tücsök is elhallgat.
Madár se szól, lepkék szárnya se lebben.
Csodás varázsa van a titkolt dalnak,
ha kél az éjbe s csapong egyre szebben.

Ily dal nem fakad soha ember száján.
Ily dalt a tűnő hattyúk sem dalolnak.
Csak ők tudják, a fák, kik örök-árván
tárják ki néha szívüket a holdnak.
Figyelj, figyelj a jegenyék dalára,
mert titkok titkát fejtik meg előtted
e fák, – kik állnak, mint fekete fáklya –
kik évezredes temetőkön nőnek...

Az uzsoki fatemplom

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XIX. évfolyam, 2. (72.) szám
2023. Nyár

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség

1068 Budapest,

Városligeti fasor 44.

Telefon: 06-1-351-7770

E-mail: karpataljaiszovetseg@gmail.com

Felelős kiadó:

Greza István,

a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda

E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit

E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:

Dr. Pomogáts Béla, dr. Botlik József,
dr. Dupka György, dr. Szöllősy Tibor,
dr. Zubánics László,
Kovácsné Marton Erzsébet

Tördelés, nyomdai előkészítés:

GABOR
P R I N T

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006

HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:

11711034-20834951

Megjelenik negyedévente

1000 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.,

valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomról:

<i>Olvassuk együtt!</i> Benedek Elek: Petőfi	
<i>Vers mindenkinek.</i> Mezey Katalin: Két part; Uram, ha nem vezetnél	3
<i>Szervezeti élet.</i> Könyv jelent meg Ungvári Lajos életéről és munkásságáról	
Szmolár Sándor egyéni kiállításán	
Album készült a vándorkiállítás anyagából	4
Közgyűlést tartott a Kárpátaljai Szövetség	5
Bródy-monográfia Botlik József tollából	
In memoriam Pomogáts Béla	6
<i>Aktuális.</i> Egy évvel elhalasztják a magyar tannyelvű iskolák „ukránosítását”	
A Velencei Bizottság véleményezte az új ukrán kisebbségi törvényt	7
Boksay-múzeum: kihívások és megoldások	8
Amíg Istenbe kapaszkodunk, megmaradunk. Beszélgetés	
Radvánszky Ferenc református lelkészrel	9
<i>Hitélet.</i> Görögkatolikus magyarok Kárpátalján	10
<i>Lélektől lélekig.</i> Petenko Miron: „... ahol nincs élő hit, az emberek eltávolodnak Istentől”	12
<i>Közös dolgaink.</i> Több mint száz év után újraindult a magyar nyelvű oktatás Királyházán	13
<i>Határok nélkül.</i> Máltai szeretetszolgálat a Beregszászi járásban	14
A trianoni békediktátum ellenére is együtt, sorsközösségben	
Kárpátaljai csapatok a Határtalanul középiskolai vetélkedő	
Nagydöntőjében	15
<i>Kárpátaljai sikertörténet.</i> Valentin Stefanyo cukrász és az Ungvár torta története	16
<i>Évforduló.</i> Hatvan évvel ezelőtt indult el a magyartanárok képzése Ungváron	18
Szeretjük, mert a miénk. Tízéves a Pulzus Rádió	19
<i>Jelen időben.</i> Elmaradt kirándulás; Pozíció. Weinrauch Katalin írásai	20
<i>Korkép.</i> A hosszú életű pápa; A párttitkár imája. Szöllősy Tibor írásai	21
<i>Fiatalokról fiataloknak.</i> Polyák Anita: „Én mindig mindenben a jót és a pozitívumot keresem”	
Boldogulás a szülőföldön. Interjú Onufer György beregszászi fiattal	23
<i>Kopogtató.</i> Volodimir Mikita: „Nincs nálam boldogabb ember a világon”	25
<i>Kultúrtáj.</i> Alkotni mindhalálig. Emlékezés Orémus Kálmánra	26
Becske Adrienn küldetéstudata tenni akarással párosul	27
Szoboravatás, előadás, összetartozás tüze a beregszászi színházban	28
<i>Középkép.</i> Gyebnár István: „... a művészetről, a festésről soha nem mondtam le”	29
<i>Arasznyi történelem.</i> Zubánics László: A Homonnai Drugeth család	
kiemelkedő nőtagjai a 16–17. században	30
<i>Múltidéző.</i> Elvesztett Ungvár. Kerekes István orvos élettörténete	32
<i>Szerkesztőségünk postájából</i>	
<i>Gratulálunk!</i> Elismerések	35
<i>Személyek kárpátaljai eseményekből</i>	36
<i>Művészet.</i> Kárpátaljai művészdinasztiák: új kiállítás-sorozat indult	39
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> Gyebnár István festőművész	40

Címlapfotók: Szemere Judit

Kedves Olvasóink!

A Kárpátaljai Szövetség idén is megszervezi hagyományos balatonföldvári találkozóját, amelynek ideje: 2023. szeptember 1–3., helyszíne: Riviéra Park Hotel, Balatonföldvár, Somogyi Béla utca 5–7.

Bővebb információért a találkozóval kapcsolatban keressék a Kárpátaljai Szövetséget e-mailben a karpataljaiszovetseg@gmail.com címen, valamint a +36 1 351 7770-es központi telefonszámon.

A részletes programot a honlapunkon, illetve Facebook-oldalunkon olvashatják a későbbiekben.

Mindenkit szeretettel várunk!

A Kárpátaljai Szövetség Elnöksége, a Riviéra Park Hotel igazgatósága

Benedek Elek

Petőfi

(Részlet)

Pályája kezdetén Petőfit az irigyei azzal akarták lefokozni, hogy népköltőnek minősítették. Petőfi büszke volt e lekicsinylő minősítésre, mint ahogy büszke volt népi eredetére; büszke arra, hogy nádfödeles kunyhóban született. De talán maga sem gondolta, hogy több, mint hetven esztendővel e végtelen Mindenségbe tűnése után, lekicsinylett népdalaival aratja a legnagyobb sikereket. Értelmét a sikert, a minden sikernél nagyobbat, amikor milliók ajkán csendülnek fel a költő dalai, s a milliók közül néhány ezer ember ha tudja, hogy ezeket a dalokat egy Petőfi Sándor nevű ifjú írta, mégpedig úgy írta meg, mintha hódító újtukra egyenesen a nép lelkéből indultak volna el.

A virágnak megtiltani nem lehet, hogy ne nyíljon, ha jön a szép kikelet, – Árvalányhaj a süvegem bokrétája, Árva kislány a szerelmem violája, – Rózsabokor a domboldalon, Borulj a vállamra angyalom, ezeket és a többieket, hogy úgy mondjam, visszavette a nép Petőfitől, anélkül, hogy tudta volna, kitől veszi vissza. Még a mūdallá finomodott dalainak is a gyökere ott van abban a rengeteg erdőben, amelynek Népköltészet a neve. Ezek közt van a világ legegyszerűbb és legszebb szerelmi dala, a Reszket a bokor, mert madárka szállott rá kezdetű – ennek is a gyökere ott van abban a rengeteg erdőben.

Hogy szerette ez a gyermekember a népet, s hogy meglátta az a tüzesen csillogó szem az ő népeben a nekünk oly kedves, jellemző vonásokat! Ő nem vájkált a nép belébe, amint azt egyik-másik újabb írónk cselekszi, kikotorván a minden emberben természetszerűen rejtődző piszkot a szemünk közé dobva: ihol, ez a nép, s nem az, akit Jókai rajzolt elének! Igen, Petőfi is eszményíti a népet: a benne talált szép vonásokat még szebbé tette. – Miért? Mert az igazi költő – pap és tanító egy személyben. Ő nemcsak mulattat, nemcsak gyönyörködtet, de nevel is: mindazt a szépséget, mindazt a nemességet, amit a nép lelkében talál, még szebbé, még nemesebbé varázsolja, felébresztvén az olvasóban a vágyat: Istenem, Istenem, ilyen szeretnék lenni én is!...

... Petőfi népszerűsége nem leereszkedő, nem vállveregető, nem a maga kisdéd érdekeit latolgató, nem ölelgető, csokolgató szeretet, ez komoly, igen komoly valóság...

... Mi a haza? Kérdi valamelyik költő. – A legjobb anya, feleli ugyanó. Miért a legjobb? „Mert mindent ad, szeressük hát”. Petőfinek semmit sem adott „a legjobb anya”. Ő meg ezért a semmiért nemcsak halhatatlan költeményeivel, de minden ember legféltettebb kincsével, az életével fizetett. Ő a Honfidal-ban, a

Nemzeti dal-ban, különösképpen pedig az Egy gondolat bánt engemet, Agyban, párnák közt halni meg kezdetű versében visszavonhatatlanul eljegyezte magát a halállal... Negyvennyolc előtt kötéllel fogták katonának a jobbágylegényt, – bizony mondom, Petőfit is kötéllel kellett volna lekötözni, hogy azt a felbecsülhetetlen nagy kincset, amit az élete jelentett, kockára ne tehesse. De kortársai, még a hozzá közelállók is – tán éppen azért, mert igen közel álltak hozzá – nem ismerték fel benne a pótolhatatlan nagy értéket, s legnagyobb embereink is, a nemzetnek az idő szerinti vezérei, egyszerűen tehetséges fiatal költőt láttak benne, aki azonban racionálisan, kötekező természet, röviden: nem kedves fiú. Ennek az ifjúnak családján, s tán egy-két jó barátján kívül teljes bizonyossággal csak egy ember féltette az életét: az a Bem apó, aki jóformán egy szót sem tudott magyarul, de színről-színre látta, Petőfi csatadalainak seregeket érő hatását az ő székely katonáiban. Ez a szürkefejű, apró ember fiaként szerette Petőfit, annyira szerette, hogy haragosan kergette vissza a fehéregyházi csata kezdetén. De hiába, a költő újra meg újra visszatért, mintha keresve kereste volna a találkozást a halál angyalával, hogy a rég megígért véres lakodalmat megülje vele.

Most pedig mindhiába való, henyé sóhajtozás: Istenem, Istenem, mi tenger kincset vesztett a magyar és a világirodalom azokban a költeményekben, amelyekkel, ha életben marad, bizonyos megajándékozta nemzetét és az egész világot. E hiábavaló sóhajtozás helyett inkább nyugodjunk meg ebben a gondolatban: szebben, tökéletesebben költői pálya be nem fejeződheték, mint ahogy befejeződött a Petőfié. E hiábavaló sóhajtozás helyett áldjuk inkább a Gondviselést: ha már ki kellett folynia az ifjúi vérnek szívéből, itt folyt ki, ezen a földön, a mi édes anyaföldünk kebelén. Áldjuk és szüntelen áldjuk, hogy a szabadság költőjének kiomló vére szent földde ezt a földet avatá. E hiábavaló sóhajtozás helyett lássuk meg inkább a Gondviselés kezét abban az isteni jóvátevésben, amely Kőrösi Csoma Sándornak, az őshazát keresőnek; Zágoni Mikes Kelemennek, a hűség eleven szobrának messze idegen földön alvó poraiért ellenértékül Petőfi Sándor porait ajándékozta nekünk... Melyik sírban lett porrá és hamuyá, ne keressük. Mindegy. Ő a miénk. Ő a mi halhatatlan halottunk. Amiért áldva áldjátok Istennek szent nevét. Amen.

(Kisbacon, 1922 nyarán)

Benedek Elek: *Petőfi. Az Erdélyi Irodalmi Társaság kiadása. Dicsőségmentárton, Erzsébet Könyvnyomda R.-T., 1922.*

Mezey Katalin

Két part

Egyszer húztak itt egy vonalat a folyóra. Mégis megmaradt. Azóta itt folyik a vonal. Köztünk folyik. Egész megzavar.

Nézel át a folyón. Odaát szürkés zölden erdőznek a fák. Tudom, hogy neked nem ilyenek, nem egyszerű parti füzesek.

Rögeszméd lett, előtted lebeg, még sincsen elérhetősebb, mint a másik part, a közeli: sorsodat magához rendeli.

Nem mondd, hogy nem fáj, de nem is jajgatsz. Nem múló vonal ez is: hallgatásod. Ha bevallanád, hogy kifosztottak –, rossz fényt vetne rád.

Szinte csikorognak fogaid, hallgatsz, nehogy kimondj valamit. Nézem elzárkózó arcodat, s felébred bennem a büntudat:

orvosolhatatlan életed felől nézem a múlt éveket. – S odalent a sűrű víz halad, hátán visz egy válaszvonalat.

Uram, ha nem vezetnél

Uram, ha nem vezetnél mindég tuskés utakra, aligha ismernék rá sorsomban kéznymomodra. Uram, ha nem vezetnél, akkor senkim se volna, aki vergődő, lázas lelkennek válaszolna.

Nem tudom, hogy találsz rám tereiden, Hatalmas, idő-erőd miként van, hogy meghalljal, meghallgass, hogy érkezik egyszer csak a kérdésemre válasz, amit tudom, Te küldesz, ami mögött Te állasz.

Elég nekem, hogy hallom, elég már, hogy Te mondd. Nem kérdezem, ki vagy Te? Nem ostromlom a titkod. A mellkasomban lüktetsz, égboltod ölén élek, már nem habzik a gögöm, hogy ésszel föl nem érlek.

Könyvbemutató

Egy kárpátaljai születésű szobrász – Ungvári Lajos élete és munkássága

A közelmúltban a Kárpátaljai Szövetség székházában könyvbemutatót tartottak: az *Egy kárpátaljai születésű szobrász – Ungvári Lajos élete és munkássága* című kötet Kovács Sándor, a Magyar Örökség-díjas helytörténész munkája, aki többek között számos útikönyv, térkép és két film szerzője is. A könyv gazdagon illusztrált a szobrászművész legszebb alkotásaival. Kovács Sándor nem kis kutatómunkát tudhat maga mögött, hiszen a szobrászművész 120 alkotását dolgozta fel.

A rendezvényen megjelentek Grezsa István, a Kárpátaljai Szövetség elnöke köszöntötte, a bemutató moderátora pedig Szöllösy Tibor író volt. A könyvet az Ungvári Lajos hagyatékát kezelő Mihály

Gábor, Kossuth-díjas szobrászművész és Feledy Balázs, művészettörténész mutatta be. Ezt követően maga a könyv szerzője, Kovács Sándor beszélt a kutatómunkájáról. Kiemelte, hogy a 82 éves korában elhunyt kárpátaljai művész Budapesten élt és alkotott, köztéri szobrai ma is megtekinthetők Magyarország különböző településein.

A könyvbemutató hangulatát ifj. Bernáth Ferenc Artisjus-díjas gitárművész játéka emelte, aki többek között előadta Dupka György

Levél és Horváth Sándor *Mert a haza...* című, Ivaskovics József által megzenésített verseket.

A bemutató végén Kovács Sándor dedikálta a könyvét a jelenlévőknek, majd jó hangulatú, baráti társalgásokban bővelkedő fogadás következett.

Tudósítónk

Fotó: Pókos István

(Ungvári Lajos életéről a Kárpátaljai Hírmondó 2022. tavaszi és téli számában olvashatnak bővebben – a szerk.)

Szmolár Sándor egyéni kiállításán

Hatvanötödik születésnapja alkalmából az ungvári születésű Szmolár Sándor neves festő és fotóművész egyéni kiállításának ünnepélyes megnyitójára került sor a Kár-

pátaljai Szövetség székházában. A képzőművész életútját és alkotásait Ortutay Mária irodalomtörténész méltatta. Kiemelte, hogy Szmolár Sándor a festészetet gyermekkorától

kedvelte, de magasabb szinten csak az Ungvári Művészeti Szakiskolában kezdte művelni. Tanulmányai alatt nemcsak festett, rajzolt, dekorációval foglalkozott, hanem behatóan tanulmányozta a szakmai irodalmat, szellemi, művészi feszültségben élt. 1990 óta Magyarországon él és alkot. Azóta különböző technikákkal, stílusokkal kísérletezik. Paul Cézanne a példaképe, a hazaiak közül pedig Erdélyi

Béla örökségét követi. Földije, az ungvári származású Balogh József újságíró is megosztotta gondolatait a festő művészi tevékenységével kapcsolatosan. Köszöntő beszédet és zárszót mondott magyarul és ruszinul dr. Lyavincez Marianna, a Fővárosi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat elnöke.

Az ünnepségen közreműködött Zán András csellóművész, Igaz Tünde soprán operetténekes. A rendezvény a Fővárosi és a Terézvárosi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat, a Hodinka Antal Országos Ruszin Értelmiségi Egyesület és a Kárpátaljai Szövetség közös szervezésében valósult meg. A tárlat rendezője dr. Seremet Sándor, a Kárpátaljai Szövetség főtájkára volt. A kiállítást megtisztelte az ungvári születésű Kron Zsuzsa festőművész, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének tagja is.

Dupka György

Fotó: Balogh József

Könyvbemutató

Album készült a vándorkiállítás anyagából

A Kárpátaljai Szövetség székházában a közelmúltban mutatták be a *Szent István keresztény hagyatéka – a Szent Korona vármegyéi* elnevezésű vándorkiállítás anyagából készült albumot.

Néhány adalék az előzményekről. A projekt még 2016 végén vette kezdetét, amikor Kovach Anton neves kárpátaljai festőművész, az Ungvári Képzőművészeti Akadémia tanszékvezetője elfogadta a Kárpátaljai Szövetség felkérését, és elvállalta a több éven és több ezer kilométeren át tartó művészeti, kulturális és történel-

mi utazást. A képzőművész felkereste a történelmi Magyarország mind a 64 vármegyéjének székhelyét. A vármegyék székhelyeit és a magyar kikötőváros – Fiume – utcáit járva Kovach Anton mély benyomásokat szerzett, így lettek elevenek munkái. A vásznakon tökéletesen ábrázolja a városok lelkületét és hangulatát: van, ahol a városok teljes látképe tárul elénk, van, ahol egy-egy ikonikus épületet vagy tájat látunk és van, ahol kollázsokból ismerjük fel a városokat úgy, ahogy emlékeinkben is megjelennek egy-egy látogatás után. Utazóként egy új városba érkezve általában mindenki a központba igyekszik, és ösztönösen is a városok épületei fölé magasodó templomtornyok felé kalandozik a tekintet. Hasonlóképpen járt el a festő is: gyakorlatilag az összes vármegyeszékhely közös vonása nem más, mint a templom. Tehát joggal viseli a kiállítás a *Szent István Keresztény Hagyatéka* címet. Az egykor egy országhoz tartozó városok ma hat ország területén találhatók, de több mint 100 év után is a közös múlt, a hit, a

hagyományok és az emlékezet fűzi őket szorosán egymáshoz.

A vándorkiállítás eddig 8 magyarországi városba látogatott el, külhonban pedig Székelyudvarhelyen állították ki a festményeket. Hogy még szélesebb közönsége legyen a

nem mindennapi tárlatnak, a kiállítás anyaga immár könyv formájában is elérhetővé vált.

A könyvbemutatóra egybegyűlteket Grezsa István, a Kárpátaljai Szövetség elnöke köszöntötte. Ezután Kocsis Fülöp görögkatolikus érsek, metropolita, a rendezvény fővédnöke emlékezett vissza a kezdetekre, az első kiállításra, amelyet az esztergomi városházán rendeztek.

Kovach Anton elmondta: Benza György-

gyel, a Kárpátaljai Szövetség akkori elnökével tervezték el, hogy a trianoni békediktátum 100. évfordulójára készüljön olyan képsorozat, amelyben megörökítésre kerül a történelmi Magyarország mind a 64 vármegyéjének székhelye. A művész időben eleget tett a vállalásának, de a világjárvány miatt módosítani kellett a tervet, és két év alatt csupán kilenc tárlatot tudtak megrendezni.

Feledy Balázs művészeti író, a vándorkiállítás kurátora az alkotásokat mesterműnek minősítette, és méltatta a képzőművész tevékenységét. Dr. Seremet Sándor főtitkár, a vándorkiállítás lebonyolítója, a megtett útról és a további tervekről szólt. Tájékoztattott a magyar és angol nyelvű album megjelenéséről.

Az ünnepség színvonalát Zán András csellóművész játéka emelte. Végezetül Kovach Anton dedikálta az érdeklődőknek a Nemzeti Kulturális Alap és a Kárpátaljai Szövetség kiadványát.

Tudósítónk

Fotó: Pókos István

Közyűlést tartott a Kárpátaljai Szövetség

A Kárpátaljai Szövetség 2023. május 13-án budapesti székházában tartotta meg 35. közgyűlését. A résztvevőket Grezsa István elnök köszöntötte, majd Igyártó Gyöngyi elnökségi tag ismertette a napirendi pontokat.

A Kárpátaljai Szövetség 2022. évi munkájáról és a 2023. évi tervekről Seremet Sándor főtitkár tartott beszámolót. Többek között szólt arról a nagy humanitárius tevékenységről, amelyet az Ukrajnából érkező menekülteknek nyújtottak. Tájékoztattott a *Szent István keresztény hagyatéka – a magyar Szent Korona vármegyéi* című vándorkiállítás eddigi és tervezett állomásairól, illetve a Kovach Anton festményeit bemutató tárlat anyagából készült művészeti album elkészítéséről. Ugyancsak a szövetség támogatásával látott napvilágot Kovács Sándor *Egy Kárpátaljai születésű szobrász – Ungvári Lajos élete és munkássága* című, a művész alkotásaival gazdagon illusztrált könyv. Mindkét kiadványt ünnepélyes keretek között mutatták be a szövetség székházában. Folytatódott a hagyományos *Kárpátaljai Estek* programsorozat, amelynek keretében előadásokra, filmvetítésekre, irodalmi estekre került sor. Negyedévenként rendszeresen megjelenik a Kárpátaljai Szövetség folyóirata, a *Kárpátaljai Hírmondó*.

A tervekről szólva a főtitkár elmondta, hogy szeptember elején ismét megrendezik

a kárpátaljai találkozót a balatonföldvári Riviéra Park Hotelben, december végén pedig évzáró ünnepségre kerül sor. Más programok az anyagi források függvényében valósulnak majd meg.

A beszámoló kiegészítéseként Grezsa István elnök, aki tavaly szeptember 22-én vállalta el ezt a tisztséget, felhívta a figyelmet arra, hogy a rendezvényekre több fiatal kell meghívni, hiszen sokan vannak, akik szívesen bekapcsolódnának a szövetség életébe. Ezt bizonyítja a februárban első ízben megrendezett batyus bál is. A szeptemberi találkozót vonzóbbá teszi az

is, hogy elfogadta a meghívást Szűcs Nelli Jászai Mari-díjas művésznő, aki a Fedák Sári életéről szóló műsorát mutatja majd be.

A felügyelő bizottság jelentését Zólyomi Máttyás tette meg. A két beszámolót a

közgyűlés egyhangúlag elfogadta. Ezután megválasztották az új felügyelő bizottsági tagokat Zólyomi Máttyás, Veselényi Krisztina és Szántai Klára személyében.

A Kárpátaljai Szövetség Bercsenyi Alapítványának vezetését Zólyomi Máttyásra bízták.

Tudósítónk

Fotó: Pókos István

Könyvbemutató

Bródy-monográfia Botlik József tollából

A Kárpátaljai Szövetség székházában neves kárpátaljai történészek közreműködésével bemutatott Botlik József *A ruszin nép vértanúja, Bródy András* című monográfiáját. Az eseményt Seremet Sándor történész, a Kárpátaljai Szövetség főtükára nyitotta meg. Köszöntőt mondott Grezsa István, a Kárpátaljai Szövetség elnöke, aki a Bródy-monográfia megjelenését történelmi eseménynek minősítette, amely emléket állít a sokat szenvedett ruszin nép jeles képviselőinek is.

A rendezvény kezdetén Pásztor Bazil, a Hajdúdorogi Főegyházmegye nyugalmazott görögkatolikus esperes-parókusa megemlékezett a mártír halottakról. A mécsesgyújtás és a mártírok lelki üdvéért elmondott közös ima után Botlik József történésszel Kótyuk Erzsébet etnográfus,

orvostörténész, a monográfia lektora beszélgetett. A felkért hozzászólók sorát Dupka György történész nyitotta meg, aki *Hol tart Bródy András és társai politikai megítélése a kárpátaljai emlékezetpolitikában?* témakörben fejtette ki gondolatait. Többek között elmondta, hogy a köztéren (az ungvári Kapos utcai temetőben, a Bródy-villa falán stb.) máig nem engedélyezte a helyi hatóság az emlékjelek elhelyezését. Ennek ellenére a Szolyvai Emlékparkbizottság felállította a mártír képviselők feliratos emlékkeresztjét, a munkácsi várban a sztálini megtorlásokat bemutató állandó kiállításon ott láthatók a Bródy András tragikus sorsát bemutató dokumentumok, illetve a mártír mellszobra és domborműves emléktáblája.

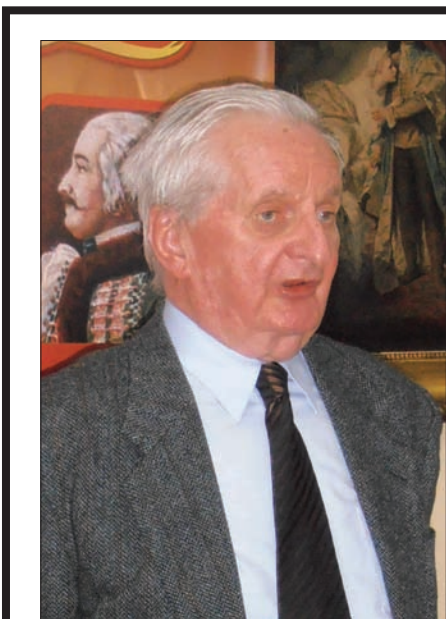
Ortutay Péter a Bródy-perben elítélt nagyapjára, Ortutay Jenő görögkatolikus esperesre, mártírra emlékezett. Bródy András unokája, Bródy Krisztina elmesélte a Bródy család üldözését a kommunista diktatúrában. Dr. Lyavinecz Marianna, a Fővárosi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat elnöke, a Bródy-monográfia kiadója a könyv kiadásáról szólt, amely a közeljövőben ruszin nyelven is megjelentetésre kerül.

Zárszót dr. Seremet Sándor mondott. A rendezvényen közreműködött ifj. Bernáth Ferenc zeneszerző, Artisjus-díjas gitárművész.

A könyvbemutató baráti beszélgetéssel zárult.

Tudósítónk

Fotó: Pókos István

In memoriam Pomogáts Béla

A *Kárpátaljai Hírmondó* szerkesztősége szomorúan tudatja, hogy életének 89. évében, 2023. május 1-jén elhunyt Pomogáts Béla író, irodalomtörténész, irodalomkritikus, aki 2007 szeptembere óta volt a Kárpátaljai Szövetség fóruma szerkesztőbizottságának tagja.

Pomogáts Béla 1934. október 22-én született Budapesten. A Piarista Gimnáziumban érettségizett 1953-ban. Budapesten szerzett magyar szakos bölcsészdiplomát 1958-ban. Részt vett az 1956-os forradalomban, 1959-ben internálták, 1960-ban szabadult. 1961-től tanított, 1965-től az MTA Irodalomtudományi Intézetének munkatársa, 1974-től a *Literatúra* szerkesztője, 1990-től főszerkesztője volt. Pomogáts Béla 1995 és 2001 között a Magyar Írószövetség elnöke, 2002 és 2007

között az Illyés Közalapítvány elnöke volt. Mindkét minőségében nagy gondot fordított a határon túli magyarság érdekeinek védelmére, számtalan alkalommal vett részt és tartott előadásokat szülőföldünkön is művelődési rendezvényeken. Irodalomtörténészként főként a XX. század irodalmával foglalkozott, de több műve jelent meg a határon túli magyar irodalomról is. Fáradhatatlan irodalomtörténeti munkásságát, gazdag életművét számos kiténtetéssel ismerték el.

A *Kárpátaljai Hírmondó* szerkesztőbizottságának tagjaként figyelemmel kísérte a kárpátaljai magyarság önazonosságának megőrzését erősítő publikációinkat, tanácsaival segítette közösségünk tevékenységét.

Emlékét kegyelettel megőrizzük.

Végleges: egy évvel elhalasztják a magyar tannyelvű iskolák „ukránosítását”

A napokban hagyta jóvá a parlament a 9332. számú törvénytervezetet, amely az anyanyelven történő tanulás lehetőségének meghosszabbítását írja elő azon nemzeti kisebbségekhez tartozó tanulóknak számára, akik az EU hivatalos nyelvein (ide tartozik a magyar is) tanulnak. Ez azt jelenti, hogy 2024. szeptember 1-jéig a magyar tannyelvű iskolákban is elhalasztják az ukrán nyelvre történő fokozatos átállást.

A törvénytervezetet 262 képviselő támogatta. A döntés csak azokra vonatkozik, akik 2018. szeptember 1-je előtt kezdték meg az általános és középfokú oktatást a nemzetiségi iskolákban.

A törvény szerint az 5. osztálytól a tantárgyak 20%-át

kötelezően államnyelven kell oktatni, a 9. osztályban pedig ennek az aránynak már

40%-nak kell lennie. A nemzeti kisebbségek iskoláinak 10-11-12. osztályaiban pedig a tantárgyak legalább 60%-át kell ukrán nyelven tanítani. Kárpátalján 1253 oktatási intézmény van összesen, ebből 101 magyar tannyelvű.

A megyében mintegy 171 ezer gyerek fejezte be a tanévet, közülük 15 999 járt magyar osztályba. 831 magyar ajkú érettségiző búcsúzott az alma matertől. A 2022/23-as tanévet 1249 elsős kezdte meg magyar osztályokban. Ami az óvodákat illeti, 119 olyan intézményt tartanak számon, amelyben magyar nyelvű csoportok is működnek. Ebbe a 209 csoportba összesen 3331 gyerek jár, tudtuk meg a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetségtől.

A Velencei Bizottság véleményezte az új ukrán kisebbségi törvényt

A Velencei Bizottság véleményezte az EU-integráció jegyében elfogadott új ukrán kisebbségügyi törvényt, ami voltaképp „bebetonozza” a korábbi oktatási, nyelvhasználati jogszabítók gyakorlatot.

Vélhetően a dokumentum már korábban az ukrán döntéshozók birtokába jutott, ezzel magyarázható, hogy a parlament sietve egy évvel elhalasztotta az oktatási törvény teljes körű végrehajtását, így 2023 szeptemberében még a mostani rend szerint kezdődhet el az oktatás a kárpátaljai magyar tannyelvű iskolákban.

A Velencei Bizottság szokás szerint nagyon bonyolult és sokszor kétértelmű megfogalmazásaiból annyit azért ki lehet bogozni, hogy a Kijev által tervezettnél enyhébb és arányosabb szabályozást

javasol a nyelvhasználati kérdések vonatkozásában. Az Európai Tanács szakértői testülete nem feltétlenül híve annak, hogy valamennyi kisebbségi nyelven zajló rendezvényen teljes körű ukrán nyelvű tolmácsolásra legyen szükség. A könyvkiadás területén sem feltétlenül üdvözlő a totális egynyelvűséget, mint ahogyan azt is javasolja az ukrán félnek, hogy az önkormányzati, közigazgatási ügyintézés területén dolgozzon ki olyan mechanizmust, hogy az egy tömbben élő kisebbségek is boldogulni tudjanak hivatalos ügyeik intézésekor.

A média terén is nagyobb szabadságot biztosítana annál, amit a nyelvtörvény és a szintén új médiatörvény megszab. Eszerint nem feltétlenül támogatják, hogy a kisebbségi nyelven megjelenő

lapoknak kötelezően ukrán nyelvű tökérváltozatot kelljen készíteniük, illetve a sugárzott médiumok nyelvi kvótáit sem támogatják. Jelenleg a kisebbségi nyelven sugárzó tévék és rádiók műsoridejének túlnyomó részét államnyelven kell biztosítani, s a kisebbségi nyelveknek csak töredék jut, noha nyilván pont az lenne a cél, hogy az adott kisebbségeket anyanyelvükön lássák el a megfelelő információkkal.

A Velencei Bizottság ajánlásának egyik legsarkalatosabb pontja az, amiben azt kéri Kijevtől, ideiglenesen halassa el az oktatási törvényben foglaltak kötelező ukránosításra vonatkozó passzusát, amit ugyebár, eleje menve a testület ajánlásának, a törvényhozás a múlt héten már meg is tett.

A tavaly decemberben elfogadott és idén márciusban életbe léptetett ukrán kisebbségügyi törvény jóváhagyásakor Ukrajna előzetesen nem kérte ki a Velencei Bizottság véleményét a kisebbségek részéről vitatott témák ügyében.

Kommentár nélkül

Ukrán iskolák létrehozását tervezik Budapesten

Az orosz–ukrán háború miatt több mint 2500 ukrán gyermek kénytelen Magyarországon tartózkodni – közölte Volodimir Csubirko a közösségi oldalán. A Kárpátaljai Megyei Tanács elnöke arról számolt be, hogy Budapesten megbeszélést folytatott a témáról Balog

Istvánnal, Ukrajna Magyarországi Nagykövetségének ideiglenes ügyvivőjével. Elmondta, hogy a Kárpátaljai Megyei Tanács határozottan támogatja az ukrán iskolák külföldön történő megnyitását.

„Megkeressük az oktatási miniszté-

riumokat, az állami szervezeteket és a magyar partnereinket annak érdekében, hogy iskolák és külön oktatási intézmények működjenek Magyarországon az ukrán gyerekek számára” – írta Volodimir Csubirko.

(Forrás: KISZó)

Boksay-múzeum – kihívások és megoldások

Erfán Ferenc: „... az örökséget ápolni, felügyelni szükséges, és tovább kell adni”

A Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum épülete sok mindent megélt, egyvalami azonban változatlan vele kapcsolatban: történelmet ír és kincseket őriz. A jelenlegi helyzetről Erfán Ferencet, az intézmény igazgatóját kérdeztük.

2009-ben vette át a múzeum vezetését, a szobájában viszont az 1970-es évektől nem volt felújítás. Amikor beléptem, olyan érzésem volt, mintha egy kissé túlzásfolt, ám annál élettellebb tároló előszobájába csöppentem volna, ahová éjjel műzsák járnak titkos özsze-
szjeöveletekre. Az ablakon ömlik be a fény. Olyan, mint egy átjáró a túlvilágra. Az asztalon lévő tányéron, mint egy csend-életen, uborka- és paradicsomszeletek vannak elrendezve. Egy ilyen helyen az sem meglepő, hogy a fotelben épp Réti János festőművész ül. S miközben ő elmerül a legújabb grafikájában, én felteszem az első kérdésem:

– *Hogyan működik most a múzeum?*

– A háború kirobbanását követően mindent levittünk a raktárba, a saját gyűjteményünkön kívül semmi sem hagyhattunk kint. Ugyanis nincs rá garancia, hogy a térséget nem éri rakétatámadás, ezért jobb biztonságban tudni a műkincseket – fogalmazott Erfán Ferenc. – A saját kollekciónkat csak a hadiállapot megszűnését követően tárjuk újra a nagyközönség elé. Jelenleg kizárólag időszaki kiállításoknak adunk helyet. A legtöbb termünk le van zárva, csak három látogatható.

Az igazgató hozzátette, az első hónapokban nagy volt a sürgős-forgás, a Vöröskereszt egyik segélyközpontját az udvarukon állították fel. A menekültekkel sok művész is érkezett vidékünkre, így – kapva az alkalmon – rögtön megalapítottak egy művészeti platformot, ahol a helyiek és a menekült festők prezentálhatták munkáikat. Ez a mai napig működik. Hónapokon keresztül az ő képeikből szerveztek kiállításokat, amelyek bevételével a hadsereget és az alkotókat is támogatták. Ma már vannak más tárlatok is. Például legutóbb digitális nyomtatás segítségével – egy törökországi kiállítást rendeztek be a múzeumban. Az intézményvezető elmondta, készen állnak arra, hogy más múzeumok gyűjteményét is tárolják, ha szükség van rá.

A múzeum 1979-ben költözött át a várból a Zsupanatszka tér egykori megyeházájába. A kiállítóteremben sétálgatva a padló nyikorgása is arra utal, hogy a létesítményre már igazán ráférne a felújítás. Az igazgató szerint egy-helyiségben a 80-as évek óta nem volt tatarozás, máshol 2003-ban végeztek kisebb-nagyobb átalakítást. A fűtéssel nagyon sokáig gondok voltak, előfordult, hogy a kiállítótermekben fagypontra alá esett a hőmérséklet. Ilyenkor látogatókat sem tudtak fogadni, s azt sem tehették meg, hogy a 20 fok körüli hőmérséklettel rendelkező raktárból kihozzák a képeket. A tárolóval az a másik gond, hogy „kinőtték”. Amikor átköltöztek, 4–5 ezer darabból állt a gyűjteményük, azóta ez a szám megtriplázódott.

A raktár viszont nem lett nagyobb. Jelentős helyhiánnyal küszködnek, óriási szükség lenne a bővítésre, modernizálásra.

– Már régóta tervezzük, hogy korszerűsítjük a raktárt, de előbb a Covid, majd a háború küldött minket padlóra – mondja Erfán Ferenc. – A múzeum halad a digitalizációval. Az intézménynek három alegysége van, a Kárpátaljai Megyei Irodalmi Múzeum, a Manajló Ház-Múzeum, illetve a Koczka András Emlékmúzeum. Ezen túlmenően megalapítottuk a Soltész Zoltán-múzeumot is, de annak működtetésére egyelőre nincs forrás. A saját gyűjtemény nagyjából 10

ezer darabból áll, de összesen mintegy 15 ezer alkotás van a tulajdonunkban. Ennek megfelelő tárolására hely, technikai felszerelés kell, aminek sajnos híján vagyunk.

Munkatársakból is hiány van, ugyanis a restaurátorok, Balogh Mária a COVID alatt hunyt el. Azóta egy fiatal restaurátor dolgozik náluk, de legalább 5–10 szakemberre lenne szükségük. A tudományos részleg munkatársai, illetve a kiállításszervezők ugyanúgy erejükön felül teljesítenek, s főként elhivatottságból végzik a dolgukat. Ezeket a kollégákat ki kell nevelni, el kell érni, hogy ráérezzenek az intézmény apró rezdüléseire. A háborús megszorítások miatt szerencsére senkit sem kellett elbocsátani, illetve a frontra sem vittek el senkit. Viszont mindegyik munkatársuk bekapcsolódott az önkénteskedésbe.

– *Manapság hogyan bővítik az állományukat?*

– Az 1980-as évekig vásároltunk. A megyei költségvetésben elkülönítettek erre pénzt, de előfordult, hogy ajándékba is kaptunk festményt. Az utóbbi időben már inkább ez jellemző. Például a minap is kaptunk egyet, a legidősebb kárpátaljai festőművésztől, Volodimir Mikitától. Ő készítette el Boksay József portréját is, amit azóta is nagy becsben tartunk. A másik nagy értékünk egy 1500-as évekből való kép, amit a tűzből mentettek ki. A kollekciónk törzsanaga nyugat- és közép-európai művészek alkotásaiból áll. De bőséges az ukrán és az orosz anyag is. A kortárs művek száma is nagy, emiatt egy teljes körű felújítás

alkalmával be lehetne építeni a tetőteret is, ahol egy modern művészeti részleget rendezhetnénk be, és ezeket a műveket újszerűen állíthatnánk ki. Am a legnagyobb érték, hogy az országban még jelenleg is Ungváron található a legpatinásabb magyar gyűjtemény, amely elsősorban kárpátaljai festők és mások magyar vonatkozású munkáit sorakoztatja fel.

Mint ismeretes, Erdélyi Béla és Boksay József 1927-ben megalapította az ungvári művészeti szabadiskolát, s ezzel lefektette az alapjait a kárpátaljai festőiskolának. 1931-ben ugyancsak ez a két művész alapította meg a Kárpátaljai Képzőművészek Szövetségét. Az akkor megfogalmazott eszme a mai napig aktuális és értékes. Az elmúlt 100 évben annyi követőjük lett, hogy bátran mondhatjuk, a kárpátaljai festőiskola halhatatlan. Az itteniekre, de még más festőkre is nagy hatással van, akarva-akaratlanul belopja magát a művészetükbe.

A hatásokkal kapcsolatban Erfán Ferenc szólt arról is, hogy az óriási menekültáradat valószínűleg befolyással lesz a művészetre is. – Az, hogy milyen mértékű lesz az aszsimiláció, és átvészeli-e a kisebbségek ezt a félmilliót (ennyi menekültet fogadott be Kárpátalja – a szerk.) impulzust, nem tudjuk, de biztosan lesznek változások – fogalmazott.

– A múzeumnak mint intézménynek az az elsődleges feladata, hogy megőrizze a kincseket az utókornak. A többi mind másodlagos – vallja Erfán Ferenc. – Már most fel kell készülnünk arra, mi lesz a háború befejezése után. Tervet kell kidolgoznunk arra, hogyan kezdünk neki a felújításnak, hogyan fogunk újra prosperálni. Dolgozunk ezen, régóta kapcsolatban vagyunk külföldi partnerekkel, jó lenne már végre létrehozni a kulturális-tudományi centrumot, amely a közép-európai művészetet központja lehetne.

– *Hogyan jellemezné a kárpátaljai festők jelenlegi helyzetét?*

– Nálunk, hála Istennek, nem annyira változott a helyzet. Kárpátalja még mindig a béke szigete. Hiába próbálnak ellentéteket szítani, az itteni emberekben még mindig van annyi bölcsesség, hogy nem ülnek fel ezeknek a provokációknak, és higgadtak maradnak. Sokan ide jönnek alkotni. Nem mondanám, hogy letargiába estek a művészek, sokakat megihlet ez a helyzet. En tegnapelőtt festettem utoljára.

– *Milyen örökség Boksay unokájának lenni?*

– Mindenképp befolyással vagyok a gyatyéka, nem tudtam és nem is akartam kivonni magam a festőiskolájuk hatása alól. Nagy felelősség. Már csak a múzeum működtetése is az. Ezt az örökséget ápolni, felügyelni szükséges, és tovább kell adni.

– *Mi az ars poeticája?*

– Boksay József egyszer azt mondta, a természetnél nincs jobb tanítómester. Ezt már régen is tudták, és ebben azóta sem történt változás. Az, hogy a természetből mit tudunk kihozni, a művészi adottságtól függ. Az emberben jókora affinitásnak kell lenni ahhoz, hogy illusztrálni tudja azt, amit lát. Ősszel és tavasszal általában aktivizálódik a festőtársadalom. Ilyenkor annyira szép a táj, hogy azt szavakkal nem lehet átadni.

– *Önt mi ihletti meg?*

– Minden, ami szép, inspiráló. Maga az ember, s ami benne van, az is magával ragadó. A Mindenható a saját képmására alkotta meg az embert, és ez már önmagában is gyönyörű.

Simon Rita

Amíg Istenbe kapaszkodunk, addig megmaradunk

Istennél semmi sem lehetetlen, olvasható Lukács evangéliumában. A jelenlegi szürreális helyzetet sokszor nehéz épéssel felfogni, s úgy érezzük, nincs kiút, nincs visszaút. A tóháti reformátusokat még a legkilátástalanabb szituációban is emlékeztetik arra, hogy minden lehetséges annak, aki hisz. De az is meg van írva, hogy „akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak, és nem lankadnak meg, járnak, és nem fáradnak el” (Ézsaiás 40,31). A háború előtt Mezőkaszonyban nagyjából 950 főt számlált a református gyülekezet, míg Bótrágyon 1100-at – tudtuk meg Radvánszky Ferencről, a két gyülekezet lelkipásztorától.

– Nagyon nehéz megmondani, hogy mennyien maradtak, de úgy véljük, hogy mindkét községben körülbelül 650-re csökkent az egyházfenntartók száma. Ebből Kaszonyban 80–90 a templomjáró, míg Bótrágyon átlagosan 70–80 főt látunk a vasárnapi istentiszteleteken. Mindkét településen élnek a római katolikus felekezethez tartozók is. Ők a lakosság nagyjából 20 százalékát teszik ki Bótrágyon és 40 százalékát Kaszonyban, a többiek reformátusok.

A Mezőváriból származó lelkész 1997 óta szolgál a gyülekezetekben. Mint mondja, kamasz korában erősen érdeklődött az irodalom iránt is. Verseket, novellákat írt. Istenhez és az egyházhoz 1990-ben elkezdődött hitoktatás révén került közelebb. Azóta igyekszik mindenkor Istentől függő életet élni, és emlékeztetni magát vezérigéjére: „Tehát akár esztek, akár isztok vagy bármi mást tesztek, mindent Isten dicsőségére cselekedjétek” (1Kor 10,31). 1992-től ’97-ig Budapesten tanult teológiát. Később – 2003 és 2005 között – Hollandiában elvégezte a doktori képzést is. Jelenleg a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Történelem Tanszékén latint és vallástörténelmet tanít, illetve a Kárpátaljai Magyar Nagyszalós Egyesületben ifjúsági órákat tart.

– *Messzire sodorta az élet, mégis hazajött.*

– Így van. A disszertációm megírására mindössze két évem volt, mivel annyi idejéig tartott az alapítvány ösztöndíja, amivel kimehettem külföldre. A témám az Ósegyház (ami Krisztus után 325-ig datálható) önértelmezése volt. Az egyházon belüli identitáskrizissel való megküzdés felkutatása volt a feladatomban.

– *Milyen következtetésekre jutott?*

– Arra, hogy az egyház akkor tud megmaradni, ha szilárd önazonossággal, identitással rendelkezik. Ezt az állhatatosságot nagyon sokszor a külső körülmények kényszerítették ki. Az önazonosság akár kényszerből történő megfogalmazásánál és megélésénél, a Történelem Ura nevelő és terelgető munkáját lehetett felfedezni. S az egyház csak később ismerte fel, hogy Isten különös kegyelme volt, amikor az önazonossága világítására készítette az Ő népét. Az egyház akkor töltötte be a küldetését, amikor válaszokat és megoldásokat tudott adni és mutatni a saját történelmi korának kihívásaira. Ha röviden akarom megfogalmazni, akkor az egyház ereje a

küldetésének megélésétől, a problémamegoldástól függ.

– *Jelenleg is nehéz körülmények között élünk, most kiváltképp fontos a jó problémamegoldó képesség. Hogyan sikerül ez az egyháznak?*

– Valóban. A jelen helyzetben sokszorosan felelősségteljesebb módon kell megélni a környezeti kihívásokra adott találat választ megfogalmazás és -felmutatás (mint modelladás) küldetését. A történelmi tapasztalat folytonosan alátámasztja, hogy amennyiben meg tudjuk fogalmazni a problémákat és képesek vagyunk megoldani azokat, akkor növekedhetünk. Ha nem sikerül, a problémák felőrölnek minket, és összezsugorodunk. A jelen helyzetünk kulcsfogalma: bizonytalanság (s ez az egész európai keresztyénségre valamilyen formában igaz). A bizonytalanság, a legnagyobb mentális teher (mely összehasonlíthatatlanul több energiát emészt fel és ezért pusztítóbb, mint bármely fizikai terheltség). E terheltség negatív hatása, a legvalóságosabb társadalmi és egyéni léttapasztalatunkká lépett elő. Amikor nem tudjuk, mi lesz a következő lépés..., hogy amit eddig csináltam, annak volt-e

értelme és megmarad-e a jövőben..., lehet-e rá építeni, amikor minden megkérdőjeleződik, akkor a megszokott életterünk kibillen az egyensúlyából. Tapintható az emberek tanácstalansága: menjenek vagy maradjanak, mit tegyenek, ha szét van szakítva a család? Az egyedül maradt nyugdíjasoknak kiváltképp szükségük van a támogatásra. Ezért próbálunk mindkét gyülekezetben átható diakóniai programot működtetni. Az elmúlt 25 év alatt még soha nem volt ilyen nagy igény erre. Élelmiszercsomagokat juttatunk el hozzájuk, de akár meleg ételt is biztosítunk. Még nagyobb hangsúlyt fektetünk a személyes kapcsolatok ápolására. Intenzívebbé tettük a korábban is működő családlátogatásokat.

E körülmények között a jelenlegi egyházi feladatunk lényege: e megbillenés ellensúlyozása (az élet egyensúlyának helyreállítása érdekében). Az egyházközösségeink programjai, ezt az egyensúlyozást hivatottak megvalósítani; már csak azzal is, hogy az egyházunkat eddig jellemző programok következetes stabilitással folytatódnak. Nagy szükség van a stabilitásra, hogy az emberek lássák és érezzék: itt vagyunk és lehet ránk számítani. Ezért ifjúsági és hittanórákat, kézműves köröket, énekkari összejöveteleket tartunk az általános imaórák és istentiszteletek mellett. Hálások vagyunk, hogy új arcok bukkannak fel az alkalmainkon. Hiszem, amíg van imádságunk, amíg van Istenbe való kapaszkodásunk, addig van megmaradásunk. Mindezen bizonytalansági terhek kihívásainak megfelelni, csak az empátia és az

értő figyelem ötvözetének megvalósításával lehetséges (hatalmas igény van e fogalmak gyakorlati megjelenítésére, mint az egyház jelenlegi fényére).

– *Mennyire nyitottak erre az emberek?*

– Az emberi lét élettere a közösség. A közösségnek két iránya van: horizontálisan, az Isten felé, és vertikálisan, az embertárs felé. E két irány egymást feltételezi (például: csak akkor lehetek rendben az Istennel, ha rendben vagyok az embertársakkal és fordítva...). Ezen kétirányú élettér, az ember természetes létigénye. Amennyiben e kapcsolati élettér sérül, az emberi élet sérül. Ezért jelentős igény van a kapcsolatok kialakítására. A gyülekezeti tagjaink várják a találkozókat és a közösségük megélésének lehetőségét, melyben átéljük, hogy valaki nyitott feléjük, beleéli magát a helyzetükbe, kibontakozási teret ad a számukra. Nálunk hagyomány, hogy születésnapjukon személyes látogatással és ajándékkal köszöntjük a gyülekezeti tagokat. Ezek a beszélgetések nagyon meghittek szoktak lenni, most az efféle látogatások még inkább felértékelődnek.

– *Nem az egyházon múlik, mi fog történni, de mégis, mivel tudják*

Amíg Istenbe kapaszkodunk, addig megmaradunk

► *biztatni az embereket, hogyan tudják meggyőzni őket, hogy a szülőföldjükön maradjanak?*

– A bizonytalanság idején felértékelődik a prófécia. Ez a jelenben menedéket, a jövőben irányt jelent (a bizonytalanság e két fogalom hiánykörülménye). Hogy legyen mibe kapaszkodni és bizakodni. Ilyenkor, a külső stabilizálási igény miatt, kulcsfontosságú a vezető belső stabil látása és példája, ezért a vezetés küldetésének jelen megélési és legalitási feltétele: az előrelátó stratégia birtoklása és kezelése. A mostani helyzetünkben az egyház nagy küldetése az, hogy a jelen stabilizálása mellett kapaszkodót nyújtson a jövőbe is. Próféta szolgálatot kell végezni, ami abban nyilvánul meg, hogy a vezetők valamilyen jövőképet mutatnak, és ebből adódó életvezetést nyújtanak.

– *Milyen jövőnk lehet?*

– Ebben a kérdésben mutatkozik meg, hogy az egyház égi forrással is rendelkezik, nem csak földivel. Mert ha kizárólag az utóbbiból élne, akkor az roppant drámai lenne. A kárpátaljai magyarság körében megfigyelhető csökkenő tendencia a koronavírus-járvány és a háború idején felerősödött. A statisztikusok a point of no return, azaz a pont, ahonnan nincs visszaút fogalmat akkor szokták használni, amikor az adott közösség 5 egymást követő évben kétszer több tagot veszít, mint amennyi abban reprodukálódik vagy beköltözik. Vagyis, ha kétszer annyi a temetés, mint a születés, akkor a közösség menthetetlenül felmorzsolódik. Ez törvényszerű. A helyzet az, hogy a református egyházunk már a COVID előtti időszakban átlépte ezt a lélektani határt. Általánosan Kárpátalján egy keresztelőre tíz temetés

jutott az elmúlt évben. A statisztika olyan drámai képet mutat, amelyet a Kárpátaljai Református Egyházkerület százéves törté-

nelmében még nem tapasztaltunk. Tehát emberileg nézve a helyzet visszafordíthatatlan. Ha az egyházunk így is kitart és fennmarad, akkor ez maga lesz a csoda és a pusztító létünkkel az Isten történelem feletti erejéről teszünk bizonyosságot. Ha fel tudunk mutatni valamilyen stabilizáló erőt, vagy át tudjuk menteni egyházunk értékeit a következő, nyugalmas szakaszba, akkor az Isten jelenlétének és munkájának leszünk a kézzelfogható bizonyítéka. Mert most a kárpátaljai magyarság emberileg lehetetlen helyzetben van. Már nagyjából 15 éve megfogalmaztuk, hogy közelítünk ahhoz a ponthoz, ahonnan nincs visszaút, azóta pedig csak gyorsult a folyamat, mégis itt vagyunk még... És hiszem azt, hogy a Mindenható Uristen a matematikai törvényszerűség felett is áll, és Ő képes arra, hogy embereket hozzon vissza, vezetőket tartson meg, illetve olyan külső tényezőket teremtsen, ami változást idéz elő a vidéken.

– *Mire gondol?*

– Elképzelhető, hogy az emberek visszajönnek ide, mert már most olyan tendenciáknak lehetünk fül- és szemtanúi,

ami felértékeli a Kárpát-medencét. Egyre inkább két fogalom tesz értékessé egy területet: a biztonság és az élıhetőség. Abban az esetben, ha ez a kettő egymáshoz közel áll, akkor azon a helyen jól érzik magukat az emberek. És most a Kárpát-medencében ez a kettő megvalósulni látszik.

– *Mit tartott szem előtt 25 évvel ezelőtt, és mire koncentrálnak most?*

– Problémamegoldás, életstabilizálás, életvezetés. Nagy valószínűséggel a szolgálatom kezdetén is ezek lettek volna a kulcsfogalmak, csak akkor talán még nem így fogalmaztam volna meg őket. Általánosságban, ami az elmúlt közel három évtizedben elkísér, az az, hogy olyan programot próbálok megfogalmazni és megvalósítani, ami a kibontakoztatást tűzte ki célul. Ezt igyekeztünk kiterjeszteni a településre is a Kaszony, ahol jó élni elnevezésű programmal. A gyülekezetet lélettérre akarom tenni, egy olyan területre, ahol mindenki megmutathatja saját értékeit, teljes életet élhet, s úgy érezheti, jó köztünk lenni.

Tivadari

Görögkatolikus magyarok Kárpátalján

Vidékünk szovjet megszállása, majd a Szovjetunióhoz való csatolása után megannyi csapás zúdult Kárpátaljára. Szülőföldünkre rászakadt a málenkij robot, a kommunista diktatúra, az erőszakos kollektívizálás és államosítás, a polgári szabadságjogok lábba tiprása, valamint az egyházellenes intézkedések sora. Az utóbbiak közé tartozott a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye felszámolása is, mely csak az érett peresztrojka idején, a demokratizálódó politikai légkörnek köszönhetően éledt újjá, Beregszászi Görögkatolikus Esperesi Kerülete pedig magába foglalja a

magyar görögkatolikus egyházközségeket. A kerület helyzetéről Demkó Ferenc püspöki helynök tájékoztatót. A jelen bemutatása előtt azonban szólnunk kell a múlttól is.

– 1949 februárjában szüntették meg az egyházmegyét, bár azt csak Róma szüntethette volna meg, mivel az hozta létre – pillant vissza az időben beszélgetőtársam. – Azokat a papokat, akik nem akartak áttérni az ortodoxiára, különböző kényszerítő módszerekkel igyekeztek rávenni a hitehagyásra, akik pedig ellenálltak, azokat a GULAG lágereibe hurcolták.

– *A kényszerítő módszerek sorában fizikai erőszakot is alkalmaztak?*

– Általánosságban véve nem. Lelki terrornak vetették alá őket a hosszú kihallgatásokon. A kivételt boldog Romzsa Tódor püspök meggyilkolása jelentette. Munkács közelében, Ivanyivci község határában megrendeztek egy karambolt: a püspököt szállító székérnek nekiütődött egy teherautó, de Romzsa Tódor túlélte a balesetet. Ezt követően megverték, de még akkor sem halt meg. Végül a Munkácsi Kórházban ölték meg méreggel. Boldoggá avatására 2001-ben került sor, amikor szent II. János Pál pápa Ukrajnába látogatott. A baleset színhelyén pedig most fejeződik be egy emléktemplom felépítése.

– *A szovjethatalom idején milyen nyelven végezték a liturgiát a magyar egyházközségek templomaiban?*

– Volt, ahová olyan pravoszláv

▶ papot küldtek, aki nem beszélt magyarul, csak lassan sajátította el alapfokon a nyelvünket, de ószláv nyelven végezte a liturgiát. A kényszerből pravoszlávva lett magyar papok viszont magyarul végezték azt. Majd 1989-ben megkezdődött az egyházmegye újjászületésének a folyamata, 1990-ben pedig újraindult az élet a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegyében.

– *A magyar híveket tömörítő Beregszászi Görögkatolikus Esperesi Kerület hány egyházközséget foglal magába, és hány parochus szolgál bennük? Miként indult be a papképzés?*

– Jelenleg húsz pap és egy diakónus szolgál a negyvenöt egyházközségben, így több atya több egyházközségben is végzi a szolgálatát. Mindannyian magyarok, de mivel vannak vegyes nemzetiségű egyházközségek, ott a magyar hívek számára magyarul, az ukránok számára pedig ószláv nyelven tartják meg a szent liturgiát. Ami pedig a papképzést illeti, az Munkáacson indult be két-három, az egyházmegye által használatba vett vagonban, majd Ungváron ugyanilyen körülmények között folytatódott az oktatás. 2001-ben aztán Ungváron felépült a Boldog Romzsa Tódor Teológiai Akadémia, ahol jelenleg 53 kispap végzi a tanulmányait, illetve 26 szerzetest képeznek, akikből szerzetespapok lesznek. Az oktatás nyelve ukrán. Magyar nyelven a Nyíregyházi Papnevelő Intézetben tanulhatnak a leendő magyar papok, s jelenleg négyen végzik ott a tanulmányaikat.

– *Visszakapták a volt egyházi ingatlanokat?*

– 1949-ben 450 templommal és öt kolostorral rendelkezett az egyházmegye, 1990-től az egyházmegye 117 templomot és három kolostort kapott vissza. A kommunista korszakban negyvenet leromboltak, 284 templom pedig nem került vissza a tulajdonunkba, azok pravoszlávok lettek. Am mivel sok újat építettünk, jelenleg háromszázzal rendelkezünk. Az esperesi kerületben minden volt görögkatolikus templomot visszakaptunk, akárcsak a parókiákat. Harminchét templomunk van, de vannak olyan egyházközségeink, melyeknek sohasem volt, most sincs külön templomuk, az adott települések közös római katolikus és görögkatolikus templomaiban kerül sor a misékre, illetve a szent liturgiákra, míg Aklihegyen közös református, római katolikus és görögkatolikus templom épült. Új görögkatolikus templomokat is építettünk: Nagypaládon, Tiszapéterfalván, Szőlősgyulán, Forgolányban, Tiszakeresztúrtban, Nevetlenfaluban, Tiszacsomán, Verbőcön, Pallóban, Kisbégányban, Kisgejőcön, míg Csetfalván és Muzsalyban közös római katolikus és görögkatolikus templom került tető alá.

– *Miként alakul a magyar görögkatolikus hívek száma?*

– A 250–300 ezer kárpátaljai görögkatolikus közül 25–30 ezren magyarok. A háború kitörése után a híveink közel 20–25 százaléka külföldre menekült, azóta született gyermekeiket is sokan ott kereszteltették meg; az esperesi kerületben jelenleg nagyon alacsony az esküvők és a keresztelesek száma. S már a háború kitörése előtt is, évek óta váltakozó intenzitással, de folyt a kivándorlás, a jobb életkörülmények, a jobb megélhetés végett többen áttelepültek a határon túlra.

– *Az esperesi kerület jövőjét a gyermekek, a fiatalok jelentik. Miként folyik a hitoktatás, tartanak-e gyermek- és ifjúsági táborokat, mennyire tudják elérni az ifjúságot, és milyen programokat szerveznek a felnövekvő nemzedék tagjai számára?*

– Mindegyik egyházközségünkben folyik hitoktatás, de nincs mindenütt hitoktató, így nem egy helyen a papok vagy papfelesek tanítják a hittant. Ungváron, az említett akadémián nincs magyar nyelvű hitoktató-képzés, a magyar hitoktatók a Nyíregyházi Hittudományi Főiskolán végezték tanulmányaikat. Van speciális egyházi program az óvodai hittanoktatás számára, így már az óvodások is kezdenek megismerkedni hitünk alapjaival, majd az általános iskolákban folytatódik a hitoktatás az elsődőlésig, melyre a különböző egyházközségeinkben tíz- és tizenöt éves kor között kerül sor. De természetesen nemcsak a gyermekeinkkel foglalkozunk. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán Marosi István vezetésével működik a Görög Kör a görögkatolikus hallgatók körében. 2003-ban pedig felépült a Dr. Ortutay Elemér Szakkollégium a számukra, mely negyvenöt férőhelyes, maximális kihasználtsággal működik, s nemcsak görögkatolikus, de más vallású kollégisták is helyet kapnak benne. A Görögkatolikus Ifjúsági Szervezet

(GISZ) egyházkerület-szerte különböző programokat szervez a fiatalok számára: hittanversenyt, szavalóversenyt, ifjúsági táborokat, továbbá bibliai napokat tartanak az egyházközségeinkben, van, ahol három-négy naposakat, de van, ahol egyhetest is, melyeken játékos formában mélyítik el a gyerekek bibliaismeretét. Emellett az egyházközségek maguk is lebonyolítanak gyermek- és ifjúsági nyári táborokat, míg Antalócon évről évre sor kerül a kimondottan az elsődőlésők számára központilag szervezett nyári táborra. De egyre nehezebb megszólítani a fiatalokat, nagy az ellenszél.

– *Témát váltva... Hány diákja van jelenleg a Karácsválvai Sztójka Sándor Görögkatolikus Liceumnak?*

– A tanintézmény 2003-ban nyílt meg harminchárom tanulóval, jelenleg pedig százhatvanan végzik ott a tanulmányaikat. Nagyon vonzó a diákok számára, mivel magas színvonalú oktatás folyik a falai közt, így egyre nő a tanulólétszám, túljelentkezés van, s nemcsak görögkatolikusok, hanem római katolikusok, reformátusok és pravoszlávok is tanulnak ott. Nyaranta angol nyelv-, illetve zenei táborokat is szerveznek, de más rendezvényekre is sort kerítenek. Tematikus lelkinapokat rendeznek özvegyek és egyedülállók, egyháztanácsstagok, pedagógusok, házaspárok számára.

– *Végezetül érdekelne, milyen karitatív munka folyik az esperesi kerületben.*

– Az esperesi kerületben évek óta működik a Szent Panteleimon Karitás. A háború kitörése óta különösen segíti a belső és az átutazó menekülteket, ezenkívül pedig különböző programok futnak a szervezésében, mint például a Simeon és Anna Program, melynek keretében anyagi támogatást nyújtanak idős rászorulóknak. Őt szociális konyhát is fenntartanak, ahol több mint háromszáz, szegénységben élő ember kap meleg ételt. Külföldi élelmiszer-szállítmányok kerülnek szétosztásra általuk az egyházközségekben a rossz anyagi helyzetben lévő hívek számára, a háború kitörése óta pedig a harcok által sújtott területekre is szállítanak élelmiszereket. Emellett mindegyik egyházközségnek megvan a saját karitás csoportja, melyeknek az a feladatuk, hogy felmérjék, kik a rászoruló, és élelmiszereket osszának szét közöttük.

Aktív élet folyik hát a Beregszászi Görögkatolikus Esperesi Kerületben, ám a jövőt csak minél több fiatal megszólítása, a kivándorlás csökkenése és a háborús menekültek hazatérése biztosíthatja. Az utóbbihoz azonban elsősorban a háború mielőbbi lezárulására lenne szükség...

L. M.

„... ahol nincs élő hit, az emberek eltávolodnak Istentől”

Ungváron mindent megtesznek annak érdekében, hogy fennmaradjon a magyar római katolikus közösség. Az elmúlt évek megpróbáltatásai ugyan megviselték a gyülekezet tagjait, ám a nehézségek kitartóbbakká és elhivatottabbakká tették őket.

A Munkácsi Római Katolikus Egyházmegyéhez tartozó Ungváron immár 9 éve szolgál Petenko Miron, aki eleinte Ungvár mellett csaknem 5 éven át Sislóc, Gállocs, Kíszszelmenc, Palló, valamint Palágykomoróc községekben is hirdette az igét, majd 2019-ben nevezték ki az Ungvári Szent György Plébánia élére.

– Teljesen más városban vagy faluban szolgálni. A kis településeken mindenki ismer mindenkit, ebből kifolyólag sokkal könnyebben és gyorsabban megy az ismerkedés a gyülekezet tagjaival, és egy kis idő elteltével igazán aktív, hitében erős közösséget lehet létrehozni. Ungváron immár négy éve szolgállok, de minden alkalommal vannak idegen arcok – jegyzi meg Miron atya.

A város központjában található, Szent György tiszteletére épült templomot 1766-ban szentelték fel. A plébániához tartozik a megyeszékhely nyugati kerületében, a Bozdosi parkban található Szentháromság templom is, amelyet 2005-ben szenteltek fel, valamint a radvánci Isteni Irgalmasság kápolna, melyet 2002-ben áldott meg Majnek Antal püspök.

– Az Ungvári Szent György Plébánián minden nap tartunk szentmisét. Itt jelenleg három lelkipásztor hirdeti az igét: jómagam többnyire magyar nyelven, de szükség esetén ukránul és szlovákul is megtartom a liturgiát. Henrik Jaworski atya ukrán és szlovák nyelven prédikál. Továbbá van egy kisegítőlelkészünk, Janig Péter, aki sokat gyóntat, és a város kórházaiban teljesít lelkipásztori szolgálatot. Különös érzeke van ahhoz, hogy rátaláljon a magyar betegekre, de olykor van mellette tolmács is, így gyakran elbeszélget a frontvonalból hazatérő és betegágyon fekvő katonákkal is. Illetve van két állandó diakónusunk: Megyesi László és Bacsó Róbert – fejtette ki a plébános.

Az ungvári római katolikus gyülekezet lelkésze szívében viseli kicsik és nagyok lelki épülését. Rendszeresen szervez lelki gyakorlatokat, szabadidős programokat.

– Felnőtteknek és gyerekeknek szóló

foglalkozásaink is vannak. A hittanórákat a város magyar oktatási intézményeiben tartjuk, azonban a kicsik számára a plébánián is szervezünk kézműves alkalmakat, bibliórákat. Utóbbit a felnőttek részére is életre hívjuk heti rendszerességgel külön a gyülekezet női és férfi tagjainak, de vannak koedukált összejöveteleink is. Lelki gya-

korlatokat is tartunk, melyek az Istennel való kapcsolat elmélyülését segítik elő. Ilyenkor a gyülekezet tagjaival elutazunk valahova pár napra, és megpróbáljuk hátrahagyni a mindennapi élet problémáit. Ezek az alkalmak általában különböző témákra

épülnek. Minden év elején ökumenikus imahetet szervezünk. Ezen felül a plébánián évente többször Alpha-kurzust indítunk.

Az Alpha-kurzus a keresztény hit alapkérdéseit tárgyaló összejövetel, amely kifejezetten evangelizációs célú és jellegű, „ismeretterjesztő” és életformáló előadás-sorozat, kapcsolat- és közösségépítő, kiscsoportos foglalkozás.

Hetente egyszer gyűlünk össze másfél órás alkalmakra 12 héten át. Minden találkozás vacsorával kezdődik, amely elősegíti az ismerkedést. Az Alpha-kurzus is ökumenikus irányultságú, bárki csatlakozhat hozzánk.

– Mindezek mellett aktív szerepet vállal az egyházmegye életvédő csoportjában is.

– Együttműködünk a Család és Élet Egyesület munkatársaival. Célunk a magzati élet védelme, a krízisbe jutott várandós anyák támogatása, az abortuszon átesett nők segítése, az emberek információhoz juttatása, és konzultációs lehetőség biztosítása egyéb családi gondok felmerülése esetén. Az abortuszon átesett nők sokszor még évtizedek múltán is szenvednek. Ráadásul azt hiszik, hogy ezzel egyedül vannak, pedig naponta találkoznak másokkal, akik a lelkük mélyén ugyanúgy szenvednek, csak jól titkolják. Amikor eljönnek hozzánk, sokan kimondják: „Eljöttem, mert így nem lehet élni!” Pedig kívülről nem is látszik rajtuk semmi.

Az abortusz utáni szindróma sokkal gyakoribb, mint gondolnánk. Évente néhány alkalommal rendezünk egy hosszú hétvégés, 3 napos lelkipgyakorlatot. Legfeljebb 12-en jöhetnek egy-egy alkalomra, hogy a személyes odafigyelés megmaradjon. Úgy láttuk, hogy ez után a három nap után a sok félelemmel és fájdalommal érkező résztvevők nagy békével és örömmel mennek haza. Jézus az, aki gyógyít. A Vele való találkozásban felismeri az ember, hogy minden hibája, bűne ellenére szerethető, és így lehetséges a kiengesztelődés nem csak Istennel, hanem saját magunkkal is.

Az utóbbi években szinte egymás után következnek a csapások. A koronavírus-járvány után a háború nehezíti meg a mindennapokat. A nehézségek Ungvárt sem kerültkék el, családok költöztek külföldre a biztonságosabb élet reményében.

– Az utóbbi pár évben csaknem 30–40 százalékkal csökkent a gyülekezeti tagok száma. A fogyatkozás elsőként a koronavírus-járvány beköszöntével volt megfigyelhető, hiszen ahol nincs élő hit, az emberek eltávolodnak Istentől. Mikor kezdtünk végre fellélegezni, ismét közösségi alkalmakat szervezni, akkor kitört a

háború.

Bár az országban háború dúl, de az élet megy tovább. Tervezni kell, máskülönben keserűség lesz úrrá rajtunk. Mindannyian érezzük a háború következményeit, a félelem, az aggodalom, a bizonytalanság valamennyiünk életét nyomasztja. Számos család hagyta hátra itteni életét és költözött külföldre egy jobb élet

reményében. A magyar közösség ifjai, a 18–25 éves fiatalok elmentek. Sok idős ember maradt itthon egyedül, betegen. Ez meglátszik a miséket látogatók körében is. Igaz, a helyzethez képest viszonylag sokan vagyunk vasárnaponként a templomban. Ungváron átlagosan 200, Radváncon körülbelül 30 fő látogat el vasárnap a templomba.

Úgy tűnik, az emberek vágyanak Isten ígéjére. Érzékelhető az is, hogy a magyar ajkú hívek a városban könnyedén asszimilálódnak. Gyakori példa, hogy a magyar szülők gyerekei már nem beszélnek tisztán magyarul.

– Most kiváltképp fontos a jó problémamegoldó képesség. Mivel biztatják az embereket, hogyan tudják meggyőzni őket, hogy a szülőföldjükön maradjanak?

– Mi nem látjuk, mi lesz ennek a vége, de ki kell tartanunk. Nagy szükség van a stabilitásra, hogy az emberek lássák és érezzék: itt vagyunk és lehet ránk számítani. Imádkozunk kell az itthon maradtokért és azért, hogy azok a testvérek, akik elmentek, visszatérjenek, és hogy legyen hová visszatérniük majd. A Jóistenre kell bízunk az életünket, én csak az ő tanítását közvetítem. Arra törekszem, hogy ne patetikus, teológiai, nehezen érthető prédikációt mondjak, mert az nem jut el az emberek szívéig. Próbálok Jézus tanítását összekötni a hétköznapi élettel, hogy mindenki azonosulni tudjon vele. Továbbá arra törekszem, hogy mindenkit személyesen is megszólítsak, elhívjam egyházi alkalmainkra.

Amikor új arcokat látok, bemutatkozom és megkérdem tőlük, lenne-e kedvük csatlakozni hozzánk. Sokan csak amiatt mondanak igent, mert nem szeretnék egy lelkipásztort visszautasítani. Én felírom a nevüket, a telefonszámukat, és amikor a listámon összegyűl 10–15 név, akkor mindenkit felhívok, és a plébániára invitálom őket. Most kiváltképp fontos az egyház megtartó ereje. Ma mindenki a békét várja, a békét azonban nem az ember kell hogy megteremtse, hanem az Istentől kell hogy elfogadjá. Mert a békét az Isten hozza ebbe a világba.

Varga Brigitta

Több mint száz év után újraindult a magyar nyelvű oktatás Királyházán

Királyházán a magyar kormány támogatásával felújított magyar óvodát adott át Szentkirályi Alexandra kormánybiztos. Az óvoda a P. Frangepán Katalin Gimnázium kilencedik egységéént kezdi majd meg munkáját, ezzel törlesztve egy több mint százéves „adósságot” a település szórvány magyar közösségénél. Az óvoda épületének felújítását a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) 2021-ben kezdte el, miután megvásárolták az egykori református parókiát.

Az ünnepélyes megnyitón Orosz Ildikó, a KMPSZ elnöke megjegyezte: „Királyházának kiemelkedő személyisége volt P. Frangepán Katalin, aki ittléte során úgy döntött, gyermekét anyanyelvén szeretné taníttatni, ebből adódóan

kérdés lesz, háborús időkben különösen fontosak az ilyen átadások, szimbolikus jelentőségük is van. Bízunk benne, hogy ezentúl még eggyel jobban érzik a kárpátaljai magyarok, hogy számíthatnak az anyaországra. Természetesen a magyar kormány abban érdekelt, hogy minél előbb tűzszünet és béke legyen, hiszen csak így jöhet vissza az a pezsgő és fejlődő élet ide, Kárpátaljára is, ami a háború előtt jelen volt.”

Tarasz Zadorozsnij, a Királyházai kistérség alpolgármestere köszönetet mondott a magyar kormányoknak és mindazoknak, akik lehetővé tették, hogy egy új, korszerű óvoda kezdheti meg működését a térségben.

A királyházai óvoda közel 25 millió forintos anyaországi támogatással nyílt meg.

mecénásként felfogadta Komjáthy Benedeket, s ezenkívül megbízta azzal is, hogy fordítsa le Pál apostol leveleit magyar nyelvre. Az elmúlt száz évben semmilyen magyar intézményi oktatás nem volt Királyházán, ezért most egy hatalmas hiányt törlesztünk. Számunkra azért fontos ez az óvoda, mert ezáltal is segíthetjük a helyi szórvány magyar közösséget, és ha lesz rá lehetőség, akkor az óvoda után egy elemi iskolát is szeretnénk majd elindítani. Itt mintegy száz éve bármilyen hatalom jött, nem volt érdekelt abban, hogy ezt a kultúrát megőrizze és segítse, generációk nőttek fel, akik nem tanultak magyar iskolában. Ezért nagyon fontos, hogy akik igénylik a magyar nyelvet, azok megtanuljanak írni és olvasni” – hangsúlyozta Orosz Ildikó.

Szentkirályi Alexandra kormánybiztos kijelentette: „A magyar kormány elkötelezett a magyar családok támogatása érdekében, és ez igaz a határon túl is. Magyar gyerekek nélkül nincsen magyar jövő. Az, hogy vannak ilyen intézmények, mint ez az óvoda, az garanciát jelent arra, hogy meg tudnak maradni a gyerekek magyarnak, meg tud maradni a magyar kultúra, magyar nyelvi közegben tudják a szülők őket biztonságban. Nekünk ez továbbra is stratégiai

Az épületen teljes körű javítást végeztek. A tervek szerint 15 fős, vegyes korosztályú óvodai csoporttal kezdik meg az oktatást. Egy évvel ezelőtt pedig a Tulipán Tanoda Népművészeti Iskola kihelyezett szakköre is megkezdte működését a településen, akik hegedűjátéka színesítette az átadóünnepséget. Az eseményen Peleskei Béla, Máramaros-Ugocsa Református Egyházmegye lelkesi főjegyzője mondott áldást az intézmény dolgozóira és növendékeire.

Az átadót követően Szentkirályi Alexandra kormánybiztos Beregszászbba látogatott, ahol a Perényi Zsigmond Kultúrkúriában átadta a csodasarkokat azon kárpátaljai gyerekek számára, akik kiemelkedő eredményeket értek el a *Miénk a város* online játék keretében. Az idei verseny legjobbjai most is értékes ajándékokat és csodasarkokat vehettek át oktatási intézményeik részére, melyek értékes könyveket tartalmaztak. Ezt követően a kormánybiztos meglátogatta az Ökumenikus Segélyszervezet beregszászi központját, majd a Beregszászi Járási Máltai Szeretetszolgálat raktárát és az önkéntesek szálláshelyét is megtekintette.

ev (Kárpátalja hetilap)

A Máltai Lovagrend jelmondata szellemében

Máltai szeretetszolgálat a Beregszászi járásban

A Máltai Lovagrend – teljes nevén: Szuverén Jeruzsálemi, Rodoszi és Máltai Szent János Katonai és Ispótyalos Rend – 1046-ban alakult meg még gyógyítással foglalkozó szerzetesrendként, melynek tagjai a Jeruzsálembé érkezett beteg vagy sebesült keresztény zarándokokat, illetve a szegény helybeli lakosokat ápolták az általuk alapított ispotályban. Miután pedig az első keresztes hadjárat során, 1099-ben a keresztes lovagok elfoglalták Jeruzsálemet, és megalakult a Jeruzsálemi Királyság, az ispotályos rend átalakult katonai-betegápoló egyházi lovagrenddé, mely a Szentföld elvesztése után Rodoszra, majd Máltára, végül Rómába tette át székhelyét. Jelenleg 120 országban működnek karitatív intézményei, s ezek egyike a Beregszászi Járás Máltai Szeretetszolgálat.

A német Malteser Hilfsdienst a magyarországi rendszerváltást és a Magyar Máltai Szeretetszolgálat megalakulását követően szükségesnek látta, hogy különböző karitatív tevékenységeit Magyarország határain túlra is kiterjessze. Így a Magyar Máltai Szeretetszolgálat közreműködésével 1995. február 10-én megalakult a Beregszászi Járás Máltai Szeretetszolgálat, amelynek létrehozásában jelentős szerepet játszott néhai Zichy Mária Terézia grófnő, az Ungarischer Malteser Caritasdienst alelnöke, majd elnöke, aki nagy rokonszenvvel és figyelemmel fordult a határon túli magyarság felé. Az immár 28 éve működő szeretetszolgálat első otthonát a Beregszászi Római Katolikus Egyházközség biztosította a szervezet számára, egy ősi épületében, amelyben a középkorban a Máltai Lovagrend ispotálya működött. 2014-ben pedig német és magyar máltai szervezeteknek, illetve Magyarország Külügyminisztériumának köszönhetően létrejött a Beregszászi Regionális Otthon – Betegápolási és Rehabilitációs Központ, s azóta ennek épületében működik a Beregszászi Járás Máltai Szeretetszolgálat, amely szerteágazó szociális, egészségügyi, gyermek- és ifjúsági, oktatási és kulturális tevékenységet folytat.

– Az 1998-as és a 2001-es árvíz idején, illetve utánuk külföldről, főleg Magyarországról és Németországból érkezett támogatások, segélyszállítmányok célba juttatásában vettünk részt, több településen osztottunk szét tartós élelmiszereket, tisztító- és tisztálkodószereket, takarókat, ruhaneműt, a második említett természeti katasztrófa által leginkább sújtott Mezőváriban, és Sárosorosziban pedig negyven lakóház, valamint a sárosoroszi plébánia újjáépítését is finanszíroztuk – tekint vissza Makuk János, a szervezet elnöke. – Természetesen folyamatos jelleggel is nyújtunk

szociális és egészségügyi támogatásokat a rászorulóknak élelmiszerek, gyógyszerek, tisztító- és tisztálkodószerek formájában, korábban pedig tűzifát is vásároltunk erdészetektől a rászorulóknak. Emellett orvosi segédeszközöket, kerekesszékeket, járókezekeket, mankókat, könyökmankókat, vécészékeket, betegágyakat, a felfekvések elleni speciális gumimatracokat kölcsönzünk rossz anyagi helyzetben lévő betegeknek anyai időre, amennyire szükségük van rájuk, és

mi magunk, az irodavezetőnk és én javítjuk is a gyógyászati segédeszközöket. Továbbá egészségtámogató kártyákat is adtunk rászoruló betegeknek, akik ezeket felhasználva tudnak gyógyszereket vásárolni a patikákban. A program három évig futott, de mára abbamaradt, mivel nincs pénzügyi lehetőségünk az orvosságok kiváltásának a fedezésére.

– *Tudtommal szociális konyhát is működtetnek. Hány elesettet támogatnak meleg étellel?*

– Naponta negyven személynek szállítunk ki meleg ebédet, éves szinten 12 520 adagot. Emellett a kiszállítást végző önkénteseink is a konyhánkon kapnak ebédet.

– *Miként mérik fel a szociálisan és egészségügyileg támogatandók körét?*

– Általában maguk a rászorulóknak fordulnak hozzánk, kérvényeikben megfogalmazva, mire van szükségük, és ezek alapján segítünk nekik, de volt rá példa, hogy mi magunk is felmértük, kiknek van szükségük a segítségünkre.

– *Áttérve egyéb tevékenységi köreikre... Miről szól a Baba-mama programjuk?*

– Kismamákkal és gyermekekkel foglalkoztunk a keretében. Gyermeknevelési, egészségügyi, nőgyógyászati témák kerültek megbeszélésre. Egészségügyi szakembereket hívtunk meg, volt, hogy pszichológust is, akik a várandós hölgyekkel foglalkoztak. De aztán jött a COVID-járvány, és a programot nem lehetett tovább folytatni.

– *Milyen gyermek- és ifjúsági, illetve oktatási-nevelési programjaik futnak?*

– Roma tanodánk van egy másik épületünkben. Már úgy öt éve foglalkoznak ott pedagógusok, önkéntes alapon, a roma gyerekekkel: tanítják, nevelik őket, zenei foglalkozásokat is vezetnek, és a tanoda sikerrel működik. Gyermekfejlesztési programot is működtetünk, együttműködve a Pető Intézettel, fizikai fogyatékkal élőkön segítünk, önkéntes alapon bedolgozó szakemberek végeznek gyógymasszázst, mozgásfejlesztést, neurofeedback-et a koncentrációs zavarral küszködők számára, s mindemellett logopédiai foglalkozásokra is sor kerül. Ezenkívül gyermektábor szervezünk a Karácsválvai Sztrojka Sándor Görögkatolikus Líceum bázisán, de kézműves-foglalkozásokat is tartunk, és farsangi bálokat is rendezünk. Ifjúsági csapatunk is van, az óvodákkal, az iskolákkal egyeztetve, játszótéri elemekkel is felszerelt ún. játszóbusszal szállnak ki a csoporthoz tartozó fiataljaink az oktatási intézményekbe, ahol kézműves foglalkozásokat és sportrendezvényeket tartanak a gyermekek számára, illetve kötetlen kikapcsolódást nyújtanak számukra az összerakható elemekből álló mobil játszótérek révén. A háború azonban rányomja a maga bélyegét az ifjúsági- és a gyermekfoglalkozásainkra: a gyermektábor szünetel, és kézműves foglalkozásokat is kevesebbet tartunk, mint előtte.

– *Gondolom, jelenleg a háború által sújtott embereknek nyújtott humanitárius segítséget tartják a legfontosabb feladatuknak.*

– Igen, most a háborút megszenvedett emberek számára történő segélyosztás a fő tevékenységünk. Külföldi segélyszállítmányokat segítenk szét Kárpátalján és Bel-ső-Ukrajnában. Lehetőségeinkhez mérten igyekszünk segítséget nyújtani, tartós élelmiszerek, takarók, ruhaneműk, tisztálkodó-, illetve tisztítószeres szétosztásával, még Odesszába, Kijevbe, Harkivba is juttatunk el segélyszállítmányokat Eddig ketten dolgoztunk itt az irodavezetőnkkel, most felvettünk még 4-5 személyt irodai, raktározási, logisztikai munkákra. Emellett sok önkéntesünk is van, a legtöbben Magyarországról érkeznek, de Kanadától Új-Zélandig több országból is jönnek segíteni akaró emberek, ki három napra, ki egy hétre, ki egy hónapra. S bár nekünk mindössze egy személygépkocsink és egy mikrobuszunk van, de vannak önkéntesek, akik a saját kisteherautójukkal viszik a rászorulóknak a segélyeket, vagy éppen a fogadó fél – például az Odesszai Jótékonyági Egyesület – küld hozzánk tehergépkocsit, kamiont a humanitárius segélyek célba juttatása végett.

Tuitio fidei et obsequium pauperum, azaz: a hit védelme és a rászorulóknak szolgálata – szól a Máltai Lovagrend jelmondata. És a Beregszászi Járás Máltai Szeretetszolgálat is e jelmondat szellemében végzi áldozatos támogatói munkáját, amiért nagyon sokan lehetnek hálások neki.

Lajos Mihály

Kárpátaljai csapatok a Határtalanul középiskolai vetélkedő Nagydöntőjében

Dobogón a BMG csapata

Nagyszabású virtuális gálával zárult a Nemzetpolitikai Allamtitkárság Határtalanul 2022–2023 középiskolai vetélkedősorozata június 14-én. A programban rekordszámú, összesen több mint 160 ezer magyarországi és külföldi tanuló vett részt. A döntőbe 37 csapat jutott be a Kárpát-medence iskoláiból, köztük Kárpátjáról a Beregszászi Bethlen Gábor Líceum, a Gáti Kovács Vilmos Líceum, a Munkácsi II. Rákóczi Ferenc Középiskola, az Ungvári Magyar Tannyelvű Elemi Iskola és Drugeth Gimnázium, a Péterfalvai Református Líceum, a Nagyberegi Dobrai Péter Középiskola, valamint a Kaszonyi Arany János Líceum csapata.

Potápi Árpád János, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára a Nagydöntő előtti köszöntőjében gratulált a döntőbe jutott 18 magyarországi és 19 külföldi csapatnak, s hozzátette: jó látni azt, hogy évről évre egyre többen vesznek részt ebben a versenyben annak érdekében, hogy összemérjék tudásukat.

A megmérettetésre jelentkezett csapatok az elő- és középdöntők során számos témakörben – a magyar kultúra, történelem, néprajz és földrajz területén, valamint a magyarságot érintő kérdések-

ben – mérték össze tudásukat, aminek célja elsősorban az volt, hogy közelebről megismerjék a Kárpát-medence magyar lakta területeit, az ott élők hagyományait és kultúráját.

Az élőben közvetített Nagydöntő há-

rom egymást követő tudáspróbából állt, amelyeket a csapatoknak online platformon kellett teljesíteniük. A feladatok teljesítése közben a gálán levetítették a 37 nagydöntős csapat által készített bemutatkozó kisfilmeket.

A délután végére a három tudáspróba eredménye és a kisfilmekre kapott pontszámok összességére alapján megszületett a végeredmény. A vetélkedő első helyezetteje holtversenyben a Budapesti Eötvös József Gimnázium 10.B osztálya és a Zalaegerszegi Kölcsey Ferenc Gimnázium ELIT11K osztálya lett. A második helyen a Budakeszi Prohászka Ottokár Katolikus Gimnázium csapata, a harmadik helyen pedig a Beregszászi Bethlen Gábor Líceum BMG Utoljára csapat végzett.

A zsűri a maximális, azaz 40 pontra értékelte a Beregszászi Bethlen Gábor Líceum és a Gáti Kovács Vilmos Líceum két csapatának bemutatkozó

kisfilmjeit.

A legjobb eredményt elért csapatok meghívást kapnak a Honfoglaló táborba, melyet augusztus végén szerveznek meg Noszvajon.

(Forrás: Kárpátalja hetilap)

A trianoni békediktátum ellenére is együtt, sorsközösségben

Hatalmas szervezőmunka eredményeként június 4-én tíz kárpátaljai helyszínen több mint kétezeren adták elő az összetartozás tancát. A Tulipán Tanoda – Magyar Népművészeti Iskola növendékei és oktatói heteken át szorgalmasan készültek e fontos eseményre. A tánccal pedig jelezték mindannyiunknak és a világnak, hogy 103 évvel a trianoni békediktátum aláírása után is megmaradt a magyar nemzet egysége a Kárpát-medencében.

Beregszászon a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola udvarán nevelőtanáraikkal együtt közel négyszáz óvodás és kisiskolás mutatta be az összetartozás tancát, amelynek motívumkincse tükrözi a Kárpát-medencei népi kultúra sokszínűségét, bizonyítván, hogy az itt élő magyarok, svábok, szláv népek, románok évszázadok óta gazdagítják egymás kultúráját. Örömeink és megpróbáltatásaink között, így igazi sorsközösség a miénk.

Köszöntő beszédében Orczi Róbert, Magyarország Beregszászi Konzulátusának munkatársa hangsúlyozta: van valami, ami örök. Ez nem más, mint az a nemzeti

öntudat, ami lelkünkben lakozik. Éppen ezért nincs fontosabb annál, mint hogy

nemzeti értékeinket – legyen az a költői magyar nyelv, a népzene, a néptánc vagy keresztény vallásunk – megőrizzük és átadjuk legjobb tudásunk szerint az utókornak.

– A mindenkor megszólaló harang a

holtakat temeti és az élőket hívogatja. Százhárom évvel ezelőtt a trianoni békediktátum kihirdetésekor a harangok egy országot temettek – emlékeztetett rá Orosz Ildikó, a Rákóczi Főiskola elnöke. – Ugyanakkor már azt is jelezték, hogy az élet él és élni akar. Így a magyarság is. Nemzetünk az elmúlt bő száz esztendő alatt megmutatta, hogy sikeresen szembe tud nézni a legnagyobb kihívásokkal is, és a nehéz körülmények között is megőrzi a jövőbe vetett hitét.

Orosz Ildikó a továbbiakban szólt arról is, hogy Kárpátalján a június 4-én megszólaló harangok nem csupán a trianoni országosonkítás fájdmára, az első és a második világháborúban odahaltakra emlékeztetnek, hanem az Ukrajnában zajló véres háború többszáz gyermekáldozatára is. Azért kell mindannyiunknak imádkozni, hogy ennek a szörnyű vérontásnak mihamarabb vége szakadjon és eljőjön az olyannyira óhajtott igazságos béke.

A megemlékezés résztvevői ezután a főiskola átriumába vonultak, ahol kezdetét vette a színes gálaműsor. Ezen a Tulipán Tanoda – Magyar Népművészeti Iskola növendékei bemutatták, hogy oktatóik egész éven át tartó lelkiismeretes, odaadó munkájának köszönhetően mit sikerült elsajátítani a magyar nép gazdag néptánc- és folklórkincséből.

Ardai

Valentin Stefanyo cukrász és az Ungvár torta története

Este hét órára beszélünk meg a talákozót Valentin Stefanyo közismert ungvári cukrásszal a Petőfi téri Fekete Sas cukrászdában. A névválasztás nem véletlen, ugyanis a szomszédos épület – amelyben az Ungvári Gyermek Művészeti Iskola működik – helyén egykoron a Fekete Sas vendéglő állt, ahol Petőfi Sándor 1847. július 11-én megszállt. Majd 176 évvel ezelőtt az *Úti levelek Kerényi Frigyeshez* című útleírásában Petőfi – akinek idén ünnepeljük születése 200. évfordulóját – így írt az Ung-parti városról: „Ungvár egyébiránt szörnyen komisz város. Piszkos és rendetlen. Éppen olyan, mint a részeg ember, ki pocsettába bukott, s most sárosan tántorog hazafelé.” Ma már egy rendezettebb környezet fogadná a költőt. Igaz, a tér rekonstrukciója hosszú évekre telt és ezalatt megkeserítette az itt élők mindennapjait, ám mostanra kezd elnyerői méltó arculatát. De nem emiatt vagyunk itt.

Odabent a cukrászdában záráshoz készül a személyzet, pakolnak, takarítanak, számolják az aznapi bevételt. Hogy mennyire népszerű a cukrászda, azt az is jelzi, hogy még zárás után is bebetérnek a vásárlók. A vendégeket Provence-i stílusú enteriőr fogadja, a berendezéseken a bézs, az elefántcsont fehér, a krém- és ekrű szín dominál. Az ember orrát megcsapja a frissen sült croissant, a csokoládé, a karamell és a kávé illatának csodálatos keveréke. A cukrászda látványpektség is egyben, ám nem megszokott látványt nyújt a vendégtér közepén „uralkodó” mélybordó színű ipari dagasztógép.

Hamar összeáll bennem a kép, miután észreveszem, hogy az alkalmazottak egy rámpát eszkábálnak három lépcsőfok fölé. Ekkor beviharzik az ajtón egy extravagáns megjelenésű cukrászművész, és mivel a személyzetten és rajtam kívül nincs más a helyiségben, tört magyarsággal köszönt: „jó estét kívánok, még egy kis türelmet kérek”. Az első pillanattól rendkívül készséges ember benyomását kelti, aki nem szállt el a hírnévtől. Erre erősít rá azzal, hogy nem dirigál, leveti a dzsekijét, feltűri a cukrászkabát ujját, majd beáll az alkalmazottak közé, a masina mögé, ahová a legtöbb súly nehezedik, hogy feltolják a rámpára a több száz kilós dagasztógépet. Véleményem szerint ez az, amit alázatnak hívnak, egy sikeres vállalkozáshoz pedig az alázat mellett rengeteg munka és kitartás kell. A magyar felmenőkkel büszkélkedő Valentin Stefanyo rendelkezik mindezekkel az erényekkel, de ne rohanjunk ennyire előre.

Mielőtt leülünk beszélgetni – arról, honnan a magyar nyelvtudás, hogyan lett belőle előbb cukrász, majd országosan ismert cukrász, miként született meg a védjegyévé vált Ungvár torta receptje, és milyen buktatók, mélypontok vezettek el a sikeréhez –, hogy ne hagyjon kétségek között, elárulja, az ortodox húsvétra készülnek. Azért, hogy ki tudják elégíteni a megnövekedett igényeket, ideszállították az egyik dagasztógépet a külvárosi cukrászüzemből. Elmondja, ahogy sok kárpátaljai, etnikailag és felekezetiileg vegyes családban, úgy ők is mind a két húsvétot ünneplik.

Magyar gyökerek

– Édesapám magyar nemzetiségű, a rahói járási Terebesfejérpatakon született – kezdi a beszélgetést a cukrász. – Nagymamám leánykori neve Szolnoki volt. A nagyszüleim Beregszászba költöztek, ugyanis nagyapám ott kapott munkát a helyi magyar iskolában, végül Bátyában laktak. Ma is élnek ott rokonaink, a nagynéném, unokatestvéreim. Nagyon sajnálom, hogy nem tanultam meg olyan jól magyarul, de gyerekként ezt nem éreztem annyira fontosnak. Most már bánom. A soknemzetiségű Kárpátalján ez nagy előnyt jelent, meg kell őrizni a múltunkat, ápolni a gyökereinket, nem szabad szembe menni a gazdag történelmünkkel, mert sokkal fontosabb, hogy az értékeinkhez hűek maradjunk.

A diócskától a cukrászkabátig

A cukrást már gyerekkorában megferőzte az édesség, kedvenc sütije a diócska volt, sűrített tej ízű, darált diós krémes töltelékkel, amit az édesanyja többnyire karácsonyra és húsvétra sütött, de nem ez indította el a pályán. Amikor Valentin három és fél éves volt, darukezelő édesanyja, mérnök édesapja, állami vezénnyelssel az északnyugat-szibériai Nojabrsk városában kapott munkát egy gázkitermelő vállalatnál.

Mint meséli, 10 évvel idősebb nővérét itthon hagyták a keresztszüleinel, míg őt magukkal vitték.

– Az ittenihez képest ott sokkal magasabb volt a bérezés, de a boltokban nem sok mindent lehetett kapni. Természetesen nem éhezünk, de gyümölcs és édesség ritkán volt a boltok polcain. Érthető, hiszen azon a vidéken mindössze egy hónapon át tartott a nyár, és a hőmérséklet még a legmelegebb időszakban sem kúszott 12 Celsius fok fölé. Emlékszem, egyik alkalommal a rolleremet cseréltem el egy almára a szomszéd gyerekkel, ugyanis ezt megelőzően Ungváron láttam gyümölcsöt. Roller nélkül mentem haza. Amikor számon kérték otthon, és elmeséltem a történetet, nem szidtak le, másnap visszakerült a kétkerekűt, csomagoltunk és hazaköltöztünk édesanyjammal. Egyik nap a szüleim jó barátja látogatott meg minket, aki nem sokkal korábban tért haza Amerikából egy üzleti útról. Egy kakaós krémmel és karamellel töltött szeletet hozott nekem. Nem is kell mondanom, milyen élvezettel fogyasztottam, kettétörtem, lassan ettem, hogy élvezzem az ízét. Akkor gyerekfejjel az fogalmazódott meg bennem, hogy egyszer ott szeretnék dolgozni, ahol ilyenek készülnek.

A kis Valentin, miután a család hazatért, sok időt töltött a konyhában az édesanyjával és a nővérével, aki már ekkor cukrásznak tanult, így szívta magába a gasztronómia iránti szenvedélyt. Viszont nagyon utált mosogatni, ezért megtanult nagyon tisztán dolgozni a konyhában. A '90-es évek elején, amikor elkezdett széthullani a Szovjetunió, és elérte a rubel, az édesanyja levette a bankbetétjükön lévő 600 rubelt, és beíratta a fiát egy fél éves cukrász tanfolyamra,

amelyet az egyik ungvári szakiskola hirdett meg.

– Nehéz idők voltak, édesanyám hónapokig nem kapott fizetést a gyárban, az édesapám munkahelye megszűnt,

nem volt szükség mérnökökre – emlékezett vissza a cukrász. – Olyan szakmát kerestek nekem, amire mindig szükség van. Befejeztem a tanfolyamot, ami után felvételt nyertem a vendéglátóipari szakiskolába. A '90-es évek vége táján a vendéglátás még a szovjet éra negatív következményeit nyögte. A szakmai gyakorlatot a Fantázia kávézóban töltöttem. Érdekes, hogy abba a műszakba kerültem, ahol többségében magyarok dolgoztak. Ott Aranka néni magyarul beszélt velem. Látták rajtam, hogy ambiciózus vagyok. A gyakornokok általában a tepsiket tisztították, amikben a piskótalapokat sütötték. Rengeteg volt belőlük, halomban álltak, ➤

soha véget nem érő munka volt. Azért, hogy más feladatot is kapjak, reggel 2 órával korábban bementem, este pedig tovább maradtam, hogy elmossam ezeket – elevenítette fel emlékeit Valentin. Szerinte mostani szemmel nézve elég primitív desszertek készültek akkor, többnyire tekerceket töltött, cukorrózsákat formáztott.

Franciaországi kitérő

A '90-es évek végén, miután letöltötte a másfél éves kötelező sorkatonai szolgálatot – ahol természetesen szakács volt –, hazatért és elhelyezkedett a szakmájában az egyik ungvári pizzériában. De gyorsan rájött, hogy az alkalmazotti élet nem neki való, egy saját brand megalkotását tűzte ki célul. 2001-ben az üzlettársával megnyitotta első saját pizzériáját a bolhapiacra, ahol desszerteket is készített. 2004-ben kiszállt az üzletből, ugyanis a francia desszertek felé húzta a szíve. Ezt követően éveken keresztül Franciaországba utazott a nővéréhez, aki már ekkor cukrászként dolgozott és egy neves cukrásziskolában tanult.

– Ez hatalmas lehetőség volt számomra, butaság lett volna kihagyni – magyarázza. – Rengeteg helyen megfordulhattam, számos cukrászatban dolgozhattam gyakornokként. Ezért nem kaptam fizetést, de az ott látottak és tanultak sokkal többet jelentettek a pénznél. Nem árulok el titkot, ha azt mondom, ott lettem igazán szerelmes a cukrászmesterségbe. Cukrásznak hittem magam, de az itthon megszerzett tudás sokkal inkább hátrányt jelentett, és mindent újra az alapoktól kellett megtanulnom. Ráadásul a francia nyelvet is el kellett sajátítanom, ami meglepően gyorsan ment, három hónap alatt már folyékonyan beszéltem.

Testvérével 2005-ben indultak először cukrászversenyen, ahol 13 csapatból a tizenegyedik lettek. Am ezt az eredményt nem kudarcként élték meg, a cukrász úgy gondolja, számára nem létezik kudarc, csak tapasztalatszerzés. A testvérek 2008-ban már Ukrajnát képviselték a cukrász világajnokságon, ukrán csapat először jutott ki ilyen rangos világversenyre. A Párizsban rendezett megmérettetésen az előkelő negyedik helyen végeztek.

– Ez hatalmas elismerés volt, és visszaigazolása annak, hogy jó úton haladok – mondta. – Nehéz volt meghozni a döntést, hogy maradjak-e Franciaországban vagy visszatérjek a szülővárosomba, főleg hogy sokáig az volt az álmom, hogy külföldön éljek. Leginkább az sarkallt a hazatérésre, hogy ott több millió hozzám hasonló ember van, viszont én itthon, a szülőházamban szerettem volna letenni a névjegyemet. Mindenkinek ott kellene boldogulnia, ahol megszületett – hangsúlyozta.

Az Ungvár torta története

Valentin hazatérését követően 2009-ben alapította meg a Shtefanyo V&V cukrászmárkát, amely az ő és a nővére, Valentina monogramját foglalja magába. A cukrász ezzel a gesztussal szerezte volna megköszönni testvérének azt a hatalmas segítséget, amit az évek alatt tőle kapott.

– Ez döntő, ugyanakkor nehéz lépés volt számomra – beszélt a kezdetekről. – Volt egy jól kidolgozott tervem a desszertekről, arról, hogyan tanítom majd be az alkalmazottakat, de pénzem nem volt. Sikertült befektetőt találok, de a vállalkozáshoz nem értettem, mindent a saját bőrömön kellett megtanulnom. 2009-ben a nővérem elkészítette egy angol cukrász habcsóktortáját, amely vajas krémmel volt megtöltve. Nagyon ízlett nekem, a Kijeji tortára emlékeztetett, de annál lágyabb és ízletesebb volt. Miután hazatértem, elkezdtem kísérletezni ezzel a recepttel. Közel fél évig tökéletesítettem, mire elkészítettem azt a tortát, amelyet ma is kapható nálunk. Meg kellett találni az arany középutat, hogy finom, könnyű torta legyen, de ugyanakkor ne kerüljön sokba, bárki megengedhesse magának.

Amikor elkészült a torta, Valentin felhívta Fegyir Sándor ungvári turisztikai szakembert, akivel akkor még csak futólag ismerték egymást, ám később jó barátok lettek.

– Felvázoltam neki az ötletem, hogy elkészíttem egy tortát, amelyet Ungvárról szeretnék elnevezni. Azt szerettem volna,

hogy ez a desszert ugyanolyan szimbólummá váljon, mint a Kijeji torta, vagy mint Bécsnek a Sacher torta. Vittem belőle kóstolót, és nagyon ízlett neki. Őt kértem meg, hogy adjon tanácsot, mi szerepeljen a tortán és a dobozán. Ő erre kezébe vette a telefonját, a Google keresőbe beírta, hogy Ungvár, majd a képekre kattintott. Az első 10–15 fotó között az ungvári görögkatolikus székesegyház és a püspöki palota volt látható. A székesegyház két tornya a város minden pontjáról jól látható. Az épület kulturális örökség, és a város egyik szimbóluma, így nem volt kérdéses, hogy a műemlék stilizált képe kerüljön a tortára. Az alapot Dorohovics Mihály fotóművész barátom fotója adta. A tortát 2011-ben mutattuk be, és szinte rögtön népszerű lett. Ennyi év távlatában kijelenthetem, hogy elértem, amit akartam. Persze mindvégig hittem benne, ahogy minden projektemben.

A minőség iránti igény változatlan

Valentin Stefanyo szerint inkább a minőség a fontos, és nem annyira a mennyiség. A cukrász elmesélte, 2016-ra hatalmas mennyiségben készítették a tortát, naponta 500 darabot sütöttek belőle. Gyakorlatilag minden megveszék helyen lehetett kapni. 2014 előtt még a Krím-félszigeten is forgalomba került. Mindig a minőségre és a tökéletességre

törekedett, számára nem a bevétel, hanem a vendég elégedettsége volt a legfontosabb. Mivel minden egyes torta dobozán rajta van a telefonszáma, és egyre több panasz érkezett, úgy döntött, hogy húz egy vonalat, és a jövőben csak Kárpátalján értékesíti a tortát. Ez nem tetszett a befektetőinek, így elváltak útjaik.

– Nem ért meglepetésként, tudtam, hogy egy idő után ez be fog következni – meséli. – Így fogtam a márkanévem és kiszálltam abból az üzletből. Ezért van ma a piacon két Ungvár torta, annak ellenére, hogy több bírósági pert is sikerült megnyernem a levédett receptemmel. Végül ők is levédettek egy receptet, amelynek alapjául az enyém szolgált, de mégsem olyan, mint az enyém. Mindkét tortának ugyanakkora a térfogata, mégis az övék 500 gramm, az enyém 410 gramm súlyú. Aki kicsit is jártas a cukrászatban, az tudja, hogy a cukrásztermékeknél a legfőbb elvárás, hogy könnyű és levegős legyen a végeredmény. A recept máig változatlan, ám az elkészítés technológiáján változtattunk, ugyanis nekünk is haladni kell a korrallal.

Ezen a nehéz időszakon már továbblépett, jegyezte meg, sikerült ebből is talpra állnia. 2014-ben megnyitotta az első cukrászdáját a Duhnovics utcában, a tortán szereplő görögkatolikus székesegyház közelében. Mint fogalmaz, ez egy álom megvalósulása volt számára. A megnyitón Bačkai József ungvári magyar főkonzul is részt vett, aki Franciaország budapesti nagykövétét is elhozta magával. Majd 2017-ben a Petőfi téri Fekete Sas cukrászda is megnyílt. Nem titkolja, ehhez rengeteg támogatást és anyagi segítséget kapott a barátaitól, amiért mindig hálás lesz. Azt vallja, hogy soha nem szabad feladni, ugyanis azt mondják, Isten csak annyi terhet ránk, amennyit elbírnak. Visszatekintve nem elégedetlen, hiszen sokkal többet elért, mint amire valaha is számított. És még mindig vannak céljai és tervei, amiről részleteket nem akart elárulni, de tett egy utalást arra, nem kizárt, hogy Budapesten nyílik a következő Shtefanyo cukrászda.

A koronavírus és a háború próbatételei

A koronavírus-járvány és a háború is kihívás elé állította a cukrászt. A pandémiás időszakot úgy sikerült átvészelnük, hogy elkezdtek kenyeret és pékárut készíteni, ugyanis cukrászdként nem működhetek, de pékségként kinyithattak akkor is, amikor a többi vendéglátóhely zárva tartott. Így senkit nem kellett elküldenie az alkalmazottak közül, sőt újabbakat is kellett alkalmazniuk. A háború kitérése után az Ungvárra érkező menekülteknek sütöttek pékárut, most pedig a fronton harcoló kárpátaljai katonáknak segít a cukrász és önkénteskedik.

Szabó Sándor
Fotó: Dorohovics Mihály

Hatvan évvel ezelőtt indult el a magyartanárok képzése Ungváron

Ezer diplomás, hatalmas szellemi erő

Mindenképpen bölcs dolog, ha számon tartjuk azokat a mérföldköveket, amelyek a több mint száz évvel ezelőtti kisebbségbe taszított kárpátaljai magyarság fejlődésének útját szegélyezik. Ilyen fontos állomás az, amikor 1963-ban az ungvári egyetemen megalakul a magyar nyelvű tagozat, s elindulhat a magyartanárok képzése. A mögöttünk hagyott hatvan esztendő alatt több mint ezren szereztek a valamivel később létrejött Magyar Filológiai Tanszéken diplomát.

Ezer kiművelt emberfő szellemi kisugárzása egy százötvenezeres közösség esetében óriási, szinte fel sem mérhető. Annál is inkább, mivel a magyar tanszék létrejötte után statisztikailag is bizonyítható módon jelentősen növekedett azon magyarok száma, akik az egyetem más karaira nyertek felvételt. Erről, és sok más egyébéről is szó esett azon az ünnepségen, amelyet a magyar tagozat létrejöttének hatvanadik évfordulóján tartottak Ungváron az Ilko Galériában.

Megható, felemelő pillanatokban ugyancsak bővelkedett a jubileumi alkalom, hisz az ukrán és a magyar himnusz ezúttal nem más, mint a Közép-Kelet-Európa-szerte jól ismert Cantus Akadémiai Kamarakórus adta elő. A közönség megilletődve hallgatta azoknak a tanároknak a visszaemlékezéseit, akik közül többen is ott voltak az indulásnál, és ketten is elmúltak 90 évesek. Hatalmas üdvölgási és taps közepette vette át a két egykori első évfolyamos diák – Balázs Jolán és Hőgye Erzsébet – az emléklapot és a szál rózsát.

Az erre az alkalomra készült kisfilmből kiderült, hogy a magyar filológiai tanszék tanárai és diákjai az elmúlt évtizedek során jelentős kutatómunkát végeztek. Feltérképezték a kárpátaljai magyar nyelvjárásokat, ezeket összevetették a helyi ruszin/ukrán nyelvjárásokkal, élen jártak a történelmi és helyi mondák, népballadák, népszokások, közmondások, frazeológiai egységek stb. összegyűjtésében. E tevékenység nyomán tucatnál is több kiadvány született. A tanszék a múlt század kilencvenes éveinek közepén részt vett abban a munkában, amelynek eredményeként számos kárpátaljai település visszanyerte régi történelmi nevét. Az intézmény a kezdetektől fogva szoros kapcsolatot ápol a magyar tudományos élet kiválóságaival, a jelentős magyar nyelvészek közül vendégtanárként

oktatta az itteni diákokat Benkő Lóránd, Imre Samu, Fábian Pál, Deme László, Lőrincze Lajos, illetve a széles látókörű nagyszerű néprajztudós, Ortutay Gyula. Köztudott, hogy a finnugor népek jelentős része – észtek, marik, mansik, udmurtok stb. – az egykori Szovjetunió területén élt. Nyelvrokonaikkal, illetve az általuk képviselt tudományos intézményekkel is korán sikerült szoros kapcsolatot kialakítani.

Megnyitó beszédében Spenik Sándor, az Ukrán-Magyar Oktatási-Tudományos

közösségek kommunikációjának és együttműködésének újjáépítésében.

Az anyanyelven való tanulás fontosságáról szólt Vaszil Demjancsuk, a megyei tanács alelnöke, valamint Ljah Sándor, a Megyei Állami Katonai Közigazgatás nemzetiségi és vallási főosztályának vezetője. Mindketten azt hangsúlyozták, hogy az Európai Unióba törekvő Ukrajna hamarosan megnyugtatóan rendezze az anyanyelvhasználat terén felmerülő vitás kérdéseket.

Intézet vezetője rámutatott, hogy a magyar tanszék komoly szerepet játszott a kárpátaljai magyar értelmiség fennmaradásában, ennek a fontos társadalmi rétegnek az újratermelésében.

A magyarországi vendégek közül először Kásler Miklós, a Magyarságkutató Intézet főigazgatója, miniszterelnöki biztos mondott köszöntőt. A történelem legfőbb tulajdonsága a folyamatos változás, mutatott rá a politikus. Ezért kell mélységesen hinnünk benne, hogy hamarosan eljön a béke, így készen kell állnunk arra, hogy a magyar-ukrán kapcsolatok mielőbb új dimenzióba lépjenek, s a két nép együttműködése szorosabbá váljon, s azt a barátság, a megértés és a tolerancia jellemezze.

A Magyar Filológiai Tanszék egyrészt fontos eleme a magyar tudományosságnak, emellett az elmúlt évtizedekben jelentősen hozzájárult a kárpátaljai magyar közösség megtartásához, áll abban a levélben, amelyet Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke küldött az ünnepeleteknek, s amelyet Nádas László, az intézmény egyik kutatócsoportjának a vezetője olvasott fel. A miniszteri biztos emellett annak a meggyőződésének adott hangot, hogy a háború lezárása után a tanszék kiemelt szerepet vállal majd a különböző nemzeti

Dupka György, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének elnöke néhány szemléletes adattal bizonyította a magyar tanszék eddigi teljesítményének a jelentőségét. Az elmúlt évek során az itteni végzősök közül a tanári, újságírói, önkormányzati munka mellett mintegy hetvenen folytattak tudományos tevékenységet, végeztek néprajzi, helytörténeti stb. kutatásokat. Ebből több száz kiadvány született. A hat József Attila-díjjal kitüntetett kárpátaljai irodalmár közül négyen a magyar filológiai karon végeztek. Az ungvári egyetem két egykori növendéke – Vári Fábian László és Vidnyánszky Attila – kiemelkedő szellemi tevékenységük eredményeként pedig megkapta a legnagyobb elismerésnek számító Kossuth-díjat.

Az ünnepség végén a tanszék egykori és jelenlegi tanárai, valamint az egyetem irányítói azt hangsúlyozták, hogy a Magyar Filológiai Kar mindig az európai értékeket képviselte, a népek közötti megbékélés és tolerancia fontosságát hirdette. És ez így lesz a jövőben is.

Az ünnepséget a Cantus kamarakórus előadása és az Ungvári Zádor Dezső Zenei Szakközépiskola növendékeinek koncertje foglalta keretbe.

Kovács Elemér

Szeretjük, mert a miénk

2013. május 22-én szólalt meg az éterben, ultrarövid hullámon (FM 92.1) a Kárpátaljai Református Egyház napi 24 órában sugárzó rádiója. A beregszászi gyülekezet az évforduló kapcsán ünnepi istentiszteleten adott hálát a rádió sikereiért, hisz a Pulzus FM ma megyénk egyik leghallgatottabb adója, amely Ukrajnában az egyetlen magyarul is megszólaló rádió, de határaikon túl is hallgatják. Barta Miklós ügyvezető igazgatót faggattuk a Pulzus FM indulásáról és jelenéről.

A Pulzus Rádió előzménye, hogy még 2000-ben Beregszászon egy református lelkész testvérpár, Taracközi Gerzson és Taracközi Ferenc kezdeményezésére a Beregszászi Református Gyülekezet bázisán elindult egy heti 20 perc műsort közvetítő internetes rádió, a Sion Rádió. Ez a kezdeményezés teremtette meg az alapot ahhoz, hogy tizenhárom év elteltével újra egy nagyot álmodhasson a beregszászi gyülekezet. Taracközi Ferenc vezető lelkésszel az élen, valamint Taracközi Gerzson tiszteletessel, nekiláttak egy FM rádiócsatorna megszervezéséhez és beindításához – mondta el a tíz évvel ezelőtti indulás előzményeiről Barta Miklós, a Pulzus FM Rádió ügyvezető igazgatója.

A Sion Rádióknak köszönhetően az induláskor már a legszükségesebb technikai eszközök rendelkezésükre álltak, és ami még fontosabb, szakmai ismeretekkel és tapasztalattal rendelkező rádiósokat sem az utcán kellett keresniük.

Mivel akkor és ma sem lehet egy egyház médiatulajdonos Ukrajnában, ezért a beregszászi gyülekezet presbitériuma 2011-ben megalapította a Pulzus Kulturális-Információs Központ nevű magánvállalatot Barna György presbiter vezetésével.

A vállalat státútumában több dolog is szerepel, hogy mivel kívánnak foglalkozni, de a fő tevékenységként a földi sugárzású rádiózást jelölték meg. Első lépésként igényeltek egy frekvenciát a médiahatóságnál, majd 2012 elején sikerült beméretniük az FM 92.1 MHz frekvenciát. A rádió székházának, stúdiójának kialakítása, a 24 órában sugárzó adó műsorrácsának és az adóantennának a megtervezése után benyújtották a pályázatukat Kijevbe, a médiahatósághoz.

Előtte már, tapasztalatszerzés céljából, Barta Miklós több ukrainai rádióhoz ellátogatott, hogy felmérje, miként működnek. Ukrajna különböző vidékein szolgáltató

rádióknál mindenütt segítőkészen fogadták – meséli kissé meghatottan az ügyvezető igazgató. Máig tartó barátságokat is kötött ekkor.

2012. december 24-én Kijevben a pályázat nyilvános elbírálásakor Barta Miklós magyarul is megszólalt, hogy érzékeltesse a bírálókkal, „Kárpátalján sok rádióadó

van, de szükség lenne egy, a magyar nemzetiségű lakosokhoz, anyanyelvükön szóló adóra is”. Máig hálásak Bayer Mihály akkori kijevei magyar nagykövetnek, aki a kezdeményezésüket támogatva levelet írt az ukrán médiahatóságnak.

Akkor még semmilyen szabályozás

nem korlátozta országunkban a rádióadók működését, fel sem merült, hogy nem lehet Kárpátalján egy, Isten ígését, illetve szóragoztató és informáló tartalmakat magyar nyelven sugárzó rádióadó.

Barta Miklós szerint nem lehet véletlen, hogy karácsony előtt, szentesete kapták meg a hivatalos sugárzási engedélyt. Még 2013 januárjában kijelölték céldátumként május 22-ét, óriásplakátokon is meghirdették, hogy akkor indul a Pulzus Rádió.

Őt hónap emberfeletti munka következett. Jakab Sándor mérnök, a beregszászi

gyülekezet tagja tervezte meg a nagyméretű adóantennát. Barta Miklós ügyvezető igazgató, Birta Zoltán főszerkesztő és a rádió szerkesztői döntötték ki a beregszászi Fekete-hegy tetején, az antennának kijelölt helyen talált hatalmas cseresznyefát, megöntötték a beton alapot. Társadalmi munkában, kézzel ásták ki a hegy tetejéig vezető, föld alatti elektromos kábel számára a 70 cm mély árkot.

„Murányi János magyarországi szakember és munkatársa üzemelte be az antennát. Birta Zolival a hegy alatt, az autóban ülve vártuk, hogy az internetes közvetítés mellett FM sávon is megszólaljon a rádió. Soha nem felejttem el, Szaniszló Róbert *Esti Jam* című műsora ment, amikor először megszólalt a Pulzus FM az éterben. Ismerőseinket telefonon felhívtuk még a hegyről, kiderült: Csongoron, Dercenben, Munkácsra, Csapra is hallani a rádiót.

A szerkesztőségben volt egy térképünk, ahol gombostűkkel jeleztük, hogy mely településeken hallgatnak minket. Egyszer bejött hozzánk Szalipszki Endre beregszászi magyar főkonzul, és jelezte, hogy aznap Szolyván hallgatta a Pulzus FM-et. Megkértem, hogy Szolyvához ő szúrja be a gombostűt.

Egyre többen hallgattak, egyre több műsorunk lett, végül a legjobb időszakban már tizennyolc munkatársunk volt” – meséli Barta Miklós.

Korábban is sugároztak ukrán nyelvű híreket, de 2014-ben, a Majdan-forradalom után kezdődtek a törvényi korlátozások.

Kezdetben a műsorok és a zenék 15%-a kellett, hogy államnyelven szólaljon meg, majd ezt 25%-ra, később 40%-ra emelték. Ma a műsorszórás ukrán nyelven történik. Az ígihirdetéseket is felkonferálják

mindkét nyelven, és a végén is bemondják ukránul és magyarul is, hogy pontosan kit és mit hallgattak a hallgatók. Az elhangzó zeneszámok 40%-a is ukrán nyelvű főműsoridőben. A háború miatt már nincsenek élő kívánságműsorok, az ország nehéz helyzetében jelentősen változott a műsorszerkezet, sajnos sok munkatárstól meg kellett válniuk. De Barta Miklós reményét fejezte ki, hogy a békeidő bekövetkeztével újra visszatérhetnek a régi közkedvelt műsorok az éterbe.

Badó Zsolt

Elmaradt kirándulás

Az idej emberpróbáló, forró nyári napokban kellemes kikapcsolódást, felüdülést jelentett számomra az a bő hét, amit a hegyek között töltöttem. Én nem a perzselő, napos tengerpartokon tudok igazán jól pihenni: gyermekkoromtól szerettem a hegyek között lenni. A vén hegyek ismerősként üdvözölnek, a Tisza rohanva jön elém, ismerem a városka minden zugát, bármerre megyek, ismerősök, barátok és sajnos, egyre inkább fogyatkozó rokonaim várnak, fogadnak igaz szeretettel.

Az idej nyáron, éppen úgy, ahogy immáron már több éve, a legnagyobb szeretettel Zolika várt rám. Az ölelést követő első kérdése pedig az volt, hogy felmegyünk-e együtt a közeli kis patak mentén a hegyre, kedvenc kirándulóhelyünkre. Megígértem neki.

Aztán másként alakult. Közbeszólt az időjárás. No, nem a nagy forróság, ami a hegyek között is jelen volt, bár közel sem úgy, mint másutt. Ugyanis ott a meleget a

délutáni hatalmas zuhó, dörgéssel-villámlással kísért szakadó eső tette elviselhetővé. Alig értem haza, délután háromkor menetrendszerű pontossággal megkezdődött, és eltartott úgy öt-hat óráig. A felfrissült alkotmányban aztán nagyszerű volt elüldögelni vendéglátóimmal az udvaron, élvezni az estike virág csodálatos illatát, szemelgetni az áfonyát, amit Irénke rakott elém, megbeszélni az aznap történt dolgokat, találkozásokat. Majd a kellemesen hűs szobában, az aligolvasást követően, pihentető alvásba merülni a Tisza zúgását hallgatva.

Az üldögelés és az esti elalvás közé mégsem lehetett beékelni a Zoltánnak megígért kirándulást. Az időjárás felől mehattunk volna, csak a hegyre vezető kaptatót áztatta szét nap mint nap úgy az eső, hogy azon csak az ott lakó hegyi emberek tudtak életveszély nélkül fölkapaszkodni. Persze, reggel is mehattunk volna, de amikor én naponta útra keltem, hogy halaszthatatlan dolgaimnak eleget tegyek, (Vica barátnőmmel kávéztunk, föl kellett mennem a fenyves alá a Borkútra, Annuska, Marika ebédre vártak) a gyerek még az igazak álmát aludta.

Két nappal hazautazásom előtt Zoli komor hangon közölte velem, hogy bár

honvágya van a magyar szó után, és most végre már tudja nézni a Duna TV-t, mert újra kódolták, de ettől függetlenül, akkor is tartozom neki az elmaradt kirándulással!

– Hát sajnos ez az idén elmarad – válaszoltam neki. – Az időjárásnak nem tudunk parancsolni.

– Senki? – kérdezte.

– De, a Jóistenke! – feleltem. Aztán, mert szereti, ha viccelek vele, így folytattam: tudod mit, írnál neki egy levelet, és kérd meg, hogy tegye át az eső idejét két-három órával későbbre. Nekünk az pont jó lenne!

A kisfiú komolyan kérdezte: és milyen nyelven írnám? Mert én ukrán iskolába járok, de az anyukám magyar és én tudok magyarul írni. Láttad... Ugye, milyen szépen leírtam az egyik versedet? Úgy írnám?

Bólintottam. A gyerek töprengve nézett rám: akkor már csak egyet mondj meg nekem: a hittanon azt tanították, hogy a Jóisten mindent lát. De azt nem tudom, hogy olvasni szokott-e. Ezt előbb meg kell majd kérdezmem... Hirtelen a nyakamba ugrott és hatalmas pusztit nyomott az arcomra: hát, ha az idén nem is jön össze, elmegyünk majd jövőre! Együtt... Mikor jössz megint?

Pozíció

Állok a város egyik legforgalmasabb utcáján, a fák árnyékába húzódva. Így próbálok védekezni a júliusi perzselő nap-sugaraktól, miközben arra várok, hogy végre át tudjak menni a túloldalra. Az autók végeláthatatlan sorokban, két oldalról áramlanak, jönnek, egyre csak jönnek, mintha a vidékünkön és a városunkban fellelhető összes autó itt és most adott volna egymásnak randevút.

Végre, elfogytak a járművek, és átmehetek, örvendezek magamban, de ekkor hátulról valaki rám teszi a kezét. Botjárta támaszkodva rég nem látott

ismerősöm mosolyog felém: de rég láttalak! Ne haragudj, hogy megállítalak, kérdezhetek valamit?

Hogyne, bólintok és sóhajtvá visszalépek. Egy közös ismerősünkről kérdez, de én sem tudok felőle semmit, így nem segíthetek. Közben félszemmel megint csak az utat figyelem: talán még át tudnék menni a túloldalra, és akkor végre hazamehetnék a jó hűvös szobába... Otthon azonnal iszom egy hatalmas pohár jeges szódát, tervezgetem magamban.

– Amúgy jól vagy? – jön egy újabb kérdés.

– Köszönöm, megvagyok – adom meg magamat sorsomnak. – És te? (Jaj, Istenem, csak a

neve jutna eszembe, fohászodom közben némán.)

– A lábam... látod, csak így tudok járni.

Biztosítom együttérzésemről, és reménykedve pillogok a hátam mögé: no most, még átérek a túlsó járdára... De nem, mert újra a karomon a keze, miközben kíváncsiskodva kérdezi: te akkor most milyen pozícióban is vagy?

Értetlenül nézek rá, de mosolyogva válaszolom: nyugdíjas pozícióban.

Aha, nyugtázza komolyan a válaszomat, de nem igazán tartja kielégítőnek, ezért tovább folytatja: mert olvastam rólad az újságban, meg az írásaidat is ismerem, és a tévében is láttalak.

Te akkor most író vagy?

Az út üres, itt az idő, döntöm el magamban jövőmet-sorsomat, és kérdésére csak bólintással válaszolva egyik lábammal lelépek a járdáról.

Ó jóakarattal néz rám, és vigasztaló hangon mondja: hát jól van, nem baj az.

Alig tudom visszagyűrni kibuggyanni készülő nevetésemet, és csak a vállam felett szólok neki vissza: tényleg nem baj, mert tudod, nem fáj!

Mi tagadás, találkozásunk óta egyfolytában igyekszem megfejteni az ismerősömnek a pozíciómról utaló kérdését. No meg a talányos, kicsit kétértelmű búcsúszavait.

Weinrauch Katalin

Írták, mondták

Az atyák azért atyák, hogy fiaikat gyámolítsák, a fiak pedig azért fiak, hogy szüleiknek szót fogadjanak. Aki atyjával szemben áll, Isten ellenségének áll. Mert minden engedetlen Istennel áll szemben.

Szent István

A nevelés nem csak elveken és okos taktikán múlik, mert elsősorban a lényünkkel nevelünk. A nevelés: titkos metakommunikáció. Ami jó benned és tiszta, és ami rossz és koszos, továbbbadod.

A gyerek remegi félelmeidet, aggódja az aggodalmadat – de éli a nyugalmadat és derűdet is – ha valódi.

Müller Péter

A tiszta lelkesedés, naiv ösztön, ami felnőtt művésznél ritka adomány: minden egészséges gyermekben megvan.

Kodály Zoltán

Azt hiszem, a legtöbb gyerek kíváncsian kutakodó fejjel jön világra. Talán azért lettem tudós, mert valamilyen értelemben gyermek tudtam maradni.

Szilárd Leó

A mese örök. A mese pedig azért örök,

mert a közönsége is örök. Amíg gyerekek vannak, addig mese is lesz, és a gyerekek sem változnak lényegesen, alapállásuk örök. Mert mi a gyerek viszonya a világhoz? Meg akarja ismerni, és meg akarja hódítani, és ebben segít többek között a mese is.

Csukás István

Amíg szüleink élnek, addig egy kicsit gyerekek maradhatunk.

Moldova György

Minden felnőttben egy játszani vágyó gyermek rejtőzik.

Friedrich Nietzsche

A hosszú életű pópa

A Keleti-Kárpátok egyik kies völgyében meghúzódó falu – lakosai szintiszta pravoszlávok – pópáját nem épp segítőkészségéért tisztelték. Hiába is fordultak hozzá a szegény sorsú emberek kritikus anyagi helyzetükben – gyakran megesett – néhány garasért, egy félkosárnyi pityókáért vagy egy pohárnyi étolajért, üres kézzel távoztak a pópa portájáról, igaz ígéretekkel:

imádkozni fog értük a kért segélyekért.

Viszont felesége, a kerekded, mindig mosolygó popágya szöges ellentéte volt párjának: a lelkét is odaadta volna a bajba jutottaknak, amiért mindenki tisztelte és szerette. A hívek éltek is a lehetőséggel, annál is inkább, mert a kölcsönt – ezért fordultak hozzá – nem kellett törleszteni, mi több, kiengyelíteni, ugyanis ez irányú

érdeklődésükre, ígéretésükre mosolyogva reagált:

– Majd megadod, amikor drága férjemet, a ti pópátokat magához szólítja az Úr.

Egy idő után a pópa tudomást szerzett a felesége nagylelkűségéről és arról, hogy a kölcsön megtérítése az ő halálának függvénye, és ezért szemrehányást tett neki némi korholással körítve:

– Hogy tehetsz ilyet, lejáratsz a

híveim előtt! Az életemre, azaz a halálomra spekulálsz?!

Huncut mosoly fészkelődött a popágya szeme sarkába, megsimogatta férjeura röt szakállát:

– Már hogy spekulálnék?! Sőt! Ezek a szerencsétlenek, akiket kisegítek, soha nem fogják tudni visszafizetni mindazt, amit kölcsönkértek, és ezért buzgón imádkoznak, hogy ne halj meg, élj sokáig, mert amíg élsz, nem kell megtéríteni az adósságukat.

A párttitkár imája

1959. május elsejét első éves egyetemistaként éltem meg. Ennek spontán visszatérő vagy bárki által felelevenített emléke „megér egy kismisért” mint ritkaságszámba sorolható politikai eset, ami – lévén szó a szovjet kommunisták által vezérelt nemzetközi proletáriátus ünnepéről – nem pártját ritkító, de mégis megemléltendő és egyedi esemény.

A bevezető, azaz a kezdet a minden hasonló eseményt megelőző tájékoztató nagygyűlés volt a fakultás pártszervezete és annak vezető testülete szervezésében, élén a titkárral, ahol kötelező volt jelen lenni kiemelt hangsúllyal a diákoknak, pláne a „golyáknak”.

K. professzor, az akkor regnáló titkár elvtárs ott hirdette ki a pártszervezet határozatát, ami magába foglalta a május elsejei ünnep világra szóló jelentőségét, a kar tanárainak, oktatóinak, diákjainak szolidaritását e nagy esemény eszméjével. És amit néhányszor, nyomatékosan megfogalmazott: az ünnepi demonstráción részt venni kötelesség, aminek elmulasztása – két tanításmentes napról lévén szó igekeztünk volna haza, és ő ezt tudta – szankciókat von maga után, olyanokat, mint ösztöndíjmegvonás, kiebrudalás, méghozzá súlyosbítással, azaz a továbbtanulás – bárhol, az ország bármelyik tanintézményében – lehetőségének kizárásával. Vagyis szonoklatával, a párt nevében, megteremtette az ünneplés alaphangulatát.

Az attrakció szokványos volt: Ungvár gyárainak, üzemének, tanintézményeinek, közületeinek alkalmazottai, a testületek rendezett sorokban, zászlókkal, a főkolompok portréival, molinókkal, virágokkal felszerelve elvonultak a dísztribünön toporgó megyei pártvezérek előtt, akik különböző

jelszavakat fogalmaztak a mikrofonba, amit köszönő és beleegyező Hurrá! kiáltással fogadtak az ép ott elhaladó tömegek.

A hivatalos kezdet előtt egy órával kötelező volt gyülekezni, számunkra a Kijev étterem és mulató melletti tér volt kijelölve,

ahol a fiúk fehér ing, sötét nadrág, a lányok fehér blúz, sötét szoknya egyenruhában verődtek egységbe párttitkárunk és téglái árgus figyelmével fogadva és kísérvé.

Kb. félórával a csinnadratta kezdete előtt kilyukadtak az ég dunyháit: intenzív hóésés vette kezdetét, ami egyre erősödött meg-megújuló szellőkésék kíséretében.

Mi, megbontva formálódó sorainkat, a fellelhető árkádok, üzlethelységek bejáratái védelmébe húzódtunk, de a metsző szél így is libabórt varázsolt egy szál ingünk és a blúzok alá.

Ez a nem várt esemény, ez a természeti csapás lett párttitkárunk politikai érettségének és emberi, nem utolsósorban orvosi karakánységának mércéje, egyben politikai pályafutása holnapjának próbaköve, ami – köztudott – egyenes arányban volt szakmai karrierjével. Mert és amennyiben a körülmények okozta megbetegedések

megelőzését tartva szem előtt önkényesen dönt felosztásunkról, úgy emberileg (és orvosilag) elismeréssel honoráltan viselkedik, de ha ezt teszi, méghozzá „központi” beleegyezés hiányában, és az idő jobbra fordul, úgy politikai bukfcencet vet, amiből nincs felállás, vagyis vége szakmai pályafutásának.

Igy érthető volt látható hezitálása, ami idővel a szenvedés tünetivel dekorálta arcvonásait: hunyorgott, grimaszolt, csücsörített, sóhajtozott, egyre csak az eget kémlelte és az utcákat, amelyek valamelyikén a városi pártszervezet küldöncét várta a vezetőség döntésével: lenni vagy nem lenni, miközben az óra kegyegett, s a hó sűrűn hullott.

Egyszer csak arra letünk figyelmesek, mert nem vettük le tekintetünket róla, hogy befurdol a mögötte lévő üzlet kirakatának üvege felé, összekulcsolja kezeit és láthatóan motyog valamit. Közelebb húzóva hang- és szófoszlányokat fogtunk fel: Bozse..., bozse pomogi..., pomiluj..., bozse, bozse pomogi... (Isten, segíts..., könyörülj..., Isten, Isten, segíts).

És lőn! Imája meghallgatásra talált: a hózuhatag egyre gyengült, ritkult, a szellőkésék megszélidültek, elültek, végül, úgy félóránnyira az égi áldás kezdetétől, kitisztult az ég, a kezdetben bágyadt, majd egyre hevülő napsütés uralni kezdte a hóborította tájat. Ekkor – láthatóan jókedvre derülve – a párttitkár kiadta az ukázát: – Sorakozó! Emeljétek magasba a zászlókat, plakátokat, induljunk demonstrálni erőnket, hálát adni és dicsőíteni szeretett pártunkat!

Ui. K. professzor, a sikeres pártvezér és szaktekintély kintüntetésekkal dekoráltan áttelepült Izraelbe.

Szöllősy Tibor

A képen: ünnepi felvonulás Beregszászon az 1970-es évek elején (dr. Harajda András archívumából).

Polyák Anita: „Én mindig mindenben a jót és a pozitívumot keresem...”

Minden gyermek álmodik valamiről, hogy mi szeretne lenni felnőtt korában. És sokan vannak közülük, akik tesznek is azért, hogy az álom valóra váljon, és megtalálják magukat az életben. Nekem már többször volt szerencsém ilyen fiatalal beszélgetni, és most is egy olyan ifjú hölgygel ismerkedhettem meg, aki valóra váltotta az álmát, és megtalálta magát ebben a világban.

Polyák Anitát a beregszászi színház színpadán láttam először, a *Háztűznéző* című darabban Agafja Tyihonovná alakítva. Bár nem vagyok szakértő, egy laikus is észrevehette a tehetségét, a belőle áradó közvetlenséget és vidámságot. Szerettem volna közelebről is megismerni a szárnyait bontogató színművészhallgatót, ezért arra kértem, meséljen eddigi életéről.

– A beregszászi járási Nagyborzsován születtem, ott is nevelkedtem. Az elemi iskolát is ott kezdtem el, de három év elteltével a szüleim átírtattak a nagymuzsalyi középiskolába, mégpedig ukrán osztályba. Nem mondom, hogy könnyű volt, ugyanis ukránul addig nem sokat tanultam, de szépen lassan felzárkóztam. Viszont hátulütője is volt a dolognak, mert kilencedik osztályig nekem a magyar nyelvhez és irodalomhoz a heti egy 45 perces órán kívül semmi közöm nem volt. Hiányzott is nagyon, ezért amikor megtudtam, hogy lehetőség van a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola koledzsébe jelentkezni, felvételiztem az óvodapedagógia szakra, amit nagy rákészsülés előzött meg. Szerencsémre felvettek, s attól a naptól kezdve indult el a színház iránti érdeklődésem, ami tulajdonképpen rejtve ott lapult már addig is bennem, csak még nem tudtam róla. Korábban megannyi dolgot kipróbáltam: kosárlabdáztam, boksztam, de semmiben nem tudtam kiteljesedni, nem éreztem a magaménak. A magyar nyelv és irodalom tanárom, Király Katalin volt az, aki mese-mondó- és szavalóversenyekre vitt, azokon volt először sikerélményem. Budapesten egy országos mese-mondó versenyen előbb harmadik helyezett lettem, a következő évben második, aztán pedig Kárpátalján az első helyezést értem el.

– Ez volt az indíttatás, vagy mi kellett még ahhoz, hogy a színjátszás az életed része legyen?

– A mese-mondó versenyek után jelentkeztem a Gál Natália színművész által vezetett színjátszó csoportba, ott kaptam az utolsó löketet a döntéshez, hogy színész szeretnék lenni, és a „megvilágosodás” után a lelkem is könnyebb lett. Akkor a koledzsben már végzős voltam, de miután Nati is megerősített abban, hogy nem az óvodapedagógia az én utam, inkább válasszam a színjátszást, minden eldőlt. Tehát ezen az

úton Gál Natália indított el. Persze óvodapedagógiából lediplomáztam, majd a Gőr Nagy Mária Színitanodába felvételiztem, sikerrel. Két évig, 2018–2020 között tanultam ott. Közben egy szinkronszínészképzőt is elvégeztem, illetve vőfély és ceremóniamester képzést, és egy-két alkalommal ezekben is kipróbáltam magam, éppen a kíváncsiságom

miatt. A kis falu után nagy változás volt nekem Budapest. Bár a szüleim támogatását élveztem, a saját lábamra akartam állni, ezért elmentem dolgozni. Hajnalonta gyógyszertárban takarítottam, úgy, hogy azelőtt este mosogattam egy szórakozóhelyen. Reggel nyolcra pedig mentem az iskolába, délutánig ott voltam, aludtam egy kicsit, aztán minden kezdődött előlről. Tehát az egy nehéz időszak volt az életemben, de arra jó volt, hogy még jobban megerősödjön bennem, hogy a színjátszáson kívül nem szeretnék semmi mással foglalkozni.

Anita elmondta, mivel a színi tanodában csupán egy gyakorlatos színész oklevelet kapott, ami messze nem elég ahhoz, hogy színész lehessen, úgy döntött, színművészeti egyetemen tanul tovább. Ennek is egy igen érdekes története van, amit lelkesen mesélt el.

– Nálam semmi nem történt olyan egyszerűen, a felvételem sem. 2020-ban javában a COVID-időszakot éltük, ezért videós jelentkezések voltak. Én is felvettem a videóimat, elküldtem a budapesti és a kaposvári színművészeti egyetemre. A budapestin már az első rostán kiejtettek, a kaposvárin viszont továbbjuttattak, ami azt jelentette, hogy a második, jelenléti

fordulóra is szeretettel vártak. Édesanyám és a nővérem kísérték el Kaposvárra, ami jó volt, mert nagyon izgultam. Dallal kezdtem, ami Kéri Kitty színművésznék nagyon tetszett, majd elmondtam egy vicces monológot. Ezt síri csönd követte, amitől azt éreztem, hogy na, nekem itt a vége, de aztán hangos nevetésben tört ki mindenki. Vidnyánszky Attila megkért, hogy még mondjak el egy verset. Tovább jutottam a harmadik fordulóra, és azt mondták, a képzés már aznap elkezdődik. Ettől bepánikoltam, mert nem úgy készültem, nem volt nálam semmi, ezért kaptam magam, és hazajöttem. Másnap reggel Vidnyánszky Attila hívott telefonon, hogy azonnal szedjem magam, és induljak vissza Kaposvárra a harmadik fordulóra. Akkor éreztem csak igazán, hogy ennél nagyobb visszajelzést soha nem kaphattam volna arról, hogy ez az én utam. Abban a pillanatban ébredtem rá teljes mértékben, hogy ez az, amit már kiskorom óta éreztem, ami az enyém, és ez nem más, mint a színház.

– Hogyan tudnád értékelni a mögötted lévő három évet?

– Szerencsére olyan ember vagyok, aki jól tud alkalmazkodni, és bárkivel hamar megtalálja a közös hangot. Ha kell, nyíltan, őszintén kommunikálok az emberekkel, ezért a beilleszkedés nem volt számomra

nehéz, az első perctől befogadtak, mind a tanárok, mind az osztálytársaim, sok barátot szereztem. Már az első év végén kaptam egy lehetőséget Vidnyánszky tanár úrtól, hogy játsszak a felújított Tótékban. Ezért egyszerre voltam nagyon hálás, és egyúttal izgatott, hogy olyan színészekkel lehetek egy színpadon, mint Szűcs Nelli, Trill Zsolt, Rác Zósef, Tóth László. Ágika, a 17 éves naiv fiatal lány, apjára felnéző gyermek szerepét kaptam, amit addig Orosz Melinda alakított. Két napom volt felkészülni, iszonyatosan izgultam, nagyon mély víz volt ez nekem, de azt hiszem,

Boldogulás a szülőföldön

Ha azt kérnék Önöktől, hogy idézzék fel az eddigi életük legjelentősebb teljesítményét, mi lenne az? Beszélgetőtársunk a kérdésre azt a választ adta: „nem adtam fel”. A 28 éves, 4 nyelven beszélő, családfenntartó beregszászi férfi betegsége ellenére saját vállalkozást vezet. Ahogyan ő fogalmaz: „Minden bonyolultabb munkát elvállalok, hisz ezt egy újabb kihívásként élem meg, amelynek megoldása sikerélményben részesít, és bizonyítja azt, hogy nem vagyok kevesebb egy egészséges embernél.” Eddigi élete és tevékenysége sokunkat számos fontos dologra ráébreszt, sőt felébreszt a mindennapi életünk kis feltett és megszokott-álmvilágából. Szeretettel ajánlom figyelmükbe Onufer Györggyel készült interjúnkat.

– *Mesélj magadról!*

– Nevem Onufer György, 1995-ben születtem Beregszászban, ahol jelenleg is élek és tevékenykedem. Orvosi műhiba következtében Little-kórban szenvedek, így mozgáskorlátozottként élem a mindennapjaimat, de ez sem akadályozott meg abban, hogy felsőfokú végzettséget szerezzek, és megnyissam saját vállalkozásomat. A lakásban járókeret, az utcán pedig kerekesszék és elektromos háromkerekű moped segítségével közlekedem.

Tanulmányaimat 2002-ben a Beregszászi 5. Számú Elmélyített Angol Nyelv-oktatású Középsiskolában kezdtem, amelyet 2013-ban aranyéremmel fejeztem be. Köztudott, hogy a tanintézmény alsó tagozatos oktatása egy külön, a Mihajlo Timoscsuk utcában lévő épületben folyik, így szüleimnek és az iskola akkori vezetőségének sikerült biztosítani azokat az alapfeltételeket (rámra felszerelés, tágas osztály), amelyek lehetővé tették számomra, hogy kedvező időjárási viszonyok mellett az egészséges gyerekek között tanulhassak. Mivel elég beteges voltam, a hideg, téli napokon nem látogattam az iskolát, így otthoni oktatásban részesültem.

Később aztán az intézmény Sevcenko utcai épületében már sajnos nem tudták biztosítani számomra a kellő feltételeket, így már teljesen áttértünk az otthoni oktatásra, ami azt jelentette, hogy naponta jártak hozzám a tanárok, akik nagyon lelkiismeretesen végezték a munkájukat, és mindent megtettek a színvonalas oktatásom érdekében. Ha szükség volt rá, egy tanóra nem csak 45 percig tartott. Azt hiszem, úgy nyolcadik osztályos lehettem, amikor felmerült bennem a kérdés: „Hogyan tovább?” Gyermekkori álmaim a fizikai állapotom miatt nem voltak relevánsak, így valami olyan szakma után kellett nézmem, amelyet otthonról is tudok végezni. Aztán – most már biztos vagyok benne, hogy nem véletlenül történt, hogy az akkori angol- és magyarnyelv-tanáraim – Mojszejenko Marianna és Pápai Csurmán Ilona – felfedezték fordítói képességemet, s ekkor döntöttem úgy, hogy a nyelvészetet választom.

Igy 2013-ban egyidejűleg felvételt nyertem a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszéke ukrán és magyar szakának nappali és levelező tagozatára. Már itt is értem el sikereket. Bárány Erzsébet tanárnővel közösen szerkesztettük a határozószók ukrán–magyar szótárát, melyet ösztöndíjjal jutalmaztak. A főiskola vezetősége minden tőlük telhető körülményt biztosított számomra ahhoz, hogy megszerezem felsőfokú végzettségem, így 2017-ben átvehettem a nyelvész (tanári) diplomámat.

A fordítást már főiskolás tanulmányaim első évében elkezdhettem. Az első munkahelyem a Pro Cultura Subcarpatica civil szervezet Kárpátalja.ma hírportálja volt. Később munkajaánlat érkezett a Beregszász hetilaptól, ahol először a magyar nyelvű cikkek ukrán nyelvre való fordítása volt a feladat, majd a fordítás mellett a szerkesztői munkakört is betölthettem.

A nyomtatott média megszűnésével új munka után kellett nézmem. Feltöltöttem az önéletrajzomat az ukrainai munkakereső honlapokra, és így lassan, fokozatosan kialakult az ügyfélköröm. Különböző vállalkozásoknak és egy nemzetközi IT-cégnek nyújtok fordítói, szerkesztői szolgáltatásokat. Ezenkívül külső munkatársa vagyok a kisko.net hírportálnak, valamint a Beregszászi Városi Tanács Művelődési és Oktatási Főosztálya munkájában is közreműködöm.

– *Mi volt a legfőbb ok – felsorolhatsz többet is –, hogy itthon, Kárpátalján maradtál és helyezkedtél el? Miért marad itthon egy kárpátaljai fiatal, hogyan látod ezt?*

– Fontos megemlítenem, hogy vegyes nemzetiségű családban nevelkedtem, édesapám ukrán, édesanyám magyar nemzetiségű. Gyermekkorban sohasem hallottam, hogy fennállt volna a kérdés: „Menni vagy maradni?” Szüleim a szülőföldem iránti szeretetre neveltek, és arra, hogy mindenekelőtt itthon kell boldogulni. Ennek fényében született meg a döntés, hogy ukrán tannyelvű iskolába jártattak. Jógagamat is hazafinak, sőt mi több, otthon szeretőnek tartom: bárhol is lennék, a szívem mindig hazahúzna, hiszen minden itt van, ami számomra fontos.

A fiatalok kivándorlása – gondolom, nemcsak nekem, de az egész társadalom számára – fájó téma. Véleményem szerint itthon kellene maradniuk, hiszen nagy hiány van a munkaerőpiacon és a magasban képzett szakemberek terén. Am a kivándoroltak többsége a jobb élet reményében hagyja el a szülőföldjét, otthonát. Ez is nevelés, igények és hozzáállás kérdése. Szerintem Ukrajnában is meg lehet keresni a kenyérrelalót, mi több, még a hozzávalót is. Ha a magyarságot nézzük, akkor itt a fő ok az ukrán nyelvismeret hiánya, de más megyékben is magas kivándorlási rátát tapasztalhatunk.

helytálltam. Akkor volt először személyes kapcsolatom a beregszászi színészekkel. Azonnal láttam, hogy milyen jó csapat az övék. Egyfajta biztonságot adtak nekem, mert első perctől segítőkészek voltak, mindenben támogattak. Ezt követte *A helység kalapácsa*, amiben Fornosi D. Júlia váltótársa vagyok, mint amazon természetű Márta. Arra is két napom volt felkészülni. Ez azért volt nagyon izgalmas feladat a számomra, mert Ágikával összehasonlítva Márta, a szenvedélyes, vad nősemély teljesen más alakítás volt. És e közé a két szélsőség közé esik a *Háztűznéző* Agafja Tyihonovnája, amit immár harmadéves egyetemistaként sikerül játszanom.

– *A három különböző karakterből melyik áll hozzád a legközelebb?*

– Mindenképp Agafja Tyihonovna, mert alapjában véve jómagam is vicces, jókedvű ember vagyok, a barátaim azt szokták rám mondani, Anita, te falod az életet. Én mindig mindenben a jót és a pozitívumot keresem, lendületes vagyok, és rettenetesen kíváncsi. Amikor Vidnyánszky Attila rendezte a darabot, három dologra hívta fel a figyelmemet, ami a karakteremet előre viheti: legyen kíváncsi, kíváncsatos

és finom. Kutattam magamban, hogy megvannak-e bennem ezek a tulajdonságok, és rájöttem, hogy mind megvan. Tyihonovnáknak egyfolytában szüksége volt a visszajelzésekre, ezért is van folyamatos interakciója a nézőkkel, és én is olyan vagyok, mert nekem is mindig jólesik egy ölelés, egy jó szó, egy iránytű. Az én iránytűm édesanyám, mert amit ő mond, tudom, hogy az a helyes.

– *Hogyan néz ki a következő időszak?*

– Hála a Jóistennek, nagyon el leszek foglalva, az előadások mellett van az egyetemi kötelezettség, a vizsgák. Nyáron egy hónapra Görögországba utazunk Theodoros Terzopoulos görög rendező meghívására, ahol Savvas Stroumpos híres kurzusán veszünk majd részt, ami a színház fizikai oldalára összpontosít. Úgy néz ki, hogy sokat fogok jönni-menni a következő hónapokban is, viszont ha egy kis megnyugvásra vágyom – ha nincs előadás és tanulás –, akkor az első utam mindig a családomhoz vezet. Nővéreméknél két gyermek van, a kisebbik kilenc hónapos, az összes szabad időmet velük töltöm. Nekem ez a kikapcsolódás, a hobbi, a feltöltődés.

Anita felkérést kapott a Kárpátaljai Megyei Drámai Színházról, miszerint szívesen látnák a társulatnál. Mint mondta, nagyon örül ennek, hiszen ez óriási lépés egy egyetemista számára. Arról nem is beszélve, hogy megszerette a társulat minden tagját, és ő is ugyanezt kapja vissza. És az sem mellékes, hogy számára ez egy biztos pont ebben a bizonytalan helyzetben, a beregszászi színház pedig egy újabb tehetséggel bővült.

–csillag–

Boldogulás a szülőföldön

– Mondj három olyan dolgot, mondatot, ami meghatározza azt, hogy ki vagy te! Kezdd a legfontosabbal!

– Nehéz kérdés elé állítottál. Sohasem gondolkodtam el ezen, szerintem a környezetem jobban tudná erre a választ. De belegondolva, úgy vélem, hogy nagyon jószívű vagyok. Szeretek segíteni másokon, nem tudok nemet mondani, amikor segítségért fordulnak hozzám, ugyanakkor nagyon makacsnak és egyben naivnak is tartom magam.

– Hogyan éled meg kárpátjai magyarként a mindennapokat ott, ahol élsz?

– Mint már említettem, vegyes nemzetiségű családban nevelkedtem, mindkét nemzet kultúráját és hagyományait ismerem és tiszteletben tartom. A mozgáskorlátozottságból adódó akadályokon kívül ugyanolyan problémák elé nézek, mint ukrán honfitársaim általában, valamint a jelenlegi háborús helyzet függvényében, mint mások. Magyar gyökereim miatt engem soha nem ért semmilyen atrocitás, szabadon gyakorolom a vallásomat, hű maradtam a hagyományokhoz, korlátok nélkül beszélem a magyar nyelvet, ami az anyanyelvem is egyben, és én így, ebben a formában folytatom a tevékenységem.

– Mit gondolsz, mi, kárpátjaiak, hogyan éljük meg az életünket a szülőföldünkön vagy a „nagyvilágban” az adott körülmények függvényében?

– A kárpátjai emberek kiváló alkalmazkodó képességgel rendelkeznek, hiszen a történelem során vidékünk különböző országok és hatalmak részét képezte. De mondhatnám úgy is, hogy hánykolódott a hatalmak között. Am ennek ellenére Kárpátján mindig is egy fokkal jobbok voltak az életkörülmények, mint például egy belső-ukrajnai régióban, mindezt az államhatárok közelsége tette és teszi lehetővé. Hogy ki hogyan él, hogyan boldogul szülőföldjén vagy külföldön, azt emberekre válogatja, és az igényektől függ. Aki jól tud alkalmazkodni az adott közegben, pozitívan gondolkodik, kitartó a vágyai és a tervei megvalósítása tekintetében, az megtalálja magát bárhol. Azoknak az embereknek pedig, akik élehetetlenségük és sikertelenségük miatt másokat vagy az éppen kialakult helyzetet okolják, mindig bűnbakot keresve, azoknak sehol a nagyvilágban nem lesz jobb életük.

A mai háborús helyzetben – a nyugati megyékhez hasonlóan – Kárpátja egy hátsózágnak tekinthető. Vidékünkre nagyon sok menekült érkezett, akik az itt maradt családoknál találtak menedéket és némi nyugalmat. Áttelepülésük után – megismerve az itteni lakosságot – túlnyomó részük el van ragadtatva az itteniek segítőkészségétől és jószívűségétől. Természetesen a helyi lakosok között is van egy olyan réteg, aki visszaél a helyzettel. A pénzhajhászás végett magas laktórt kérnek a majdnem semmi nélkül maradt, otthonukat elhagyni kényszerült, ártatlan emberektől. Sajnos olyanok is akadnak közöttünk, akik egyedi nézeteik miatt be sem fogadnak egyetlen menekültet sem, ki sem adják házaikat, még akkor sem, ha azok már évek óta lakatlanul állnak. Véleményem szerint úgy kell segítenünk másokon, legyen az bármilyen segítségnyújtás, hogy beleképzeljük magunkat a segítségre szoruló helyzetbe.

– A munkádban eltelt idő során milyen tapasztalatokra tettél szert? Mik jellemzik leginkább a foglalkozásodat?

– Mivel széles az ügyfélköröm, és minden ember másként vélekedik, be kellett ismernem, hogy az ügyfélnek van igaza még akkor is, ha nincs. Eleinte nagyon nehéz volt ezt elfogadnom, de ma már nyugodtabban kezelem az esetleges konfliktusos helyzeteket. Míg eleinte több idő kellett egy projekt megvalósításához, ma már rutinosan végzem a munkámat, egyre több témakörben vagyok járatos.

Mint már említettem, zömében fordítok, jogi, pénzügyi és orvosi okiratokat, így járatosnak kell lennem ezekben a témákban. Folyamatosan fejlesztem a szakszavak kincstárát, az okmányok aktuális szerkesztési szabályainak ismeretét, és úgymond tegező viszonyba kerültem a szövegszerkesztő programokkal, mivel a lefordított szövegnek ugyanúgy kell kinéznie, mint az eredeti okiratnak. Fontos szempont számomra a határidő betartása. Minden bonyolultabb munkát elvállalok, hisz ezt egy újabb kihívásként élem

meg, amelynek megoldása sikerélményben részesít és bizonyítja, hogy nem vagyok kevesebb egy egészséges embernél. De ami még ezt is felülmúlja, az elégedett, visszatérő ügyfél, aki újabb megbízásokkal fordul hozzám.

– Ezekben az időkben, hogyan lehetne itthon tartani a fiatalokat? Milyen új ötletekre volna szükség? Hogyan tud most boldogulni egy fiatal a szülőföldjén?

– A háború rányomja a bélyegét a kivándorlási folyamatra is. Normális életkörülmények között az lenne az itthon maradás titka, ha a fiatalok nyitottabbak lennének az ukrán nyelv elsajátítására, és nem „kényszermunkaként” tekintenének rá, hisz valljuk be őszintén, hogyha a világ bármely részére költöznénk, érvényesülésünk, valamint az állampolgárság megszerzésének fő követelménye az adott állam hivatalos nyelvének ismerete. Most itt nem arra gondolok, hogy irodalmi műveket írjanak vagy olvassanak ukrán nyelven. Itt csak egy alapszintű nyelvtudásra lenne szükség, mert sok olyan embert ismerek a környezetemben, aki olvasni sem tud, mi több, még a nevét sem tudja leírni ukránul. Bár ebben a kényes kérdésben az ukrán vezetés is hibázhatott, hisz nem biztosították a megfelelő feltételeket a kisebbségek számára a nyelv elsajátításához szükséges és adekvát

oktatási programmal. Itt többek között az ehhez megfelelő tankönyvek kidolgozására gondolok. Az ukrán nyelvismeret hiánya az egyik fő oka annak, hogy a fiatalok nem tudnak érvényesülni és elhelyezkedni idehaza. Véleményem szerint attól, hogy valaki ismeri az államnyelvet, nem veszíti el a nemzetiségi hovatartozását, sőt gazdagíthatja tudását. Ugyanúgy ápolhatja és továbbadhatja nemzeti hagyományait, gyakorolhatja vallását stb. IV. Károly, az utolsó magyar király szavait idézve: „Ahány nyelvet beszélsz, annyi embert érsz.” Jómagam ezzel teljesen egyetértek. Mert, ha csak magamból indulok ki, négy nyelvet beszélek, és elért sikeremet – többek között – ennek is köszönhetem.

– Kérlek, idézd fel eddigi legjelentősebb teljesítményedet az életben, bármely téren.

– Bizonyára a legjelentősebbek közé sorolnám azt, hogy nem adtam fel. Nem hagykoztam arra, hogy majd engem az állam eltart. Rengeteg erőfeszítembe és fájdalmas pillanatba került, hogy megtanultam adaptálódni a mozgáskorlátozottsághoz, képes vagyok járókeret segítségével kiszolgálni magam. Volt bátorságom nekivágni a munkának és családfenntartóvá válni, hiszen a halál korán elvette tőlem szeretett és mélyen tisztelt édesapámat. De amit elértem, az nem valószínű, hogy valaki más el tudná érni, aki mindent feláldozva talpra állított, fizikailag és lelkileg támogatott, és olyan hátteret biztosított, amely nem hagyta, hogy egy percig is bizonytalannak érezzem magam. És itt szeretném megemlíteni, hogy nagyon sok olyan embert végezelt utamba Isten, akik valamilyen módon segítségünkre voltak. Azt vallom, hogy életünkben minden okkal történt, nincsenek véletlen találkozások és történészek, azok mindig haldoznak valamilyen nekünk szóló üzenettel.

– Számodra mit/kit jelent a kereszténység? Mit jelent neked a hit? Ki számodra Isten? A nagy többség számára ki Isten?

– Keresztény családban nevelkedtem. Református vagyok. Hiszek Istenben, az Úr Jézus Krisztus tanításában, és azok szerint próbálok élni. Bevallom őszintén, hogy nem vagyok templomjáró típus, itthon imádkozom és dicsérem az Urat. Annak megtételét, hogy milyen keresztény vagyok, a Mindenható Istenre bízom, hisz mindannyiunk sorsa az Ő kezében van.

– A fiatalok mit tudnak tenni a béke elősegítéséért?

– Szerintem ma minden korosztály a békére vágyik. Ebből következően elsősorban összetartásra van a legnagyobb szükség. Mellőzni kellene a nemzetiségi megkülönböztetést, és egészséges nemzetiségű kellene törekedni a békére. Felhagyni a rosszindulattal, irigységgel, tiszteletlenséggel. Törekedni kell a nemzetek közötti békés együttélés megtartására, ahogyan ezt évtizedek óta tettük. Hisz mindnyájan Isten gyermekei vagyunk.

– Milyen terveid vannak a jövőre nézve?

– Elsősorban ezt várom: béke, béke és béke! A háború kitörése előtt számtalan terv és gondolat született meg a fejemben a jövőt illetően. Am most kicsit félretettem azokat, sajnos úgy érzem, csak a jelennek fogok élni. Pozitív gondolkodás ellenére aggaszt a kilátástalan helyzet engem is. De mégsem adom fel, hisz mindennél jobban hiszem, hogy győz az igazság, véget ér a szörnyű háború, új és jobb életnek nézhetünk elébe, és teljesül minden, amit elterveztem.

A békéhez vezető kanyargós úton – bármilyen hosszú is legyen – érdemes végigmenni.

Dankai Péter

Ecsetvonások a kárpátaljai festőiskola egyik nagyjáról

Volodimir Mikita: „Nincs nálam boldogabb ember a világon”

Sugárzik belőle az emberség és az életerő. Összeszedett és nyugodt egy kis humorral és pipafüsttel „átjárva”. A 92 éves Volodimir Mikita ruszin festőművészt Kárpátalja- és Ukrajna-szerte ismerik, a szakavatottak külföldön is elismerően szólnak róla. Nehéz olyat írni a Sevcsenko-díjas akadémikusról, amit még ne tudna a nagyközönség, így inkább csak villanásokat, érzéseket és impressziókat próbálok átadni a beszélgetésünkből.

A kárpátaljai festőiskola klasszikusa éltes kora ellenére sem üldögél ölbe tett kézzel, beosztja a teendőit, egyeztet a találkozóit. Mint mondja, mindig is meghatározott rendszer szerint élte mindennapjait. Korábban rengeteget olvasott, jógázott, most reggel és este tornagyakorlatokat végez, ez segít neki a szellemi-teszt erőnlét megőrzésében.

– Majdnem mindennap festek – jegyzi meg az Ungváron élő festő, Ukrajna népi művésze. – Amikor nem a vászon előtt ülök, akkor a fejemben mozog az ecset. Óriási ámulatot váltott ki az emberekből, hogy idén február elsején, a születésnapom alkalmából, egyéni kiállításom nyílt itt a megyeszékhelyen. Harminchat alkotásomat mutattam be, amelyet az elmúlt egy év során készítettem. Kevés festő éli meg ezt a kort, de akinek ez mégis megadatik, az sem alkot már.

Az öregúr készségesen vezet be a 15 évvel ezelőtt megnyitott múzeumába. Ilyesmivel sem sok művész büszkélkedhet életében. Nyolcvan alkotás van kifüggesztve, további 122 díszeleg a Munkácsi Történeti Múzeumban. De munkái megtalálhatók Ukrajnában és szerte a világon. Közel hetven tematikus alakot festett már meg és több mint száz portrét.

A múzeumban sétálgatva megmutatja azokat a műveit, amelyek a kijevi nemzeti galériában is megfordultak. Beszél a kompozícióiról, amelyeken több évig dolgozott, arról, hogy minden munkáját egyformán szereti, mindegyikbe „beletette a lelkét is”. Mint mondja, a képekből áradó pozitív energia kapcsán nem egyet vittek már beteg ember ágya mellé, annak érdekében, hogy segítsen neki a gyógyulásban.

Amikor a tanáráról, Boksay Józsefről készített tekintélyes alkotást mutatja, egy pillanatra felidézi Erdélyi Bélát és Fegyir Manajlót is.

– Komoly csapat volt ez, sokat lehetett tőlük tanulni. Ilyen légkörben felnőni és alkotni – igazi megtiszteltetés. A 9. osztály befejezése után az Ungvári Iparművészeti

Szakközépiskolába felvételiztem (ma: Ungvári Erdélyi Béla Képzőművészeti Koledzs), ahol ezektől a nagy emberektől tanulhattam. Gyerekkoromban szórakozásból kezdtem el festegetni, sosem gondoltam volna, hogy ebből fogok megélni.

Az ifjúkoráról beszélve felidéződik benne, hogy akkoriban mennyire szeretett embereket ábrázolni. Néha, amikor a teheneket kellett őrizni, megkérte a mellette lévő fiúcskát, hogy vigyázzon az ő jószágaira is, amíg ő megőrökíti a legeltető pásztort. Mindig valami újat akart kipróbálni, folyamatosan kereste a lehetőségeket. Az évek során kifejlesztette

a saját technikáját is. Mint megjegyzi, a kárpátaljaiak többsége tájképfestő, ő viszont mindenféle irányvonalat és eszközt magáévá tett. A temperának ötféle változatát alkalmazza, de szereti a gouache-t, az olajat és a pasztelt is.

Beszélgetésünk közben ráérősen ráragyújt a pipájára. Amikor a terveiről kérdezem, hümmögni kezd. Látszik rajta, nem az a fajta, akinek ne lennének grandiózus elképzelései még ilyen idős korban is.

Mosolyog. Aztán csak elárulja, akadnak ötletei, de szerinte már nem valószínű, hogy sikerül is megvalósítani azokat, főleg úgy, hogy néhány éve teljesen megvakult, és habár sikeres volt a szemműtét, a látása nem százszázalékos, így azóta már nem tud figuratív műveket festeni. Az utóbbi időben csak a modern művészetnek hódol, absztraktokat fest, improvizációkat készít.

– Sosem szerettem tétlenkedni. Az az életfilozófiám, hogy amíg élek, hatással legyek a világra, és valami olyat hagyjak hátra, ami érzéseket vált ki az emberekből. Az absztraktokat is megkomponálok, egy-egy gondolat köré építem fel. Kell, hogy legyen benne valami plusz, fentről való. Csak így érdemes festeni.

– Milyen tanácsot adna a fiataloknak?
– Manapság már túl sok mindenből

lehet választani, az emberek figyelme szét-szóródik, és ez sokszor teljesen elkaszálja a művészeket. Nagyon könnyen át lehet esni a ló másik oldalára, ezért óvatosan kell bánni a rengeteg, hirtelen felkínálkozó lehetőséggel. Meg kell gondolniuk, mit miért csinálnak, mert máskülönben elsodorja őket az ár. Ha nincs alap, akkor szenved az ember.

– Önnek mi ez az alap?

– Értéket hagyni magam után. Hogy minden munkám gondolkodóba ejtse a megtekintőjét, hogy valamilyen nyomot hagyjak az emberek elméjében. A vásznakon az egyének karakterét próbálok bemutatni, átadni a mentalitásukat, szokásaikat, gondolataikat. A portrékat legtöbbször emlékezetből készítettem. Változó, hogy mennyi idő alatt fejezek be egy-egy festményt. A portrékon általában hónapokat dolgoztam, de előfordult, hogy néhány komolyabb kompozíciót több mint egy évig formáltam. Plein air-re már nem járok, viszont amikor a szabadban vagyok, mindent alaposan megfigyelek. Az udvaromon épp ezért van annyi színes virág.

Ezt meg is csodálhatom, ahogyan átsétálunk a műtermébe. Belépve furcsa meghittség lesz úrrá rajtam. A két tetőtéri ablakon ömlik be a fény. Az alkotó és az állványon álló félkész művek közötti vibrálás szinte tapintható. Amikor elismerően szólok alkotásairól, csak vállat von. Elmondja, egész életében dicsérgettek, és ő mindig fesengett emiatt.

– Fiatal koromtól kezdve alkalmazom Einstein relativitáselméletét. Arra gondolok, hogy amikor dicsérnek, kitüntetnek, eszembe jut: ugyan mit tettem én le az asztalra, hol vagyok még attól, amit el lehetne érni a szakmán belül?!

Holott amikor kihúzza az egyik fiókot, az majd' leszakad, színültig van érmekkel, kitüntetésekkel. A polcon megannyi oklevél, a földön két láda újságcikk, amely a munkásságát méltatja. Ez a műterméből nyíló kis konyha a legértékesebb hely számára. Olyan antik bútorokkal van berendezve, amelyek a beregrákosi szülői házból valók, és ez jó érzéssel tölti el. A lámpa, a szekrény, a bölcsoje, de még a gerendák is úgy állnak, ahogy otthon volt. Egy kicsit leülünk az asztalhoz. Egyszerre sóhajtok, árad az otthon nyugalma.

– Nincs nálam boldogabb ember a világon. Az életemben minden úgy történt, ahogy azt a Jóistentől kértem. Amikor a szakközépiskola után elvittek katonának, csak egyet szerettem volna elkerülni – hogy fegyvert fogjak. Hála Istennek nem is kellett. Az alkotásaimat, a családomat, az egészségemet, mindent a Jóistennek köszönhetek, és meg is köszönök mindennap. Hiszem, az embernek csak imádkoznia és dolgoznia kell, a többit a Mindenható elrendezi.

S. R.

Alkotni mindhalálíg

Május 16-án Nyíregyházán, a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár Kamaratermében mutatták be Orémus Kálmán *Alkotni mindhalálíg* című kötetét. A vaskos könyv a tavaly elhunyt kárpátaljai származású író, újságíró, publicista és blogger teljes munkásságát tartalmazza. Jó alkalom volt ez arra, hogy az egybegyűlteket felelevenítsék Kálmán alakját, elmondják a vele kapcsolatos személyes élményeiket.

Az emlékestet Kováts Dénes újságíró vezette, aki a felszólalások között felolvasott a kötetből. Derűs hangulatú, ugyanakkor elgondolkodtató novellák és tárcák hangoztak el. Kálmán jó érzékkel tapintott rá a dolgok lényegére, a fonákosságokra, nem véletlen, hogy a világhálón, a *Mondom a magamét* című blogon népes olvasótáborra alakult ki.

A könyvbemutatóval egybekötött megemlékezésen a barátok, pályatársak, munkatársak, olvasók emlékeztek meg Kálmánról. A család részéről lánya, Orémus Emese szolt, de ott volt a felesége dr. Orémus Marina is. Balogh Géza, a *Szabad Föld* újságírója a szakmai tehetségét, az újságírói virtuozitását emelte ki. Dankó Mihály, a *Kelet-Magyarország* című lap nyugalmazott szerkesztője rámutatott arra, hogy Kálmán bárhová is

került életében, pillanatok alatt beilleszkedett, megszerette magát, legyen az egy lakóközösség vagy egy munkahely. Ugyancsak a szakmai teljesítményét emelte ki Nyéki Zsolt, a *Kelet-Magyarország* jelenlegi főszerkesztője. Katzler Hilda költő megemlítette, hogy sajnos személyesen nem ismerte Kálmánt, de az írásain keresztül egy életvidám, emberbarát, nagy tudású tollforgató alakja körvonalazódott számára.

Jómagam még Kárpátalján vettem fel a kapcsolatot Kálmánnal, amikor kezdő újságíróként számos tanácsot, ötletet kaptam tőle. A sors fintora, hogy személyesen csak a 2000-es évek közepén találkoztunk először, éppen a Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári táborában. A rendezvényen rámutattam, hogy Kálmán egyike volt azon kevés kárpátaljai szerzőknek, akik alkotói munkásságuk során előszeretettel nyúltak a humor eszköztárához.

A rendezvény kötetlen beszélgetéssel ért véget. A közönség soraiban ott volt Nyíregyháza számos ismert tollforgatója: Dalmay Árpád, a Beregszászért Alapítvány kuratóriumi elnöke, Sebestyén Márta újságíró, Petrusák János, a Pegazus Tv vezetője, Tóth Gabriella Judit író, újságíró és mások.

Lengyel János

A szerkesztőszégtől: Orémus Kálmán neve nem ismeretlen a Kárpátaljai Hírmondó olvasói körében, hiszen állandó szerzőnként tisztelhetjük. Alább a bemutatott kötetben szereplő egyik írásával idézzük fel korán elköltözött földünk emlékét.

Mindenre megtanítalak

Drága kisunokám! Annyira örülök, hogy végre eljöttél, és együtt fogunk főzni! Mióta vártam már ezt a pillanatot! Ugye, nem főztél még gulyásleveset? Akkor most megtanítalak. Meglátod, jól jön még... Nem igaz, hogy a pasikat a hasukon keresztül lehet megfogni, de megtartani...

Ne félj, nem egy bonyolult étel! És már mindent előkészítettem. Most disznóból fogjuk csinálni, mert tisztességes marhahúst nem kaptam, de így is nagyon finom lesz. A Seregi Pistától vettem, aki ott lakik a kanális mellett. Ez igazi bio, ebben nincsen vegyszer. Fiatalabb korában nagyon huncut volt, minden nőnek csapta a szelet. Persze, most már ő is megöregedett. De a disznói még mindig nagyon szépek.

Én csak beszélek, meg beszélek, te meg mindig sietsz. Hozz csak egy fazékot a szekrényből! Ne azt a csilivili csicsásat, hanem a régi, feketét. Én még mindig azt szeretem. Biztosan azért, mert még az anyámé volt. Érzem a fülén az érintését. A húst már felkockáztam. Gyorsan tisztíts meg és kockázz fel két fej hagymát! Úgyesen csinálod! Nem baj, ha közben folyik a könnyed, szebben csillog tőle a szemed. Most pedig önts egy kis olajat a fazékba, és tedd bele a hagymát, hadd dinsztelődjön!

Tudod, szép ez a disznóhús, ám ha még meglenne az öreg Keresztési hentesüzlete, biztos tőle venném. De nincs meg, pedig olyan portékája volt, hogy azt Pesten is megirigyelték volna. Már az utcán olyan illatokat lehetett érezni, hogy összefutott a nyál a szánkban.

Mindennap ott mentem el előtte az iskolába, de mire odaértem, meg is éheztem.

Na, ráontheted a piros paprikát. Ne sajnáld, az adja meg az ízet is, meg a színt is. Most pedig jól keverd össze! Így! Beletesszük a húst, és aztán meg kell sózni. Majd ezt én megcsinálom, mert a sóval nagyon el lehet rontani. Most meg hadd piruljon!

Hogy mi lett a hentesüzlettel? A háború után jöttek a kommunisták és államosították. Az öreg Keresztésinek meg ez volt az élete, még az apjától örökölte a boltot. Belebetegedett, aztán nemsokára meg is halt. De talán jobban is járt így, mert nem kellett végignéznie a pusztulást. Mert aztán már eltűnt belőle az áru, ráukmálták a tészésre, az meg hamarosan bezárt. Azt mondta az elnök, mit áruljon benne, amikor mindent be kell szolgáltatni.

Na, most már szépen pirul a hús, fel kell önteni egy kis vízzel. Csak annyival, hogy éppen ellepje. Bele kell tenni a fűszereket is, már előkészítettem a borsot, a kakukkfűvet és a köményt. Most pedig hagyjuk szépen főni. Vedd le a lángot, csak szépen, türelmesen!

Nagyapád is nagyon szerette a gulyásleveset. Amikor először jött el hozzánk, akkor is azt főzött anyám. Kétszer szedett belőle. Később gyakran mondogatta, hogy anyám biztos beletett valami bájitalt abba a levesbe, amittől ő így belém habarodott. Persze, csak viccből. Én meg mindig azt feleltem rá, hogy meg volt ő már akkor habarodva, ha el mert jönni hozzánk. Mert apám szigorú ember volt, a fiúktól nagyon féltett. Mondjuk, sokan kerülgettek, mert szép voltam. De hát láttad a fényképeket.

Hogy hogyan ismerkedtünk meg nagyapáddal? Idehelyezték tanítani, sokáig vonattal járt ki. Nagyon jóképű fiú volt. Amikor leszállt a vonatról, mindig itt ment el a házunk előtt, én meg az ablakból lestem. Aztán eljött a bálba

és felkért engem táncolni. Majd elájultam az izgalomtól, ahogy átfogta a derekam, de olyan erősen fogott, mintha sosem akarna elengedni. A szomszéd fiúk, persze, meg akarták verni, nem szerették kiengedni a kezükből a falubeli lányokat, főleg a szebbjét. De én megtudtam, szóltam a bátyámnak, ő meg nem engedte.

Add csak ide azt a villát! Ugy látom, puhul a hús. Rakd hozzá a zöldségeket, itt vannak a tálban!

Hogy mi lett a bátyámmal? Hát ő jobb sorsot érdemelt volna. Nagyon szerettem, meg mindig vigyázott rám. Egyszer valaki feljelentette. Allítólag részegen azt mondta, hogy Rákosit már rég fel kellett volna akasztani. Ezt senki nem hallotta. Meg nem is ivott. De azért elvitték, és egy év múlva emberi roncsként került haza. Mi sejtettük, honnan fúj a szél. Egymásba szerettek a párttitkár feleségével, hiába kértük, könyörögtünk, hagyja abba. Az meg eltakarította az útból.

Na, nézzük csak azt a húst! Alakul, alakulgat. Most rakd bele szépen a krumplit, még egy kis só, meg egy kis víz és mindjárt kész is lesz, csak még főnie kell.

Aztán pár év múlva a bátyám meghalt, de a Jóisten nem ver bortal. A párttitkárt mégis elhagyta a felesége, ő meg 56-ban, amikor égett a lába alatt a talaj, elmenekült az országból. Allítólag valami maffiába keveredett Amerikában és lelépték.

Ugy látom, készen vagyunk. Megkóstolod? Hát persze, hogy megkóstolod, egy gazdaszszonyak tudnia kell, mit főzött. Ugye, milyen finom? Ilyet ott, városunk nem eszel.

Na, gyere, tálaljunk! Tudom, hogy sietsz. Mindig sietsz. Pedig még annyi mindent akartam mondani neked. Gyere minél előbb! Annyi finomságot tudok még főzni. És téged is megtanítalak. Mindenre megtanítalak!

Igazi elismerés Kárpátaljának

Becske Adrienn küldetéstudata tenni akarással párosul

Legyen bármilyen is az élet Kárpátalján, a legfontosabb hitünk, nyelvünk, hagyományaink és kultúránk megőrzése, ápolása. Szerencsére vannak emberek, akik felvállalják, hogy mindezt elsajátítják és átadják a fiataloknak, akik aztán továbbadhatják mindazt a következő nemzedéknek.

A festői szépségű Felső-Tisza-vidéken élő viskiek mindig is élen jártak az őseinkről ránk maradt hagyományok megőrzésében. Gondoljunk csak a Pál családra, hiszen Pál Lajos és felesége, Katalin évtizedekkel ezelőtt kezdtek el a gyerekeknek tanítani a népzeneit és néptáncot, nem csoda, hogy saját gyermekeik is ezen az úton indultak el, és értek el sikereket. Pál István Szalonnát és bandáját gyakorlatilag az egész világon ismerik, és most már István is azon fáradozik, hogy segítse a szülőfalujában tevékenykedőket. A közelmúltban Becske Adrienn népzeneeszt, népművelőt nagykövetnek jelölte a Highlights of Hungary megmérettetésre.

De mi is a Highlights of Hungary? Egy nonprofit kezdeményezés, amely évente, kategóriák nélkül díjazza a legkiválóbb magyar kreatív teljesítményeket. Célja, hogy a kiválóság, a hazaszeretet és a cselekvő lokálpatriotizmus értékei mentén évente elismerjék és széles körben megismertessék a leginspirálóbb történeteket, valamint közösséget szervezzenek azok alkotói és alakítói köré. Becske Adrienn egyedüli kárpátaljaiként került be a Kárpát-medencei szinten megrendezett programban a legjobb tíz közé.

– Hogyan kezdődött? – kérdeztük Adrienn, aki évek óta a Viski Folkműhely koordinátoraként tevékenykedik.

– Tizenhat évig éltem Budapesten, de valahogy mindig éreztem, hogy ez nem az én helyem, ezért hazajöttem, és magyar nyelvű könyvesboltot nyitottam a szülőfalumban. Egy ideig jó is volt, de még mindig nem az igazi. Aztán Petőfi-ösztöndíjasként Erdélybe, Zsobokra kerültem, és ott kezdett körvonalazódni bennem, hogy gyerekekkel, a hagyományörzessel, a magyar identitás erősítésével szeretnék foglalkozni. Ebben az is megerősített, amikor Pál István Szalonna és csapata népzenei táborot tartott Visken. Akkor képeztem át magam klasszikus brácsásból népi brácsássá. „Adri, itt ez a hegedű, és anyyi lesz, amennyi kell, csak csináljátok!” – ezekkel

a szavakkal indította útjára Pál István Szalonna a Viski Folkműhely működését öt évvel ezelőtt, amikor átadta nekem azt a kis hegedűt, amivel közel 60 gyereket tobo-

roztam. Ezek voltak azok a bizalommal és hittel teli szavak, amelyek maig erőt adnak a felmerülő kihívásokkal szemben.

Visken néptáncoktatás már ezelőtt is zajlott, és 2018-tól ehhez csatlakozott a népzenei oktatás, így heti rendszerességgel vannak hegedű, brácsa, nagybőgő, furulya, klarinét, harmonika, cimbalom népi ének

és citera órák is. Mostanra ez közel 80 gyerek egyidejű foglalkoztatását jelenti. Adrienn hol a Hagymányok Háza Kárpátaljai Hálózat munkatársaként, hol a Viski Folkműhely koordinátoraként és vonós hangszer oktatójaként, hol a Viski Friccsák népi zenekar vezetőjeként és brácsásaként

próbálja nap mint nap végezni ezt a nem könnyű, de felemelő feladatot.

– Az egyéni foglalkozások mellett arra törekszem, hogy a gyerekeket minél előbb kis zenekarokba szervezzem, hogy megtapasztalhassák a közös muzsikálást, az egymásra való figyelmet. Az idősebbeket pedig a tanításba is bevonom, így ők a pedagógiai munkába is beleműködhetnek, amit a későbbiekben reményeim szerint hivatásul is választhatnak.

– *A sok-sok munka meghozta a gyümölcsöt, ha fogalmazhatunk így, hiszen Pál István Szalonna a Highlights of Hungary egyik nagyköveteként téged jelölt a végvárokon végzett közösség-összetartó és -formáló munkáért. Pontosan így fogalmazott: „Elismerésre és kiemelésre méltónak tartom Becske Adrienn áldozatos munkáját, amelyet a végvárok kultúrája megőrzésének érdekében a külső körülményektől függetlenül végez nap mint nap. Iskolapéldája annak, amikor a küldetéstudat fáradhatatlan tenni akarással párosul”.*

– A Highlights of Hungary mottója: Hass, alkoss, gyarapíts! Ennek mentén próbálták a jelölteket is kategorizálni, engem a „hass” csoportba soroltak. Közel 300 jelölt volt, közülük választottak ki ötvenet, akik felkerültek a honlapjukra, rájuk lehetett szavazni, s köztük voltam én is. Már ez is óriási eredmény volt számomra, de amikor megtudtam, hogy a szavazatok alapján az első tízbe is bekerültem, az csodálatos meglepetésként ért. Persze vágytam erre, mert ez nekem azt jelzi: nagyon sokan döntöttek úgy, hogy rám szavaznak. Bár hazudnék, ha azt mondanám, hogy nem mozgósítottam az ismerőseimet, barátaimat határon innen és túl, kollégáimat, diákjaimat. Végül nagyon jó érzés volt, hogy több ezren tették le mellettem a voksukat.

– Adott ez egyfajta plusz, inspirációt számodra a folytatáshoz?

– Persze. Nagyon hálás vagyok Pál Istvánnak azért, hogy nemcsak látja, amit csinálok, hanem lehetőségéhez mérten tesz is azért, hogy a munkálkodásom Kárpátalja hírnevét is öregbítse. Én pedig nagyon igyekszem, ugyanis a járvány ideje alatt online, légiriadóban óvóhelyen, áramszünetekben zseblámpával folytattuk a foglalkozásainkat. Csak azért sem adtuk fel... Valószínűleg ezért is lett a népi zenekarunk neve Viski Friccsák: fricskát adunk a külső körülmények orrára. Rendületlen munkánkunk köszönhetően – amit hét oktatótársammal végzünk –, „hagyományörzés-ügyileg” önjárók vagyunk: van népi zenekarunk, amellyel táncházakat, hangszersimogatókat, fellépéseket tartunk, és táncosokat kísérek. Öt településen

Becske Adrienn küldetéstudata tenni akarással párosul

tevékenykednek helyi kézműveseink, az oktatással megoldjuk az utánpótlás-nevelést, a viski rendezvények, táncházak, fellépések mellett pedig az egész Felső-Tisza-vidék rendezvényeinek színésítéséhez is hozzájárulunk zenekarunk, kézműveseink és táncosaink szolgálatával. Küldetésemnek tartom azt is, hogy a gyerekek számára táborozási lehetőségeket keressék, ahol új ismereteket szerezhhetnek, új barátságokat köthetnek. Kiszakadhatnak az őket körülvevő háborús környezetből,

hogy addig is olyan boldog gyermekkort éljenek, amit minden gyermek megérdemel. A diákjaink nem árva gyerekek, de mivel sok szülő szanaszét van a nagyvilágban, mi jelentjük számukra a lelki családot. Sajnos vannak, akik szüleikkel együtt elmentek, viszont a helyükbe jöttek újak. Ez pedig azt bizonyítja, hogy a folkműhelynek a gyerekek körében is jó híre van, gyakorlatilag húzzák egymást.

A konkrét oktatáson túl a Viski Folkműhelyhez tartozás a közösség ösz-

szertartó ereje miatt kedvelt a gyerekek és a szülők körében. Egy nagy család vagyunk: ha esik a hó, együtt megyünk szánkózni, ha tavaszodik, együtt takarítjuk a Tisza-partot, nyáron együtt táborozunk, és ha szép őszi idő van, tánc házzal egybekötött kirándulást szervezünk, barátságokat kötünk más műhelyek diákjaival. A résztvevőkben szinte észrevétlenül erősödik az identitástudat, a gyökerekhez való ragaszkodás, ami elengedhetetlen magyarságunk megmaradásához, főleg itt, Kárpátalján, különösképpen ilyen nehéz időkben. Bár nagyon nehéz és folyamatos kihívásokkal teli misszió, mégsem tudnám elképzelni, hogy valahol valami mást csináljak.

Kiss Glória

Szoboravatás, előadás, összetartozás tüze a beregszászi színházban

A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház (KMMDSZ) méltóképpen emlékezett meg a Nemzeti Összetartozás Napjáról. A színház dísztermében felavatták Matl Péter szobrászművész Főnix szobrát.

A főnix-, vagy tűzmadár az újjászületés, a halál utáni megújulás és megerősödés jelképe. A mitikus történet szerint lángok által égeti el magát, hogy hamvából megifjodva támadjon új életre...

– Matl Péter alkotásai elmélyült, átgondolt üzeneteket hordozó művek, melyek a jövő generációkat is elgondolkozásra készíthetik – kezdte ünnepi köszöntőjét a szép alkalmon Gyebnár István, a beregszászi külképviselet ideiglenes ügyvivője. – A mai napnak pedig különösen nagy jelentősége van: háború folyik az országban, a magyarság a fennmaradásáért küzd, ezért is fontos, hogy ilyen, üzeneteket hordozó alkotások készüljenek. Az pedig külön öröm, hogy a jelenlegi helyzetben sem álltak le a művészek, maradandó dolgokat készítenek. Matl Péter fantasztikus művekkel „szórja tele” a világot, ezért nagy köszönet jár neki és azoknak, akik támogatják a tevékenységében – tette hozzá a diplomata.

Sin Edina, a KMMDSZ Jótékonyági Alapítványának igazgatója elmondta, évek óta próbálták összehozni a beregszászi színházat a képzőművészettel annak érdekében, hogy a kárpátaljai magyar kulturális életet új színben tudják feltüntetni. – Hiszünk abban, hogy teátrumunk számára az ösztéművészet az igazi út, hiszen tudjuk, hogy a színház zenével, táncsal, koreográfiával, díszlettervezéssel együtt működik igazán. Az, hogy a jelenlegi helyzet ellenére ma itt szoboravatásra kerülhet

szor, óriási öröme ad okot, mert a nehézségeket leküzdve össze tudunk gyűlni, és együtt tudunk emlékezni – hangsúlyozta a színház megbízott igazgatója. – Amikor megérkezett a szobor, azt kérdeztem Pétertől, milyen nevet adjunk neki, mire azt javasolta, legyen Főnix, a hamvaiból újjászülető mitológiai madár. És bizony

az embernek, de egy közösségnek is lehetnek olyan pillanatai, amikor el kell égnie, hogy újjáteremtődjön. Ez a gondolat volt a vezérmotívuma a szoboravatónak, egyben üzenet a közösség és a közönség felé, miszerint a legnehezebb helyzetet is túl lehet élni, s nemcsak túlélni, hanem megerősödve, előnyt kovácsolva jutni ki belőle – tette hozzá Sin Edina megjegyezve, az alkotás a Pro Arte Munkács és a Kárpátok Művészeti és Kulturális Egyesület felajánlása.

– A szobornak konkrét kötődése van Beregszászhoz, ugyanis a római katolikus templom udvarán lévő, több száz éves hársfa egyik ágából készült. A fadarabot sok évvel ezelőtt ajánlották fel nekem, jó ideig a kertemben pihent, míg végül megihletett.

Amikor a műhelyemben megtisztítottam, és az a forma, ami kirajzolódott, egyszer csak elkezdett „élni”, a halott anyag újjáéledt, és egy konkrét absztrakt formája is lett, mégpedig egy madárcsőr – magyarázta Matl Péter. – Innen jött a gondolat, hogy legyen belőle madár, meghozza egy főnix – zárta szavait meghatódva a művész. Az alkotást Sin Edinával és Gyebnár Istvánnal leplezte le.

Az eseményen a Sodró együttes táncospárja, Várad Enikő és Orosz Péter előadásában kalotaszegi legényest, lassú és friss csárdást, valamint viski táncokat láthattak a jelenlévők.

A teátrumban ezzel nem ért véget a program. *Petőfi-szelfi, avagy régi kor árnya felé visszamerengni mit ér* címmel vígdrámát láthattunk a temesvári Csiky Gergely Állami Magyar Színház és a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színház közös előadásában.

Az ifjúsági vendégelőadás Petőfi Sándor születésének 200. évfordulója alkalmából készült el. A fiatal színészek többféle élethelyzetben jelenítették meg lánglelkű költőnket. Például: Vajon ma Petőfi hány verset írna csetnyelven? Slam poetryként? Mit írna a kor aktuális urainak? Milyen ruhát hordana, és megélné-e a harmincat? Elhallgatna inkább? Dühöngő posztokat rakna ki a Facebookra? Az előadás tehát szabad, asszociatív, gondolatiságra, képiségre és zeneiségre épülő játék volt Balló Helga, Lukács Emőke, Lukács-György Szilárd, Mihály Csongor és Vass Richard közreműködésében Petőfi Sándor verseinek, naplórészleteinek, valamint Esterházy Péter *Petőfi, a légtornász* című novellájának felhasználásával.

A színházban záró programként, csatlakozva a Kárpátaljai Magyar Cserkészszövetség kezdeményezéséhez, idén is fellobbant az Összetartozás tüze, a résztvevők együtt imádkoztak az összetartozás érzésével a békéért és mindannyiunkért.

Hegedűs Csilla

Gyebnár István: „... a művészetről, a festésről soha nem mondtam le”

Nem igazán volt eddig példa arra, hogy vidékünkön szolgálatot teljesítő diplomatát ne alaptevékenységéről, konzuli teendőiről, esetleg politikáról kérdezzünk. Most, ezen változtatva, dr. Gyebnár Istvánt, Magyarország Beregszászi Konzulátusának ideiglenes ügyvivőjét egy egészen más oldaláról ismerhetjük meg. A diplomata ugyanis képzőművészettel is foglalkozik, olaj- és pasztelképeket fest, s bátran állíthatjuk, nem is akárhogyan.

– Mikor, és milyen hatásra kezdett érdeklődni a festészet iránt? – kérdeztem előljáróban.

– Családom sok, képzőművészettel és irodalommal foglalkozó emberrel büszkélkedhet. A nagyném, Bednay Éva 2017-ben, 90 éves korában hunyt el, ismert és rendkívül tehetséges festőművész volt, a férje, Bednay Dezső pedig gyönyörű tűzzománc képeket készített. Unokatestvérem, Gubis Mihály országos híru szobrász- és grafikusművészként tevékenykedett Békéscsabán, ahonnan a családom apai ága származik. De a hozzám legközelebb álló művész, akire egész életemben felnéztem, az édesanyám, Fejes Gizella. Ő Isten adta tehetséggel megáldott festőművész és grafikus volt. Fiatalon – akárcsak később én is – főiskolai előkészítő tanulmányokat folytatott a budapesti Dési Huber István Képzőművészeti Körben. Mindig lenyűgözött a teljesítménye, hiszen még idős korában is nagyon szép akvarelleket, akril- és olajfestményeket készített. Tehát e közegben felnőve számos csodát láttam. Gyakran vendégeskedtem a nagynénémnél, aki már az 1960–70-es években az absztrakt felé terelgetett, hiszen ő ebben az ábrázolási módban gondolkodott, alkotott. Nem a környező valós világot festette le, hanem a belső énjét vetette vászonra különleges technikákat alkalmazva. Én sok mindennel próbálkoztam: rajzoltam, festettem... De az irodalom is érdekelt, számos tanulmányi pályázatot nyertem. Tehát mindig a humán terület lebegett előttem, de tulajdonképpen minden tantárgyban elég jó voltam – emlékezett vissza Gyebnár István.

Ő tehát igazi művészlélek, annak született. De, mint elárulta, a szülei, a hozzátartozói és a tanárai is arra intették, hogy a művészetből bizony nem lehet megélni, családot eltartani.

– A matematikatanárom látott bennem fantáziát, és rábeszélte, hogy felvételizzek a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemre. Az első év általános közgazdasági képzéssel telt, majd a nemzetközi kapcsolatok szakot választottam, amely egy

kicsit közel áll a humán területéhez, hisz a diplomáciában is meghatározó elem az interkulturális kommunikáció, az emberek közti kapcsolatok fejlesztése. Az egyetem befejezése után a Külügyminisztériumba kerültem, diplomataként kezdtem el dolgozni, de a művészetről, a festésről soha nem mondtam le. Kerestem a diplomácia és a kultúra, a művészetek közötti kölcsönhatásokat. A diplomáciában egyébként számos olyan kollégát ismertem meg, akik munkájuk mellett magas szinten foglalkoznak különböző művészeti ágakkal,

például irodalommal, zenével, kiválóan énekelnek vagy játszanak hangszereken. 2004-ben Londonba helyeztek, ahol az első naptól kezdve eljártam modern művészeti galériákba, aukciósházak kiállításaira, híres múzeumokba. Teljesen a hatása alá kerültem annak a világkitekintésű vizuális kultúrának, amivel ott találkoztam. Édesanyám ebben az időben töltötte be a 70. életévét, és én ebből az alkalomból az angol fővárosban vásároltam neki a festészethez nélkülözhetetlen modern eszközöket, melyekkel idős korában is csodálatos képeket alkotott. Később úgy döntöttem, én is veszek magamnak ilyen, és ha időm engedi, újra a vászon elé ülök, mert úgy gondoltam, hogy hosszú távon nem elég csupán egy szakmai területen tevékenykedni az életben, sokoldalúnak kell lenni.

– Azóta fest intenzívebben?

– Talán igen, ez idő tájt ismét feléledt bennem az alkotókedv. 2009-ben igazán érdekes, izgalmas helyzetbe kerültem. Hágában dolgoztam első beosztottként, amikor az ottani brit nagykövetség kezdeményezte, hogy a kulturális intézetek közötti együttműködés fejlesztésére irányuló EUNIC program keretében Jane Walkerrel, a nagykövét képzőművészettel foglalkozó feleségével szervezzünk közös kiállítást a rotterdami Goethe Intézetben, rámutatva a kultúra szerepére a diplomáciában. Időközben kiderült, hogy a hágai brit és a német

nagykövét zongoraművészként is megállja a helyét, így a kiállítás megnyitó fogadásán – ahol a hágai diplomáciai testület sok tagja megjelent – négykezes zongoradarabokat adtak elő, bizonyítva, hogy a diplomácia és a művészet milyen jól megfér egymás mellett. Ez az, amit interkulturális kommunikáció alatt értünk. Mindez segít abban, hogy közelebb kerüljenek egymáshoz az egyébként szakmai kapcsolatban lévő emberek.

Arra a kérdésemre, hogy Kárpátalján is folytatja-e az alkotást, dr. Gyebnár István elmondta, szabadidejében továbbra is törekszik erre. Hozzátette, a beregszászi konzulátuson végzett munkája arra is alkalmat kínál, hogy megismerkedjen a kárpátaljai festészetrel és szobrászattal, illetve e művészeti ágak kiváló kortárs képviselőivel.

– Külképviselőnkön gyakran szervezünk kiállításokat, de lehetőség kínálkozik fiatal tehetségek felfedezésére irányuló alkotótáborok támogatására is. Ezáltal átfogó képet kaptam az itteni művészeti életről. Saját alkotómunkámra természetesen hatással vannak a kárpátaljai tapasztalatok, az itteni művészekkel való találkozások, de gyakran visszanyúlok korábbi élményekhez is. A közelmúltban három évig Grúziában szolgáltam. Az ottani táj vad drámaisága, a kora keresztény templomok misztikumai hihetetlenül megragadott. Egy ott készült csodálatos fotó alapján évek óta egy nagyméretű grúziai tájképen dolgozom, amivel viszonylag lassan haladok, mert mostanában csak néha ülök a vásznon elé.

Beszélgőtársam tehát inkább tájképeket, csendéleteket fest. Mint mondta, sokan kérdezték már tőle, hogy portrékat miért nem? Am ez sem maradt ki a „repertoárjából”. Elsősorban az iránt érez készletet, hogy megörökítse a hozzá közel álló emberek arcvonásait, személyiségét.

– Amikor 2016-ban édesapám meghalt, felöltött bennem, hogy megfestem őt, némileg pótolva a veszteséget. Ez volt az első portrém. Am a tavaly augusztusban elhunyt édesanyámról még életében készítettem egy portrét. Az elvesztése még mindig fáj, de örömrre ad okot, hogy a családban megvannak a szép alkotásai, amelyek különböző internetes oldalakon is megtekinthetők.

– Milyen festőnek tartja magát? A festészet egyfajta hobbi vagy professzionális önkifejezés?

– Kétségtelen, hogy fizetést a hivatali munkámért kapok, a festészet inkább hobbi, mert nem ebből élek. Ez persze egyfajta szabadságot is ad: nem piacra termelek, nincsenek értékesítési kényszerek, annyi erőt és munkát fektetek a festészetbe, amennyit a szituáció megenged.

(Folytatása a 40. oldalon.)

Zubánics László

A Homonnai Drugeth család kiemelkedő nőtagjai a 16–17. században

(Folytatás. Elejét lásd lapunk előző számában.)

ZRÍNYI MARGIT

Homonnai Drugeth Antal korának egyik kevésbé ismert, ugyanakkor művelt személyisége volt. Báthori Annával kötött házasságából két gyermek, Miklós és Borbála maradt utána. A kis árvákat Viczmándy Mátyás és Hosszúmezei Balázs ungi alispán nevelték fel. Ők látták el a főispán kiskorúsága idején Zemplén vármegye kormányzását is. Mivel a fent nevezett urak a királyi párton álltak, János Zsigmond erdélyi fejedelem támadása idején rengeteg kár érte őket, s kénytelenek voltak Eperjes városában keresni menedéket. Ekkor rombolták le a fejedelmi csapatok Barkó várát is. Homonnai Drugeth Miklós 1561-ben tette le a főispáni esküt. 1563-ban I. Rudolf király pozsonyi koronázásán 30 fős bandériummal jelent meg. Itt ismerkedhetett meg a szigetvári hős, Zrínyi Miklós Margit nevű lányával, akit még az apa életében eljegyzett. A házasságra 1569-ben került sor.

Zrínyi Margit Zrínyi (IV.) Miklós tárnokmester, horvát bán Frangepán Katalinnal kötött házasságából született. Zrínyi lányai kiházasításával rokonságba került a magyar arisztokrácia legnagyobb családjaival: Ilona Ország Kristófhhoz, majd Balassi Istvánhoz, Katalin Thurzó Ferenc kamaraelnökhöz, majd Forgách Imréhez, Dorottya Batthyány Boldizsárhoz, Borbála Thurzó Elekhez, Orsolya Perényi Jánoshoz, másodsorra pedig Bánffy Miklóshoz ment feleségül. Magdolna első férje Telekessy István, második Joseph Johann Graf von Thurn volt. Mivel felesége halála után Zrínyi Miklós másodsor is megnősült (Rosenberg Éva cseh grófnőt vette feleségül), fiatalabb gyermekei a Batthyány-udvarban nevelődtek. „Azért én mindezeket s mind az többit ti nagyságoknak ajánlom és kérem, hogy te kegyelmed asszonyommal egyetembe oktassátok és tanítsátok őket, hogy az anyjuk nyomát kövessék és annak jó hírét nevét viseljék. Mostan nem tudtam, mit kellett volna velök adnom. Asszonyom önagysága meglátván, mi szükségük leszen, írjon és megszereztetem” – írja Zrínyi Miklós Batthyány Ferencnek.

Miután Zrínyi Miklós Szigetvár ostroma során életét veszítette, lányai házasságkötését fia, Zrínyi György szervezte, a meghívókat 1568. november 28-án küldték ki. A Monyorókeréken 1569. január 9-én megtartott (eredetileg hármast) esküvőre a királyt is meghívták, ami megbízottja („a

király képe”) révén képviseltette magát. Zrínyi György testvérei kiházasításával rokonságba került a magyar arisztokrácia legnagyobb családjaival (Ország, Balassi, Thurzó, Forgách, Batthyány, Perényi, Bánffy, Telekessy, Graf von Thurn).

Az ifjú pár Ungváron és az újraépített Barkó várban tartotta udvarát, illetve gyakran tartózkodtak Neveickén is. Zrínyi Margit Barkón alakította ki a Dunántúlon

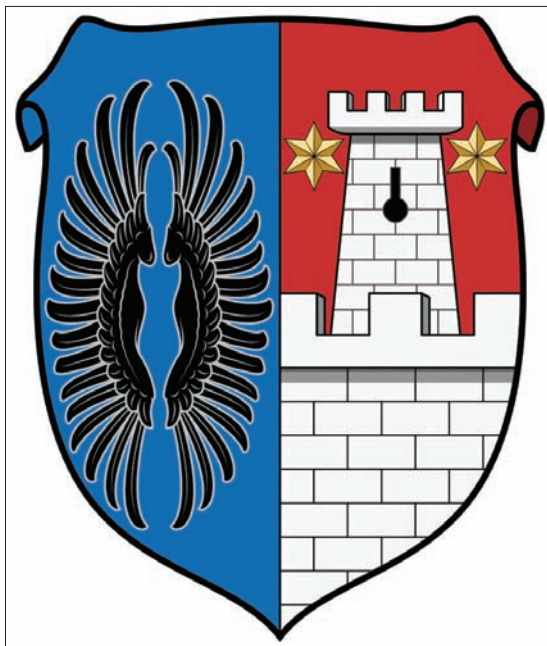
lőtt tutorokhoz/gyámokhoz (akik között első helyen a király, illetve annak képviselője, Rueber János felső-magyarországi főkapitány szerepelt), illetve a vármegyei hatóságokhoz. A szomszédok közül Báthori Miklós, Báthori István, Perényi György, Várday Mihály (valamennyien a közvetlen rokonság tagjai) és a nagyváradai püspök is az özvegy pártjára álltak, és felszólították Drugeth Istvánt, hogy ne háborgassa az özvegyet. 1582 júliusának végén az érintett vármegyék hatóságai törvényszéket tartottak. Ezzel kapcsolatban Zrínyi Margit így írt: „Tegnap volt törvény itt Ungvárott. Megbizonyítottam egynéhány száz emberrel igazamat. Az törvény kezembe adta volt az egész ungvári jószágot”.

Drugeth István azonban az ülést követően elfogatta az özvegy hűséges jobbágyait, és az uradalmat is elfoglalta. Maga Zrínyi Margit gyermekeivel együtt nővérehez, Katalinhoz (Forgách Imrénéhez) menekült Biccseire. A királyi törvényszék előtt hatalmaskodás vádjával beperelte Drugeth Istvánt. Sógorának, Batthyány Boldizsárnak így írt: „Könyörgök te kegyelmednek, hogy megtekintse Istent és az én gyámoltalanságomat, ne hagyjon köztük, az egy élő Istenre! hanem támadj mellettem uram, az igazban! Fájjon az én gyalázatomban és nyomorúságomban árvaímmal egyetemben te kegyelmednek is...”

Ezenközben a megyei törvényszék másodízben is összegyűlt Ungvárott. A második vármegyei törvényszéki ülésre már Drugeth István is felkészült.

Az özvegyet támogató ungi nemességet megfélemlítette, annak vezetőit, mint Palágyi Gáspár alispánt az esküdekkel együtt börtönbe vetette. Ugyanezen sors várt Debrekőzy János deákra, Zrínyi Margit ügyvédjére is: elfogatta és börtönbe zárva halállal fenyegette. Nem csoda, hogy ilyen körülmények között a vármegyei bíróság ezúttal Homonnai Drugeth István javára döntött. A királyi táblán elindított rágalmazási pert Zrínyi Margit meg is nyerte, de Drugeth István hallani sem akart a birtokok átadásáról. Végül is Rueber János felső-magyarországi főkapitánynak kellett katonai karhatalommal közbeavatkoznia. Maga az uralkodó (I. Rudolf király) 1586 májusában, illetve szeptember 17-én királyi végzést bocsátott ki, amelyben elítélte Drugeth István tetteit.

Nem sokkal ezután Homonnai ismét kiűzte az özvegyet Ungvárról. A család Barkó várban húzta meg magát. Innen levelet intézett rokonaihoz, Zrínyi Györgyhez és Batthyány Boldizsárhoz. Az 1587. ➤

A Zrínyi család címere

már nagy hagyományokkal rendelkező főúri udvartartás rendjét. Ebben az időszakban került a Homonnai-udvarba Martonfalvi Imre deák is.

1579-ben a vitézi erényekkel megáldott főúr a törökkel vívott csatában fogságba esett. A családnak és Zemplén vármegyének sikerült ugyan kiváltania, de betegent tért haza a fogságból, és 1580-ban elhalálozott. Végrendelete 1580. augusztus 30-án kelteződött Homonnán. Házasságukból három lány, Anna, Erzsébet és Borbála született. Homonnai Drugeth Miklós felesége és gyermekei gyámságát többek között unokatestvére, István gondjaira bízta. Drugeth (V.) István, a korszak későbbi nagy katonájának neve a korai időszakban azzal a hatalmaskodással kapcsolódik össze, amelyet a gondjaira bízottakkal szemben követett el. Előbb elvette az özvegytől férje végrendeletét, majd módszeresen hozzálátott birtokai elvételéhez.

Zrínyi Margit kétségbeesetten fordult rokonaihoz, a férje végrendeletében kije-

► szeptember 17-én Joó László nevű főember szolgáját küldte Batthyányhoz perének irataival, és arról tudósította, hogy a vármege az országgyűlés elé terjesztette ügyét: „Istent imádok kegyelmedért, jöjjön el a gyűlésre és informálja öfelségét”. Batthyány fel is szólalt, amit Zrínyi György is megköszönt neki. Bár a királyi tábla a javára döntött, ez helyzetén nem javított. 1588-ból származik Zrínyi Margit egyik utolsó levele, amelyben arról panaszkodik, hogy Drugeth István elhajtatta az jobbágyainak ökreit szántás közben. Lányai házasságát nem érthette meg, valószínűleg ebben az évben érthette a halál, mivel a továbbiakban nem tűnik fel az oklevelekben.

TÖRÖK FRUZZSINA

Az enyingi Török család ismert őse a keményfalvi Török György fia Török Ambrus, Mátyás király uralkodása idején Sopron vármege főispánja. A királytól a Somogy vármegei Szigetvárt kapta adományként, 1479-ben a szőrényi bán tisztségét viselte. Ambrusnak két fia volt, András és Imre. A család férfi tagjai a későbbiekben is magas hivatalokat viseltek.

Bálint, Ambrus unokája (Imre fia) jelentős birtokszerző volt, a Habsburg-Szapolyai kettős királyság zűrzavarait kihasználva gyarapította vagyonát. Egyike a gyermek II. (Szapolyai) János király gyámjainak. 1541-ben Buda török általi elfoglalása során fogságba került, életét a nevezetes Héttoronyban fejezte be.

Bálint fia, Török Ferenc guthy Ország Borbálával kötött házasságából István, Zsuzsanna (Nyáry Pálné) és Fruzsina született. Az utóbbit Homonnai Drugeth István, az északkeleti országrész egyik legnagyobb birtokosa vette feleségül. A menyasszony is előkelő rokonsággal és hatalmas hozománnyal bírt anyai öröksége révén. Édesanyja, guthy Orzágh Borbála, örökölte férfiágon kihalt családja birtokainak nagy részét, köztük a diósgyőri uradalmat (Miskolc városával).

Orzágh Borbála előkelő rokonsággal büszkélkedhetett. Fivére, Kristóf, a család utolsó férfitagja Zrínyi Ilonát, a szigetvári hős lányát vette feleségül. Nővére, Ilona Perényi Gábor országbíró felesége, a sárospataki uradalom birtokosa. Édesanyja, Pekry Anna később feleségül ment Losonczy Istvánhoz, Nógrád vármege főispánjához, Temesvár későbbi védelmezőjéhez. Ebből a házasságból Losonczy Fruzsina (Báthori Miklós felesége) és Losonczy Anna (Ungnád Kristóf felesége), Balassi Bálint műzsája született. Apai ági örökségként (a nagy vagyonszerző Török Bálint fia, Török Ferenc pápai főkapitány) a debreceni uradalmat vitte a házasságba.

Amikor 1599-ben Drugeth István, Zemplén vármege főispánja, „a ki számtalan sok csatából sebtelenül vágta ki

magát”, hosszas betegség után a család homonnai várkastélyban meghalt, legidősebb fia, (II.) László levéllel fordult Bocatius János kassai főbíróhoz, amelyben felkérte, hogy atyja részére sírverset és sírfeliratot fogalmazzon: „Igen tisztelt férfiú, nagyon kedves volt tanítóm! (a levélből kitűnik, hogy ő maga és öccse, Bálint korábban Bártfán, illetve Eperjesen Bocatius tanítványa lehetett). Nem kételkedem abban, hogy Uraságodnak bizonyosan tudomására jutott, hogy az én kedves jó atyám, Nagyságos Homonnai Drugeth István, Zemplén- és Ungvár megye főispánja, az élők sorából elköltözött. Ő a mi magyar hazánknak, országunk királyának, nem egy hadjárat alkalmával, testének, életének, vére ontásának kímélése nélkül, készségesen és hűségesen állott szolgálatára. Azon kívül katonai képzettségére nézve sem volt

A Török család címere

utolsó Magyarország többi nagyjai és mágnásai sorában. Megérdemli tehát, hogy róla halotti versek énekeljenek. Vers írás dolgában pedig Felső Magyarországnak ezeken a részein nem ösmervén senkit mást, a ki Uraságodnál pompásabban verselne, – indítatván Uraságodnak hozzám való jószágától, bizodalmasan kérem önt stb. Kelt Hosszumezőn levő udvarunkból 1599. márc. hó 2-án. Uraságodnak lekötelezett jóakarója: Homonnai Drugeth László”.

A Bocatius által írt sírversek 1599-ben Bártfán nyomtatásban is megjelentek (ezeket valószínűleg a temetési szertartás során osztották szét). A szövegben az író utal a Drugeth család itáliai származására, Drugeth István kiemelkedő tetteire, illetve felmenőire is. Az ungvári vár kápolnájában eltemetett Homonnai Drugeth István sírfel-

iratát Bocatius latinul így fogalmazta meg: „Vándor, kit utad erre vezet, im' lássad, legyőzte a kegyetlen halál azt a férfit, kít Trácia (t. i. bolgár és román) nem bírt legyőzni a had erejével. Kérdezed, hogy ki volt? Hogy: német, auzon (t. i. ősz itáliai) hunn, szittyia, trák? Ne kérdezd. Menj bár a föld kerekén ellenlábásainkig, a garamantokhoz, a legkeletibb Indiákig, ha kérdezed, ki fekszik itt, ki volt ő: megmondják neked. Német, géta, pannon, török, talián, szláv, orosz ezt a mi Drugethunkat ösmerték tetőtől-talpiglan.”

A korabeli temetési menetek egyik fontos kelléke az epitáfiumcímer mellett a temetési (vagy halotti) zászló volt. Bocatius erre is megfelelő verset szerkesztett az alábbi (szintén latin nyelvű) szöveggel: „Drugeth István fekszik ez alatt a fekete márvány alatt, vitézségéről messze földön híres, Hadúr előtt is tiszteletben állott. A felülmúlhatatlan férfitűt gyászolja a közkegyelet: a nagy császártól kezdve az egész magyar nemzet”.

Drugeth István és Török Fruzsina házasságából két fiú, a már említett (II.) László és (I.) Bálint született. Az apa halála után az idősebb fiúra várt Zemplén vármege örökös főispáni tisztsége, amellyel kapcsolatban Bocatius így ír egyik levelében: „Accipe laus Comitum, flos inclyte, prima parentis Gloria, Drugethiae maxime stirpis honos, stb” („Főispánok dísz, ékes virágszál, szülődnék első dicsősége, a Drugeth-nemzetségnek legfőbb büszkesége, fogadd t. i. üdvözetemet!”) Azonban Zemplén vármege jegyzőkönyvei nem tartalmaznak megfelelő bejegyzést azzal kapcsolatban, hogy Homonnai Drugeth (II.) László letette volna a főispáni esküt. Temetéséről édesanyja tájékoztatta a vármegek nemességét: „Az én szerelmes fiamat is az nagyobbikat Homonnai Lászlót ma kilenc és tíz óra közeöt dell előtt az Uristen ez arnyek wylagbol, it Homonnan Közülönk ki vette, melynek temetesse és tisztessages el takarítása rendeltük lenni Unghvarat, ez keövetkezendő Bójt elő honak hatodik napjan, az wy Calendarium szerint...” – írta Kassa városának „Az nehai nagysagos Drugeth homonnai Istvannak meghagiot özvegye. az Nagysagos enyigi Thöreök Fruzsina aszony, 1600. január 19. Homonna”.

A következő főispáni beiktatásra 1600. május 3-án került sor, amikor az akkor 22 esztendőes Homonnai Drugeth Bálintot Zemplén városában beiktatták a vármege vezetésébe, s megfogadta, „hogy főispáni tisztét hűséggel és igazsággal fogja viselni”.

Török Fruzsina a továbbiakban nem tűnik fel a forrásokban, valószínűsíthető, hogy valamikor ekkor kerül sor a halálára. Férje mellett az ungvári vártemplom kriptájában temették el.

(Folytatjuk.)

Elvesztett Ungvár

Kerekes István orvos élettörténete

Dr. Kerekes Istvánt Ungváron a szegények orvosának nevezték, és pedig azért, mert nem tagadta meg senkitől a segítséget a betegektől soha nem kért pénzt, ha látta, hogy nincs. A szegényekkel szembeni ilyen elvi magatartásának oka nagyon egyszerű volt: István emlékezett nehéz gyermekkorára és betegségben elhunyt édesanyjára. Anyja halála után döntött úgy, hogy felnőtt korában biztosan orvos lesz, és segít az embereken. Így is történt: dr. Kerekes háza a Széchenyi (ma Korjatovics) téren sok éven át olyan hely volt, ahová segítségért jártak az emberek.

Kerekes István 1858. szeptember 19-én született Kereknye (ma Koritnyani) községben. Apja sorsa rejtélyes, feleségét és 4 gyermekét ismeretlen okokból elhagyta és eltűnt. Az anya egyedül maradt a gyerekekkel (ekkor a család már Ungváron élt). Hamarosan súlyosan megbetegedett és meghalt. Szabó doktor szavai bevésődtek a kis István emlékezetébe: „Korábban kellett volna engem hívni”. A doktort azért nem hívták korábban az anyjához, mert ő nem akarta, tudta, hogy nincs pénze sem a vizitre, sem gyógyszerre. Így az asszony csendesen meghalt, és a kisfiú szilárdan elhatározta: orvos lesz, s meggyógyítja az embereket.

Az anyja temetésére eljött a nagybátyja Kassáról (ma Košice, Szlovákia), majd magával vitte a két legkisebb gyereket – Máriát és Istvánt (a nagyobbik fiú már egy másik városban tanult gimnáziumban, a középsőnek pedig egy debreceni kereskedelmi iskolában kellett volna tanulnia, de mindkét testvér nemsokára, fiatalon meghalt). Kassán a nagybátyja Kerekes Istvánt ingyenes katonai internátusba küldte, de a kisfiúnak ott nagyon rossz volt. Fizikailag gyenge és vékony fiú volt, nem szerette a katonai gyakorlatokat. Istvánnak nagyon hiányzott Ungvár, gyakran sírt éjszaka. Három év után úgy döntött, megszökik, amint megkapja a tanév elvégzéséről szóló bizonyítványt. Egy nyári reggelen így is tett: elvett egy kis kenyert és szalonnát, átugrott a kerítésen, és a közeli erdőbe szaladt. István már az esti órákban gyalog és útközben szekerekre felkerekedve elérte álmai Ungváriját.

Az első dolga az volt, hogy elment abba a házba, ahol egykor édesanyjával lakott. Szomszédja, Juliska észrevette, s nagyon örült, hogy újra láthatta a gyereket. Az elmúlt években megbánta, hogy nem fogadta be Istvánt, mivel a férjével nem született saját gyerekük. Az asszony felajánlotta a fiúnak, hogy maradjon velük. István örült. Minden nap elszaladt a Kálváriára, és édesanyja sírjánál megígérte neki, hogy

szófogadó lesz, jól fog tanulni, és mindenképpen orvos lesz.

Egy Thoma vezetéknévű szomszéd, akinek a gyermekeivel együtt nőtt fel István, segített megtenni az első lépést az álom megvalósulása felé. Thoma legidősebb fia, Szilárd épp gimnáziumba készült, ezért felajánlotta, hogy mindkét fiút beírta, és ebédet biztosít Istvánnak azzal a feltétellel, hogy vigyázni fog Szilárdra és segíti a tanulmányait. Mindkét fiú jó érdemjegyekkel

végzett a gimnáziumban. Szilárdot szülei a budapesti egyetemre küldték, István is vele tartott a fővárosba. Az idősebb Thoma fizette a szobát, amelyben a fiúk laktak, felesége pedig kolbászt, szalonnát és lekvárokat csomagolt nekik. Szilárd a jogi karra felvételizett, István – az orvosira. Mindketten diákok lettek, tanultak és dolgoztak, boldogok voltak, mint minden fiatal, aki előtt épp megnyílt a kapu a felnőtté válás felé.

Amikor Szilárd befejezte tanulmányait és hazautazott, István, akinek még egy évet kellett tanulnia, a Rókus Klinikára költözött (Budapest egyik legrégebbi kórháza a Szent Rókus Kórház). Ott más szegény diákokkal dolgozott együtt, és sokat tanult, hogy minden vizsgát jól teljesítsen, s végre megkapja a kívánt doktori oklevelet.

Amikor ez végül megtörtént, a Rókus Klinika felajánlott Istvánnak egy orvosi állást a nőgyógyászati osztályon. Beleegyezett, magasabb fizetést kapott és külön szobát. Pótlólagos éjszakai műszakokat vállalt, hogy legyen néhány szabad órája a nap folyamán. Azokat új hobbiójával, a po-

litikával töltötte. A fiatal orvos gyakran járt a Parlamentbe, ahol az erkélyen hallgatta a politikusok beszédeit (a polgárok számára ingyenes volt a belépés), és hevesen reagált, ha valaki szavaival vagy a szavazás menetével nem értett egyet. Érdekes, hogy István nem tudta átvenni az oklevelét, mert 30 aranykoronát kellett érte fizetni, és még nem volt lehetősége összegyűjteni. Az egyik parlamenti ülésen találkozott Barabás Miklós képzőművésszel, aki felajánlotta neki, hogy költözzön budai házába, és segítsen megbabolázni három tanulni nem akaró unokáját. Ezért a művész 30 aranykoronát ígért előre, hogy István kiválthassa a diplomáját. Így kötött ki a fiatal orvos Barabásék

házában, délig a kórházban dolgozott, ebéd után pedig a három fiút tanította.

Egy idő után egyik tanítványát katonai szolgálatra küldték Szarajevóba. Kerekes István is oda költözött, hogy vigyázzon rá. A fiatal orvos az ottani új kórházba jelentkezett, megnyerte a nőgyógyászati osztály főorvosi posztjára kiírt pályázatot.

István kedvelte Szarajevót, még a muszlim lakosság is tisztelettel viszonyult hozzá. Nyaralni Németországba, Törökországba utazott, de Konstantinápolyt szerette a legjobban.

Öt évig élt Szarajevóban, de mindig visszavágyott szülővárosába. Vissza akart térni, és nem állami pozícióban, hanem magánpraxisban kívánt dolgoz-

ni, hogy a politikába is bekapcsolódhasson.

Így is történt. Kerekes István 1892-ben visszatért Ungvárra, és ugyanezen év novemberében Ung vármegye tanácsa elfogadta orvosi oklevelét. István a Széchenyi téren bérelt egy lakást, és már 1893 elején megjelent a helyi sajtóban (az *Ung* c. lapban) egy közlemény: „Kerekes István doktor, aki a Budapesti Szent Rókus Kórházban és a Szarajevói Vakuf Kórházban dolgozott, megkezdte a betegek fogadását a Széchenyi tér 31. szám alatt Ungváron. A fogadás délig 11 órától 12-ig, délután 14 órától 15-ig tart.”

Kerekes doktor hazatérése egybeesett a kolerajárvány kitörésével, Csapon és Salamonban több beteg család is volt, ►

akikhez a fiatal szakembert küldték.

Nem félt, kezelte a betegeket, segített a szegényeknek, ahogy tervezte. De ez kevésnek tűnt számára. Láttá, hogy a szegények, ha betegek, ugyanúgy, mint régen, csak az utolsó pillanatban fordulnak orvoshoz, amikor már sokszor nem lehet rajtuk segíteni. Ezért István két zsidó orrossal, dr. Hercz Mórral és dr. Kemény Zsigmonddal kibérelt egy szobát, és ingyenes vizitet szervezett, ahol az orvosok felváltva fogadták a város szegény lakóit. Később ez a rendelő államilag biztosított hely lett, ahol Kerekes doktor naponta két órát dolgozott.

István nem sietett megházasodni, azt mondta, először szeretne pénzt gyűjteni, nehogy a gyerekei szegénységben maradjanak, ahogy az vele is történt. De egy nap a templomban felfigyelt egy lányra, aki nagyon szépen énekelt. Kelen Irma az erdőtanácsos 18 éves lánya volt. Nagyon jó modorú volt, Bécsben tanult. Amikor István megvallotta szerelmét, a lány azt válaszolta, hogy sem hozzá, sem máshoz nem akar férjhez menni, mert el akarja hagyni a várost. Azt tervezte, hogy Zágrába utazik, ahol énekelni tanul majd. A lány több mint egy évig nem volt Ungváron, s amikor visszatért, helyi híresség lett, gyakran fellépett világi eseményeken. István ez alatt az év alatt még inkább meggyőződött arról, hogy csak Irmát akarja feleségül venni. Türelmének meglett a jutalma: 1898-ban a 40 éves Kerekes István orvos oltár elé vezette Kelen Irmát, majd a Széchenyi téri lakásába vitte fiatal feleségét. Később, 1903-ban a házaspár Irma édesanyjával együtt megvásárolta a kétszintes házat Fiala Ferenc helyi üzletembertől, és ott éltek halálukig.

Kerekesék gyönyörű háza (1879-ben épült) a város kellős közepén elsősorban arról volt ismert, hogy ott lakott a „szegények orvosa”. A második emeleten volt a rendelője. Az első emeleten három üzlet volt, amelyek hasznot hoztak az orvos családjának.

Kerekes István vagyona évről évre gyarapodott, végre nem kellett félnie többé a szegénységtől sem neki, sem gyermekeinek. Már 1907-ben Ung vármegye száz legnagyobb adófizetője között szerepelt, a legvagyonosabb lakosok névsorában a 93. helyen állt, 1913-ban ezen a listán az 57. helyre, 1917-ben pedig már a 7. helyre került. Mivel a lista élén más orvos nem szerepelt, bátran kijelenthetjük, Kerekes István nemcsak a város, hanem az egész vármegye leggazdagabb orvosa volt. Vagyonát persze nemcsak a szaktudása gyarapította, hanem a hozzáértően befektetett pénz is. Üzlethe-lyiségeket bérelt, Gerényben nagy szőlője,

Ungváron pincéje volt, ahol a bort tárolta. A befizetett adók révén automatikusan a megyei tanács képviselője lett, ami egy újabb

álmat váltotta valóra – a politikába való bekapcsolódást, a közösség életében való aktív részvételt. Kerekes István több mint 30 éven keresztül városi képviselő is volt, a város központi kerületéből választották meg 1894-től kezdve.

Az 1911-es évtől a város második kerületéért (a jelenlegi központ a Szobrác és a Beresényi utcákkal) felelt, emellett Domonya, Gerény, Nevicek és több más falu orvosa is volt.

A korabeli újságokban gyakran szerepelt a neve: a Kis-Ungból halott csecsemőket halászott ki, megmentett egy fáról fakaróra zuhant fiút, öngyilkosokat és fuldoklókat élesztett újra. Nappal és éjjel is látogatta a betegeket, nyáron és télen egyaránt.

Egyszer, amikor egy hóviharban hintón hajtott egy beteghez Gerénybe, balesetet szenvedett: a hintó felborult, az orvos beleesett egy tuskés bokorba, súlyosan megsérült a keze. Nem sokkal ezután felesége, Irma megszülte várva várt fiukat (előtte a párnak három lánya született: Mária, Veronika és Ilona), így a város viccelődött, hogy Kerekes doktor egy túskebokor alatt találta meg fiát, Ferencet.

Az első világháború idején Kerekes Istvánt katonaozvosnak nevezték ki. A városban a háború elején nagyon nehéz volt a helyzet, tombolt a tífusz, sebesült katonák érkeztek. Később Kerekes doktor a Vöröskereszt kórházának főorvosa lett, ahol az első világháború végéig dolgozott.

Azután, hogy Ungvár csehszlovák fenntartóság alá került, dr. Kerekes különösen mélyült a politikában, a Keresztényszocialista Párt élére állt, aktívan védte a helyi magyarság jogát az állami tisztségek betöltéséhez és a városi képviselőben való részvételhez.

1932-ben a 74 éves Kerekes István volt a városi tanács legidősebb képviselője, de továbbra is mindenre jutott ideje az orvosi gyakorlatban és a politikában egyaránt. Am az életkora miatt 1935-ben mégis a visszavonulás mellett döntött, átadva helyét

fiának, Ferencnek, a munkácsi kórházból Ungvárra irányítottak édesapja helyére.

Valószínűleg nem kell részletezni, mennyire büszke volt Kerekes István a fiára, aki úgy döntött, hogy az ő útját követi (bár ő nem álmódzott róla gyerekkorától, mint édesapja, sőt más szakmákban is kipróbálta magát). Kerekes Ferenc a második világháború végéig a városi kórházban dolgozott, majd a szovjet időkben, 1949-től 1970-ig, azaz 21 éven át az ungvári egyetem orvosi karán tanított, több orvosnemzedéket képzett szakemberré.

Édesapja ekkor már nem volt az élők sorában – 1945 októberében elhunyt. A család mindkét háza – a jelenlegi Korjatovics téren és a Fedinec utcában – elnéptelenedett, a rokokók közül már senki sem lakott Ungváron. 1976-ban Kerekes Ferenc is elhatározta,

hogy Magyarországra költözik. Abban az időben mindhárom gyermeke ott élt, köztük fia, Ferenc – a harmadik nemzedék a Kerekes doktorok dinasztiájában. Ő volt az, aki elmesélte nekünk nagypapa életének csodálatos történetét – a történetet egy szegény árva fiúról, aki eszének, kitarásának és a jó emberek segítségének köszönhetően elérte mindazt, amiről álmódott.

Az ungvári Kerekes család történetét a házaikról szóló történettel szeretnénk befejezni. A Korjatovics téren található épület a rekonstrukció után az Atlant Szálloda lett. A másik házat pedig, amelyet egykor Kerekes István vásárolt gyermekeinek (a Fedinec u. 40. szám alatt), a hetvenes években át kellett adni az államnak, másképp Kerekes Ferenc családját nem engedték Magyarországra költözni. Annak ellenére, hogy a Kerekesek közül több évtizede senki sem él a városban, emléküket megőrizték. Az Atlant Hotel homlokzatán Kerekes Istvánnak szentelt emléktábla található, fiára, Ferencre pedig mindmáig szeretettel emlékeznek az általa képzett orvosok.

Tetyana Literáti/Rehó Viktória

Kárpátaljai csapat is részt vett az idei Hungarikum Vetélkedőn

Értékek, kincsek, közösségek a Kárpát-medencében címmel hirdették meg idén a Kárpát-medencei Hungarikum Vetélkedőt Magyarországon. A versenyt a lakiteleki Népfőiskola, a Magyar Országgyűlés, a Hungarikum Bizottság és a Nemzeti Művelődési Intézet támogatásával szervezték meg 7–10. osztályosok számára. Idén rekordszámú, 485 csapat jelentkezett a megméretetésre. Közülük a vármegyei/nemzetrészes vetélkedőn első helyezést elért csapatok jutottak tovább a június 2-án Balatongyőrön megtartott döntőbe. Külön-külön szekcióban 16 általános iskolai és 11 középiskolai csapat mérte össze tudását a magyar értékek ismeretéből.

Kárpátalját a Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület támogatásával a Sztojka Lányok képviselték (Demkó Andrea, Sárközi Johanna, Tóth Barbara), akik a Karáczfalvai Sztojka Sándor Görögkatolikus Líceum 6. A osztályos tanulói.

A vetélkedő kezdetén V. Németh Zsolt, a magyar életmód és nemzeti értékeink védelméért felelős miniszterelnöki biztos, a Hungarikum Bizottság tagja köszöntötte a résztvevőket. Dr. Andréka Tamás,

az Agrárminisztérium közigazgatási államtitkára a jelenlévő diákokat munkatársainak nevezte, hiszen a versenyzők a hungarikumról és a kiemelkedő nemzeti

értékekről megszerzett tudásukkal, az értékekről készített kisfilmjeikkel, hanganyagaikkal és bemutatóikkal maguk is hozzájárulnak az értékek összegyűjtéséhez, megmaradásához.

Az egész napos vetélkedőn elméleti és ügyességi képességeikről is tanúbizonyságot tehettek a csapatok. A szervezők olyan feladatokat elé állították őket, mint egy-egy helyi érték bemutatása, kvízzjáték,

a helyszínre elhozott magyar kutyafajták felismerése, íjászat, kürtöskalácssütés, labirintusból való kitalálás, ételfelismerés, Teqball-játszma. Emellett solymászat- és Teqball-bemutató, népviseletben történő fotózás, huszárokkal való találkozás és hungarikumtárlat tette még izgalmasabbá a napot. A diákok munkáját öttagú zsűri értékelte Csengei Ágota, a zalaegerszegi Mindszentyneum tagintézmény vezetője elnökletével. A vetélkedő műsorvezetője Varga Viktor énekes volt. Az ő konferálása mellett tudhatták meg a végeredményt a diákok.

Mielőtt kihirdették az általános iskolások, valamint a középiskolások egy-egy szekciójának első három helyezettjét, valamennyi csoport emléklapot és ajándécsomagot vehetett át. Emellett különdíjat is kapott egy-egy induló, köztük a Sztojka Lányok csapata.

Az általános iskolások közül első helyet a Vas vármegyei Kurucok gyöngyei szerezték meg, másodikok lettek a délvidéki Tiszamenti lányok, a harmadikok pedig a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei KungariKUNOK.

A középiskolások között az első helyen a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei TELEKI csapat végzett, második a Hajdú-Bihar vármegyei Magyar Argus lett, harmadik helyezést értek el a Komárom-Esztergom vármegyei Örök Értékkörzők.

Marosi Anita,
a Sztojka Lányok felkészítő tanára

Küldjön egy képet!

A mellékelt fotón a beregszászi református ifjúsági vegyeskar látható, a karvezető Forgón Pál tiszteletes (a képen az első sorban középen ül). A felvétel 1937-ben készült a Kálvin téren, a református templom mellett (a háttérben a beregszászi főiskola jelenlegi épülete). Az archív fényképet a beregszászi református gyülekezet bocsátotta rendelkezésünkre.

A Kárpátaljai Hírmondó szerkesztősége továbbra is várja a régi fotókat. Arra kérjük olvasóinkat, lapozgassanak fényképalbumukban, és ha találnak olyan felvételt, amely közérdeklődésre tarthat számot, osszák meg másokkal is kincseiket, hiszen ezek a képek mára már kordokumentum értékűek.

ELISMERÉSEK

* Magyar állami kitüntetések adtak át április 12-én Kárpátalján. A Novák Katalin, Magyarország köztársasági elnöke által odaítélt elismeréseket Ijgyártó István, Magyarország kijevi nagykövete és Bacskai József, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának főkonzulja adta át a beregardói Perényi Kultúrkúriában.

Magyar Ezüst Érdemkeresztet kapott:

Babják Edit, a Beregszászi Városi Tanács Oktatási és Művészeti Osztályának vezetője a kárpátaljai magyar nyelvű oktatás fenntartása és színvonalának megőrzése, valamint az anyanyelv ápolása érdekében végzett odaadó munkája elismeréseként;

Bátori József, az Ungi Református Egyházmege főgondnoka a kárpátaljai magyar közösség életkörülményeinek javítása érdekében végzett odaadó munkája elismeréseként;

Bakancsos László, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség elnökségi tagja a kárpátaljai magyarság politikai, gazdasági és szociális érdekek képviseletében betöltött szerepe, valamint a helyi magyar közösségek kulturális és sportéletének fejlesztése, illetve a fiatal generációk nevelése érdekében végzett példaértékű tevékenysége elismeréseként.

Magyar Arany Érdemkeresztet kapott:

Györke Róbert, a Nagygejőci Gimnázium igazgatója, a KMKSZ helyi alapszervezetének elnöke a kárpátaljai magyarság

nöke a Kárpátalján élő árva, illetve nehéz sorsú gyermekek felkarolása érdekében a kárpátaljai nevelésszülői hálózat kiépítése és fejlesztése terén végzett lelkiismeretes szolgálata, illetve a család típusú gyermekotthonok megalapításában betöltött szerepe elismeréséül;

Szarvas Gábor, a Lvivi Nemzeti Művészeti Akadémia tanára, a Lemberg Magyarok Kulturális Szövetségének alapítója és elnöke a Lembergben élő magyar közösség szolgálatában és kulturális értékeinek megőrzésében, illetve a magyar-ukrán kapcsolatok előmozdításában vállalt szerepe, valamint a Lemberg megye területén található magyar emlékhelyek létrehozása és gondozása érdekében végzett több évtizedes tevékenysége elismeréseként.

* *Kazinczydíjat* vehetett át **Kátón-Mironova Berta**. A tanár-nő meghatározó szerepet tölt be Kárpátalja kulturális-oktatási életében, tevékenysége, kitarása, rendíthetetlen hite példaértékű a honi és az elszakított területek tanár-társadalma előtt. 2003 óta szervezi a *Szép Magyar beszéd* verseny kárpátaljai döntőjét, növendékeivel rendszeresen eredményesen részt vesz az anyanyelvi versenyek döntőin, jól felkészített tanulóit Kárpátmedencei összevetésben is megállják a helyüket.

* A Magyar Művészeti Akadémia 2023-ban újonnan megválasztott levelező tagja lett má-

sok mellett az ungvári **Szarvas Péter** elismert építész.

* A Magyar Művészeti Akadémia nem akadémikus köztestületi tagjainak száma 8 kárpátaljai alkotóval bővült. Felvételt nyert: **Dupka György**, **Finta Éva**, **Marcásák Gergely** (Irodalmi tagozat), **Hidi Endre**, **Kopriva Attila**, **Matl Péter** (Képzőművészeti tagozat), **Pál István**, **Pál Lajos** (Népművészeti tagozat).

* Ratkó József-díjat adományoztak **Dupka György** írónak, szerkesztőnek, történésznek a kárpátaljai magyarság megma-

radásáért kifejtett sokrétű kulturális és irodalmi tevékenységéért, különös tekintettel

a II. világháború idején elhurcolt magyarok sorsának dokumentatív feltárására, a rájuk vonatkozó vagy tőlük származó iratok közzétételére, valamint irodalomszervező, írói és a magyar nyelvet s identitást társadalmi szervezetekben védő vezetői munkásságára. A díjat a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárban Seszták Oszkár, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Közgyűlés elnöke és dr. János Zoltán irodalomtörténész adták át.

* A **Matl Péter** szobrászművész munkásságát bemutató album (**Sárba Katalin** szerkesztésében) a *Szép Magyar Könyv 2022.* versenyen kiérdemelte Orbán Viktor miniszterelnök különdíját, amelyet 2023. június 8-án, az Ünnepi Könyvhét nyitó rendezvényén (Budapest, Vörösmarty tér) vett át a művész és a szerkesztő.

* **Dr. Váradai Natália** történész, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Történelem- és Társadalomtudományi Tanszékének docense kapta idén a Lőrincz Csaba Díjat. A Kisebbségekért – Pro Minoritate Alapítvány által 2009-ben alapított díj Lőrincz Csaba emlékét őrzi és szellemiségét ápolja, olyan személyek (kutatók, írók, újságírók) kaphatják, akik

kiemelkedő külpolitikai, nemzetpolitikai tevékenységet folytatnak. A díjat Németh Zsolt, a magyar Országgyűlés külügyi bizottságának elnöke és Tárnok Mária, a Kisebbségekért – Pro Minoritate Alapítvány elnöke adta át Budapesten, a Petőfi Irodalmi Múzeumban. Váradai Natália munkásságát Bocskor Andrea európai parlamenti képviselő méltatta.

megmaradása, illetve anyanyelvű oktatásának biztosítása iránti elkötelezett munkája elismeréseként;

Marosi István, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Görögkatolikus Lelkésztségének vezetője és az Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégium vezetője tudományos és ismeretterjesztő munkája, valamint a kárpátaljai közép- és felsőfokú oktatás intézményrendszerének fejlesztésében vállalt szerepe elismeréseként;

Sipos Géza, a Sámuel Alapítvány el-

MÁRCIUS

Március 1. *Tavaszi* címmel nyílt kiállítás az Ungvári Magyar Házban Turák Angéla festményeiből és dekoratív hűsvéti tojásaiból. A művészno egészségi állapota miatt személyesen nem tudott jelen lenni a kiállítás megnyitóján. Az eseményt dr. Zubánics László, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke nyitotta meg, aki bemutatta az alkotót, beszélt munkásságáról. A család képviselőjében Turák Angéla fia, dr. Jacina György, a Kárpátaljai Megyei Novák Endre Kórház igazgató-főorvosa és testvére, dr. Turák József osztották meg gondolataikat a jelenlévőkkel.

Március 2. Élő irodalom – Shrek Tímea író és Marcsák Gergely költő látogatott el a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kótyuk István Filológia Campusára. A művészpár irodalmi pályájuk kezdetéről, megjelent kötetekéről, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság megalakulásáról és jelenéről beszélt a főiskola hallgatóinak, majd felolvastak műveikből.

Március 3–5. *Rendek között, vonók mögött – népzenei sorsok a XXI. századból* elnevezésű előadásával a Kolozsvárról és környékéről érkezett, tíz főből álló zenekar a beregszászi színházban, majd Eszenyben és Munkácson elevenítette meg a Kárpát-medence különleges népzenei örökségét.

Március 8. Csontos Gyula 1883. március 8-án született Munkácson. Születésének 140. évfordulóján a Munkácsy Mihály Magyar Házban állított neki emléket szülővárosának magyar közössége. A dombormű és emléktábla Matl Péter munkácsi szobrászművész alkotása. Az ünnepségen a helyi magyarok mellett magyar diplomaták, a megyei, járási és helyi tanácsok képviselői, valamint a magyar társadalmi szervezetek vezetői is tiszteletüket tették. Köszöntőbeszédet mondott Tarpai József, a magyar ház igazgatója, Cseh Áron ungvári magyar konzul, Matl Péter szobrász. Kornya István, a Nemzeti Színház művészeti műhelyének tagja, a Nemzeti Magazin főszerkesztője a Nemzeti Színház társulatának és Vidnyánszky Attila főigazgatójának az üdvözlését tolmácsolta. Az emléktáblát Tarpai József, Cseh Áron vezető konzul, Kornya István és az alkotó, Matl Péter leplezte le. Közreműködtek a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház művészei, akik a Mónus Dóra által összeállított előadással idézték fel Csontos Gyula életének legfontosabb eseményeit.

Március 14. Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc 175. évfordulója alkalmából kiállításnyitónal egybekötött ünnepi megemlékezésre került sor Magyarország Ungvári Főkonzulátusán. Az egybegyűlteket Albertné Simon Edina konzul asszony köszöntötte, majd a *Himnusz* közös éneklését követően Bacskai József főkonzul mondott köszöntőt a

nemzeti ünnep alkalmából. A magyar Országgyűlés Petőfi Sándor születésének 200. évfordulója alkalmából Petőfi-emlék-évet hirdetett a 2022/23-ra. Magyarország Ungvári Főkonzulátusa Balla Pál festőművész a témához kapcsolódó alkotásaiból összeállított tárlattal emlékezik a nemzet költőjére. Fuchs Andrea, a Magyar Értelmiségi Kárpátaljai Közössége Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének alapító tagja és titkára méltatta Balla Pál (1930–2008) festőművészt, aki egykoron rajztanára is volt. A rendezvényt az Ungvári 10. Számú Dayka Gábor Magyar Tannyelvű Középiskola diákjainak tematikus műsora színesítette.

Március 14. Ünnepi megemlékezést szervezett a Beregszászi Keresztény Értelmiségi Szövetsége az 1848–49-es magyar forradalom és szabadságharc kitörésének 175. évfordulója alkalmából. A rendezvénynek a Pásztor Ferenc Községi és Zarándokház adott otthont.

Március 15. Az Ukrajnában zajló háború miatt Ungváron szűk körű, csendes koszorúzással méltatták az 1848–49-es forradalmat és szabadságharcot, s annak hőseit. Magyarország ungvári főkonzulátusának munkatársai, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség vezetői, a magyarságszervezetek képviselői helyezték el koszorúikat és virágaikat a Petőfi-szobornál.

* Az Ungvári Nemzet Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetének megújult diákönkormányzata ünnepi előadással méltatta az 1848–1849-es forradalom hőseit. A kárpátaljai születésű Magyar Árpád István képzőművész kiállítását Zubánics László, az UNE UMOTI tanszékvezetője nyitotta meg. A magyar történelmi alakokat ábrázoló képkiallítást az intézet ajándékolta.

* A beregszászi magyarság ökumenikus istentiszteletre gyűlt össze a város római katolikus templomában, ahol Molnár János római katolikus püspöki helynökesperes és Taracközi Ferenc református lelkipásztor osztotta meg gondolatait a megjelentekkel, majd az ünnepet méltatók a kétszáz éve született forradalmár, költő, nemzeti hős, Petőfi Sándor szobránál hajtottak fejet és helyezték el az emlékezés koszorúit, tisztelegve a márciusi ifjak és az 1848–49-es magyar forradalom és szabadságharc hőseinek emléke előtt.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán is megemlékeztek az 1848–49-es forradalom és szabadságharc évfordulójáról. A rendezvény Petőfi Sándor *Nemzeti dal* című költeményével kezdődött, a verset Nagy Jónatn főiskolai hallgató szavalta el. Bacskai József, az ungvári főkonzulátus főkonzulja tolmácsolta Orbán Viktor, Magyarország miniszterelnökének honfitársaihoz intézett szavait.

* Badalóban ünnepi istentisztelet keretében emlékeztek meg az 1948–49-es

forradalom és szabadságharc évfordulójáról, majd megkoszorúzták a református templom külső falán 1938-ban elhelyezett Petőfi-emléktáblát.

* Nagyszülősen csendes koszorúzással emlékeztek meg az 1848–49-es forradalom és szabadságharc dicső napjairól báró Perényi Zsigmondnak, a szabadságharc vértanújának szobránál.

* Visken is megemlékeztek az 1848–49-es forradalomról és szabadságharcról. Az intézmények és civil szervezetek képviselői a református templom előtti téren tartottak megemlékezést.

* Az egykori máramarosi koronavárosban, Técsön ünnepi istentisztelet keretében emlékeztek meg az 1848–49-es forradalom és szabadságharc 175. évfordulójáról.

* Aknaszlatina zsúfolásig megtelt római katolikus templomában színvonalas ünnepi műsorral emlékeztek meg a szabadságharc hőseiről.

* Gyertyánliget magyarsága is összegyűlt, hogy megemlékezzen a forradalom és szabadságharc 175. évfordulójáról.

Március 16. Jana Palincsak fiatal festőművész első ízben jelentkezett önálló kiállítással Munkácson, a Munkácsy Mihály Magyar Ház kiállítótermében. Jana Palincsak, a Dombóvi Művészeti Iskola tanára nyerte el idén a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) ösztöndíját a zugói templom ikonosztól készült festményével, amely mű ugyancsak látható volt a festőművész kedvenc színeire utaló *Ultramarinkék* című kiállításon.

Március 16. A Kárpátaljai Magyar Nagycsaládok Egyesülete (KMNE) a magyarok nemzeti ünnep alkalmából *Emlékezzünk március 15-re!* címmel alkotói pályázatot hirdetett, amelyre több mint száz pályamunkát küldtek be a tagcsaládok Kárpátalja különböző településeiről. A legtalálékonyabbak március 16-án kapták meg jutalmukat a beregszászi Pásztor Ferenc Községi és Zarándokházban szervezett ünnepélyes díjátadón. Köszöntőbeszédet mondott Tarpai József, a KMNE elnöke, Kardosné Gyurkó Katalin, a Nagycsaládok Országos Egyesületének (NOE) elnöke, dr. Varga-Bajusz Veronika, a Kulturális és Innovációs Minisztérium felsőoktatásért felelős helyettes államtitkára.

Március 18. Bartók Béla zeneszerző, zongoraművész, népzene kutató születésének 142. évfordulója alkalmából „*Erdő mellett nem jó lakni...*” címmel szervezett népdalszemlét a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) a felső-Tisza-vidéki magyar tannyelvű és vasárnapi iskolák növendékei számára. A rendezvénynek a rahói Magyar Ház adott otthont. Köszöntőbeszédet mondott Benedek Imre, a KMPSZ alelnöke, Ajben István, a gyertyánligeti hétvégi vasárnapi iskola vezetője, Keszler Mária, a KMPSZ Rahói Járási Szervezetének elnöke. A népdalszemlén összesen 52 gyermek vett részt. Fellépéseiket

☛ követően a Kőrösmezői Középiskola növendékei a március 15-re készített ünnepi műsorukat adták elő.

Március 18. Két év után újra jelenléti formában, Beregszászon találkoztak a 27. „Által mennék én a Tiszán...” kárpátaljai népdaléneklési verseny résztvevői a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) szervezésében. A program szakmai partnere 2017-es megalakulása óta a Hagyományok Háza Hálózat – Kárpátalja. A verseny zsűrijét idén Bárdosi Ildikó, a Nyíregyházi Művészeti Szakgimnázium oktatója, Pál Eszter, a Magyar Állami Népi Együttes és a Szalonna és Bandája szólistája, Juhász Erika, a Nyíregyházi Egyetem Zenei Intézetének mesteroktatója, valamint Pál Lajos, a verseny elindítója, Magyarország érdemes művésze, népzene-tanár alkották.

Március 19. Megújult köntösben láthatta újra Gogol *Háztűznéző* című darabját a közönség a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház társulatának előadásában. A vígjátékot a színház alapítója, Vidnyánszky Attila rendezte. A premier különlegessége az volt, hogy a háborús helyzetre való tekintettel a férfiszerepeket is nők játszották.

Március 21. A Nemzetstratégiai Kutatóintézet az elmúlt évekhez hasonlóan idén is nagy sikerrel rendezte meg a Kárpát-medencében, illetve a világban szétszórtan élő, valamennyi magát magyarnak valló óvodás, diák és egyetemista számára a magyar zászló és címer tárgykörben kiírt rajz- és esszépályázatot. A pályázók idén – Petőfi Sándor születésének bicentenáriuma, valamint Kőlcsey Ferenc *Hymnus*, a *Magyar nép zivataros századaiból* című költeménye megírásának ugyancsak 200. évfordulójára emlékezve – az „*Isten, áldd meg a magyart!*” jelmondat mentén is benyújthatták alkotásaikat. Kárpátalján a háborús helyzet sem szegte a gyerekek és fiatalok alkotókedvét, s szép számban küldték be pályaműveiket mindkét kategóriában. A díjazott alkotásokból ideiglenes tárlat nyílt Magyarország Ungvári Főkonzulátusán. A díjátadó ünnepségen köszöntő beszédet mondott Bacskai József főkonzul, Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke, az orosz–ukrán háború nemzetpolitikai hatásainak stratégiai elemzéséért és nyomon követéséért felelős miniszteri biztos, a pályázat védnöke, Csáky Csongor, a Rákóczi Szövetség elnöke. A rendezvényt az Ungvári Művészeti Iskola diákjainak műsora színesítette. A díjazottak értékes ajándékban részesültek.

ÁPRILIS

Április 1. Nyílt napot szervezett a Munkácsy Mihály Magyar Ház. Az egész napos program keretében sor került a történelmi Osztrák–Magyar Bank épülete és a bankmúzeum bemutatására, valamint a tetőtéri kiállítóterem megtekintésére,

s az érdeklődők húsvéti kézműves foglalkozásokon is részt vehettek. A nyílt nap hivatalos megnyitóján a látogatókat Pfeifer Anita, az intézmény kulturális menedzsere köszöntötte. A Magyar Ház vezetősége azt vallja, hogy a kultúrában nincsenek határok, mint kulturális központ örömmel fogadják az ukrán, magyar vagy bármilyen más nemzetiségű látogatókat, s ennek jegyében a nyílt naphoz fűződő programok és foglalkozások is két nyelven zajlottak.

Április 2. Nagydobronyban virágvasárnap tiszteletére felállították a húsvéti időszak díszét jelentő „zódágakat” (tojásfákat) a nagyközség főterén, továbbá az óvoda és a tanintézmények előtt. A lányos házaknál is ott díszleg a „zódág”, amelynek az célja, hogy jelezze a fiúknak: ide lehet jönni locsolkodni. Az életet szimbolizáló, feldíszített fűzfák a húsvéti tojásokat színes szalagokkal ékesített lukik helyettesítik.

Április 3. Kárpátalja tizenhárom településéről több mint ötven gazdálkodó és gazdaasszony találkozott virágvasárnap a Nagydobronyi Magyar Házban, ahol vidékünk különböző tájegységeinek tojásdíszítő és tojásdíszítő hagyományaival ismerkedtek.

Április 4. Magyarország Ungvári Főkonzulátusán 89. születésnapja alkalmából megnyílt Turák Angéla ungvári festőművész húsvéti tárlata. Köszöntőt mondott Vida László, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának első beosztott konzulja, Pinzenik Vaszil alpolgármester, Demjancsik Vaszil, a Kárpátaljai Megyei Tanács elnökhelyettese, valamint Zubánics László, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke. A művész kiállított alkotásai a természet és az élet erejét, szépségét tanúsítják. Az Ungvári 10. Számú Dayka Gábor Középiskola diákjai énekes produkcióval emelték az esemény hangulatát.

Április 4–5. Közel száz gyerek vett részt a Pro Cultura Subcarpathica által szervezett húsvéti foglalkozásokon a Nagyberegi Tájházban. Ezúttal Beregszászból, Papiból és a szerednyei magyar iskolából érkeztek tanulók. A hagyományos tojásfestés, a locsolkodás mellett tájházi séta és kertbemutató is helyet kapott a programban.

Április 6. A Magyar Filológiai Tanszék szervezésében és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet anyagi támogatásával lezajlott az idei Arany János Balladamonddó Verseny. Az eredményhirdetést követően a három korcsoport legjobb szavatairól készült videók a KMMI Facebook-oldalán is megosztásra kerültek.

Április 6–7. Nagyhéten a P. Frangepán Katalin Gimnázium beregszászi bázisóvodájában a zöldágjárást elevenítették fel az óvodások, Szilágyiné Tóth Gabriella, a Tulipán Tanoda Magyar Népművészeti Iskola népi játék oktatója vezetésével. Hasonló húsvétváró kézműves és népi játék

foglalkozások Tiszapéterfalván, Beregszászon, Nagydobronyban, Tiszaujhelyen, Mátyfalván, Nagyberegen, Kőrösmezőn, Kisegejőcön, Nagygejőcön és Csongoron is zajlottak. Foglalkozásvezetők: id. Kokas Erzsébet, Szilágyiné Tóth Gabriella, Nagy Anikó, Papp Viktória, Markó Veronika, Troszkánics Emese, Keszler Mária, Kábácj Georgina.

Április 9. A nemzetközi roma nap alkalmából *A roma lélek színei* címmel nyílt képzőművészeti kiállítás a megyeszékhelyen. A tárlaton a Jónás Tibor által vezetett „Rom Art” képzőművészeti iskola diákjainak alkotásait mutatták be. Jónás Tibor már több mint öt éve tanít képzőművészetet roma gyerekeknek Kárpátalja egyetlen képzőművészeti iskolájában, a Rom Art-ban, amely az Ungvári járási Ráton működik.

Április 11. Szent Józsefről elnevezett római katolikus templomot szentelt fel az ungvári járási Palágykomorócon Lucsok Péter Miklós, a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye megyéspüspöke. Schneidgen György építész tervei alapján, jelentős részben a magyar kormány támogatásával saját templom épült a település központjában. Az ünnepségen Majnek Antal, a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye nyugalmazott püspöke, aki egy ideje Palágykomorócon is szolgál, elmondta, hogy a palágykomoróci hívek a templom megépülése előtt a helyi görögkatolikus templomban tartották a miséket. A munkálatok menetét Barkaszi Tibor, a palágykomoróci római katolikus Szent József-templom kurátora ismertette részletesen.

Április 11. A Versünnep Fesztivál 2023 döntőjét Ferenci Attila, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színművésze nyerte. A magyar költészet napján rendezett eseményen Ferenci Attila Füzesi Magda *Zárszámadás* című versét adta elő. A versünnep professzionális előadói számára a Nemzeti Színház Gobbi Hilda Színpadán tartott döntőbe a zsűri döntése alapján 11 produkció jutott be. Ferenci Attila közülük került ki – Lovászi Edinával és zenekarával megosztva – győztesen.

Április 11. A Pro Cultura Subcarpathica (PCS) közös szaválással méltatta a magyar költészet napját Beregszászon. A civil szervezet megmozdulásához 23 kárpátaljai oktatási intézmény mintegy 400 tanulója csatlakozott Ungvártól Munkácsról, a Beregszászi járás településein át Nagyszőlősig. Az idei *Vers a tér(B)en* választott verse a 200 éve született Petőfi Sándor *Nem megyek én innen sehova* című költeménye volt, amelyet Mónus Dóra főiskolai munkatárs, a beregszászi színház segédszínésze vezényletével mondtak el a résztvevők. A korábbi évektől eltérően idén közös éneklés is volt: Györkené Csákány Marianna, a Gyöngykaláris Kórusiskola vezetője a Petőfi-vers megzenésített változatát tanította meg a

fiataloknak. A verset az alkalomra Ivaskovics József zenésítette meg. A rendezvény záróakkordjaként a jelenlévők ellátták kéjgyűjűkkel a színpadon található Petőfi-portrét.

Április 11. A magyar költészet napján a Bányai Líceumban ismét összemérhették tehetségüket és felkészültségüket Kárpátalja legjobb versmondó diákjai. A Bányai Költészeti Napok harmincöt éves hagyománnyal rendelkező ünnepe a magyar költészetnek, egyben a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) egyik legpatinásabb versenye. Idén – a járási elődöntőket követően – hat középiskolából tíz diák jutott el Bányába, ahol elszavalhatta a zsűri előtt szabadon választott versét, majd a kötelezőt. A zsűri döntése értelmében 2023-ban a győztes Sass Eszter lett, a Beregszászi Bethlen Gábor Líceum 10. osztályos diákja, felkészítő tanára Kocsis Marianna. Második Kosztu Fanni, a Bányai Líceum 10. osztályos tanulója, felkészítő tanára Séra Viktória. Harmadik helyezett, megosztva: Fudella Odett, a Karácsválvai Sztójka Sándor Görögkatolikus Líceum tanulója (felkészítő tanára: Bihari Hajnalka) és Hevesi Emília, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Szakgimnáziumának diákja (felkészítő tanára: Kudlotyák Krisztina). A versenyzők közül többen az Anyanyelvpolók Kárpátaljai Szövetségének és a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színháznak a különdíjait is átvehették.

Április 21. A Nagyberegi Tájházban is megtartották a tájházak napját, csatlakozva ezzel a magyarországi Tájházsövetség által meghirdetett programhoz. A rendezvényt Pallagi Marianna, a Pro Cultura Subcarpathica igazgatója nyitotta meg. Köszöntő beszédet mondott Gyebnár István, Magyarország Beregszászi Konzulátusának ügyvivője. Az idei alkalomra közel száz fiatal érkezett.

Április 21. A Mathias Corvinus Collegium (MCC) szervezésében *Te is lehetsz életmentő!* címmel tartott előadást Győrfi Pál, az Országos Mentőszolgálat szóvivője Beregszászban, aki első ízben járt Kárpátalján. A rendezvényt a Szülők Akadémiája program keretében szervezték meg.

Április 22. Sor került a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) 33. tisztújító közgyűlésére. A Beregszászban, a Rákóczi-főiskola átriumában tartott közgyűlésen – határon túli és hazai vendégek jelenlétében – 210 küldött újabb három évre szavazott bizalmat Brenzovics László elnöknek, aki online vett részt a közgyűlés munkájában, hisz még mindig nem térhet haza. Ugyancsak egyhangú szavazással választották újra a KMKSZ alelnökeit, Barta Józsefet és Gulácsy Gézát.

Április 23. A *Déryné ifjasszony* színházi előadás filmváltozata a beregszászi bemutatót követően Visken is a közönség elé került.

Április 26. Az Ungvári Magyar Házban

került sor Fedor Aranka Aurélia *Etűdök* című kiállításának a megnyitójára.

MÁJUS

Május 7. Nagydobronyban, Nagypaládon és Nagyszőlösön is bemutatták a *Déryné ifjasszony* című filmet. A nézők mindkét helyszínen találkozhattak a Déryné alakító Tarpai Viktória Jászai Mari-díjas színésznővel, aki kérdésekre válaszolva életéről, munkásságáról, a filmről, a forgatás kulcsfontosságú színpontjairól és szülőföldjéhez, Kárpátaljához fűződő viszonyáról is beszélt. A filmet az említett helyszíneken a KMKSZ és a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház szervezésében, az anyaországi Déryné Program hozzájárulásával mutatták be.

Május 9. A Szolyvai 1. Számú Elemi Iskolában a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség szervezésében Petőfi Sándor születésének 200. évfordulója alkalmából szavalóversenyt rendeztek. A rendezvény versmondói a szolyvai magyar óvoda növendékei, a magyar elemi iskola tanulói, a helyi 1. számú középiskola 5–9. osztályos diákjainak egy része, valamint a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájának 1–2. osztályos tanulói voltak.

Május 10. A Kárpátaljai Megyei Könyvtár Idegennyelvű Osztályán Kobály József régész tartott történelmi előadást az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar karának diákjai és az érdeklődők számára. A nyílt lekcio témája *Gudbrand Gregersen* vasútépítő munkássága volt.

Május 14. Tanulmányi úttal egybekötött majálison vett részt a Beregszászi Rezeda Folkműhely haladó néptáncgyűjtése Várady Enikő, a folkműhely igazgatója szervezésében. A diákok Nagydobronyba látogattak, ahol betekintést nyerhettek a település népművészeti örökségébe Hidi Tünde koordinátor közreműködésével. Ezt követően egy igazi dobonyi parasztházba látogattak el a diákok, ahol Gál Erika, a Nagydobronyi Református Líceum igazgatója vezette körbe az érdeklődőket.

Május 17. Munkácsy Mihály életútját és munkásságát bemutató előadást tartott Gyarmati Gabriella, a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum művészettörténésze a Munkácsy Mihály Magyar Ház rendezvénytermében. A hallgatóság számára felemelő volt az előadás azon része, amelyben a művészettörténész felidézte a festőművész 1882-es hazalátogatását. A kísérletében vele együtt utazó Mikszáth Kálmán, a *Pesti Hírlap* akkori munkatársa tudósításából tudjuk, hogy Munkács polgári fáklyás menettel, a város utcáinak fellobogózásával, diadalkapuval, 207 teritékes díszeléssel, táncmulatsággal, emléktáblával – fejedelemnek kijáró tisztelettel –, s egy közadakozásból készült ezüst babékoszorúval fogadták városuk híres szülőltjét. A tervek szerint a Munkácsy Mihály Magyar Ház és a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum együttműködésnek

köszönhetően ennek a babékoszorúnak a másolatát Munkácsy Mihály születésének 180. évfordulója alkalmából, jövőre a Latorca-parti intézmény is megkapja.

Május 20. A Kárpátaljai Magyar Nagycsaládok Egyesületének egyik legvidámabb rendezvénye a családi sportnap. Immár hagyományosan májusban szervezik meg a szabadtéri aktív napot, amelynek során családok, szülők és gyerekek együtt méretetnek meg a különböző ügyességi vetélkedőkön, játékokban. Az idei rendezvénynek a beregszászi Barátság Stadion adott otthont. Kárpátalja számos településéről, Nevetlenfalutól Nagydobronyig összesen 18 család vett részt a programban, 65 fővel. A vetélkedők felelőse Spenik Okszana tornatanár volt. A program megvalósulását a magyar kormány támogatta. A családok számára az ajándékokat a Beregszászi Szent Anna Karitás és a Kárpátaljai Magyar Református Egyház püspöki hivatala biztosította.

Május 21. Beregszászon a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet kezdeményezésére, Pallagi Marianna igazgató szervezésében csendes koszorúzással emlékeztek meg arról, hogy pontosan 320 évvel ezelőtt Tarpa és Mezővári mellett Beregszászon is kibontották Esze Tamás kurucjai Rákóczi-szabadságharc zászlóit. A zászlóbontás egykori helyszínén, Esze Tamás mellszobránál helyezték el koszorúikat a szervezők mellett Magyarország beregszászi és ungvári külképviseleteinek munkatársai, a Rákóczi-főiskola és intézményeinek vezetői, a Beregszászi Kistérségi Önkormányzat nevében Orosz Géza alpolgármester, illetve a Verke-parti város lakosai közül megemlékeznek történelmünk ezen fontos eseményéről.

* Ugyanezen a napon a KMKSZ szintén csendes koszorúzással emlékezett meg a szabadságharc mezővári zászlóbontásáról a település református templománál, amelyen a szövetséget Sin József, a Beregszászi Középszintű Szervezet elnöke képviselte.

Május 24. *Pünkösdi királyság* címmel rendezték meg a pünkösdi ünnepkör záró foglalkozását – és egyben a Pro Cultura Subcarpathica évadzáró foglalkozását – a Nagyberegi Tájházban.

Május 27–29. A Kárpátaljai Hazajáró Egylet ismét „határlépő” túrát szervezett, ezúttal Erdélybe, Torockóra és környékére. A három nap alatt a résztvevők megismerkedhettek az Erdély legnyugatibb székely végváráként emlegetett csodálatos településsel (1999-ben Torockó Europa Nostra-díjat kapott a kulturális örökség megőrzéséért), végigjárhatták a Tordai-hasadékok, leereszkedtek a sóbányába, felkapaszkodtak a Torockó fölé magasodó Székelykőre és Ordaskőre. A túravezető Bíró András, az egyesület elnöke volt.

Összeállította: Dupka György és Szemere Judit

Kárpátaljai művészdinasztiák: új kiállítás-sorozat indult

Magyarország Ungvári Főkonzulátusa a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeummal együttműködve új kiállítás-sorozatot

Boksay József és Erfán Ferenc festőművészek, valamint Erfán Irina kerámiaművész munkáival kezdik. Egy olyan művészcsalád munkássága előtt tisztelgünk, akik a kárpát-

indított a kárpátaljai művészdinasztiák munkásságának bemutatására. Ennek első eseményeként Boksay József, a kárpátaljai festőiskola alapítója, kiemelkedő képviselője és családja, ifj. Boksay József és Erfán Ferenc festőművészek, valamint Erfán Irina kerámiaművész munkáiból nyílt tárlat a főkonzulátus aulájában május 31-én.

– Boksay József műveiből sugárzik a szülőföld végtelen szeretete, művészeti alkotásai élethűen visszatükrözik azt a sokszínű megyét, ahol sokféle nemzetiségű emberek élnek, alkotnak együtt békésen – mondta Bacskai József a tárlat ünnepélyes megnyitóján. Az ungvári magyar főkonzul arról is beszélt, hogy Boksay munkássága Erdélyi Bélával együtt máig meghatározó és iránymutató a fiatalabb művészgenerációk számára. A festő leszármazottai pedig nem egyszerűen csak folytatták a nagy előd hagyományait, hanem sajátos művésztükkel hozzájárultak azok fejlesztéséhez. Mint fogalmazott: a kárpátaljai festőiskola méltán ismert és elismert tehetséges művészei közül sokan büszkén vallhatják magukat művészdinasztiák tagjainak. Az újtárra indított kiállítás-sorozattal Magyarország Ungvári Főkonzulátusa a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeummal együttműködve a kárpátaljai művészcsaládok több nemzedékének munkásságába kíván betekintést nyújtani.

Bacskai József kiemelte, hogy e művészdinasztiák bemutatását Boksay József, a kárpátaljai festőiskola egyik alapítója, kiemelkedő képviselője és családja, ifj.

aljai képzőművészet kiemelkedő és meghatározó művészei, akiknek munkásságát a soknemzetiségű lét határozta és határozza meg, de akiknek műveiben mindig visszaköszön a magyarságtudatuk is. Boksay József képeiről az egyszerűség sugárzik. Egyházi művei, szépséges hazáját, Kárpátalját lefestő tájképei és családtagjairól készült portréi annak a sajátos huszadik századi életútnak a tükröi, amelyben Boksaynak része volt és amelyben helytállt. Ahhoz a nemzedékhez tartozott, mely tagjainak el sem kellett hagyniuk Kárpátalját, mégis négy állam polgárai voltak életük folyamán – hangsúlyozta a főkonzul.

A diplomata megköszönte a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumnak és Erfán Ferenc igazgatónak, Boksay József unokájának, hogy a főkonzulátus rendelkezésére bocsátotta a kiállítás anyagát. Bacskai József kiemelte Vida László első beosztott konzul szerepét, aki ötletgazdája a festődinasztiákat bemutató sorozatnak.

Volodimir Csubirko, a Kárpátaljai Megyei Tanács elnöke misszióknak nevezte, hogy a külképviselet a háború ellenére

is folytatta a kulturális tevékenységét, és kiállítási lehetőséget biztosít a kárpátaljai művészek számára. Kiemelte: fontos megmutatni azt a gazdag kulturális örökséget, amellyel Kárpátalja büszkélkedhet, amit, mint fogalmazott, „el akarnak pusztítani az orosz megszállók”.

Bohdan Andrijiv, Ungvár polgármestere kiemelte, hogy az Erdélyi Béla és Boksay József alapította kárpátaljai festőiskola ma is ontja a fiatal tehetségeket, így mondhatni, a kárpátaljai festőiskola halhatatlan.

Jevhen Tiscsuk, a megyei katonai közigazgatás kulturális osztályának vezetője kreatív kezdeményezésnek nevezte a kiállítás-sorozatot.

Borisz Kuzma megjegyezte, annak ellenére, hogy az országban háború dúl, fontos a művészet, ugyanis ez az életet szimbolizálja. Az Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség kárpátaljai megyei szervezetének elnöke kiemelte, hogy a kárpátaljai művészdinasztiák munkásságának bemutatására már a szövetség is tett egyszer kísérletet. Nyolc éve az Ungvár Galériában szenteltek ennek tárlatot. Kárpátalján 27 művészdinasztiát tartanak számon.

– A mostani időkben különösen fontos ez a kiállítás, mivel rengeteg belső ukrain menekült érkezett a megyénkbe. Ezekkel az emberekkel meg kell ismertetni a kultúránkat és tradícióinkat – mutatott rá Borisz Kuzma, megjegyezve, a külképviseletnek elévülhetetlen érdemei vannak Kárpátalja képzőművészetének népszerűsítésében.

Erfán Ferenc kiemelte, hogy ma a háborús Ukrajnában az értékek átértékelése zajlik. Hozzátette: értékeink megőrzése és gyarapítása jelenleg kulcsfontosságú kérdés. – Hálások lehetünk a Kárpátalján működő magyar külképviseletnek azért, hogy felkarolják a kulturális életet. Támogatják azokat az értékeket, amelyek fontosak számunkra – hangsúlyozta a múzeumigazgató. Mint fogalmazott, evidens volt, hogy a Boksay dinasztiával kezdik a kiállítás-sorozatot, hiszen ő volt a kárpátaljai festőiskola egyik alapítója.

Szabó Sándor

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

Gyebnár István festőművész

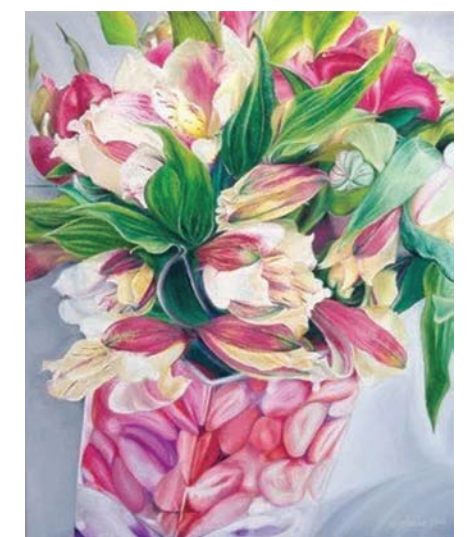
Hanyatlás

Koncert

Jvari templom (Grúzia, Mtskheta)

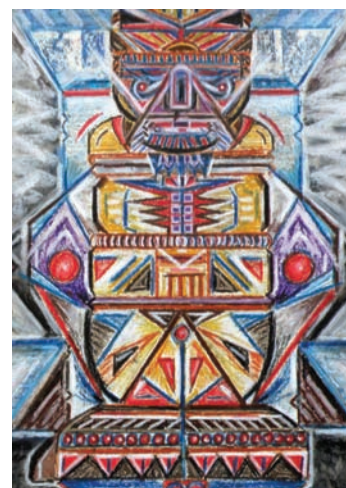
Szerelem

(Elejét lásd a 29. oldalon)

Ráadásul manapság elmosódnak a határok az amatőr művészetkedvelés és a professzionális alkotótevékenység közt, de nem is az a lényeg, hogy határvonalakat húzzunk, vagy hogy azokat hol húzzuk meg. Csak maga a mű számít. Örömet szerez-e az nekem és másoknak, vagy sem? Hozzásegít-e engem és esetleg másokat is a körülöttünk lévő jelenségek értelmezéséhez, a megszerzett élmények átadásához, vagy sem? Elégedettek vagyunk-e az életünkkel és önmagunkkal? Elsősorban ezek a fontos kérdések, s emellett eltöpreng az, hogy milyen kategóriákba soroljuk magunkat vagy mások bennünket. Úgy gondolom, a legfontosabb, hogy megtaláljuk önmagunkat az alkotómunkában. Ehhez persze szükséges a tehetség és némi technikai felkészültség is, de a legfontosabb, hogy egyéni vizuális látásmóddal rendelkezünk. Ennek kialakulásához kell, hogy kora gyermekkortól kezdve megtanuljunk látni, érteni a művészet nyelvén, amihez szerintem elsősorban a múzeumok, kiállítások látogatása, valamint saját élmények gyűjtése, külföldi utazások, nem pedig kizárólag iskolai tanulmányok segíthetnek hozzá.

A fiaimat kiskoruktól magammal vittem kiállításokra, szinte minden hozzáférhető hazai és külföldi tárlatot felkerestünk. Most lépnek a húszas éveikbe, nem művészeti tanulmányokat folytatnak, de határozottan képesek arra, hogy egyéni értékítéletet fogalmazzanak meg a művészeti alkotásokról. A középső fiammal egy-egy munkán esetenként közösen dolgozunk. A családomban a képeim általában tetszést aratnak, édesanyám alkotásaival együtt díszítik a fiam szobáit, ezért úgy érzem, hogy megbecsülésnek örvendenek, vagyis a mű betöltötte a célját. Elég sok festményem összegyűlt már, ezért később szeretnék majd egy önálló retrospektív kiállítást Budapesten. Előreláthatólag néhány év múlva nyugdíjba megyek, s örülnék annak, ha ezt követően lehetőségem lenne egy átfogó tárlat keretében szélesebb körben is bemutatni a képeimet.

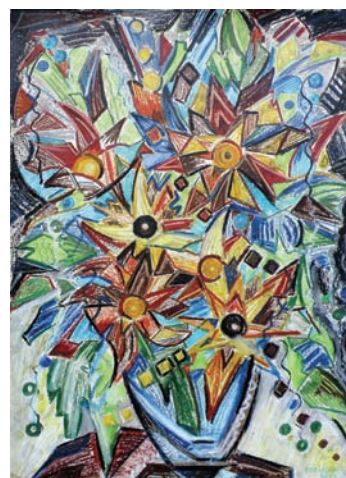
H. Cs.

COVID 2020

Nyugati Mandala

Meteoreső

Változás

Villám